

DIGITALES ARCHIV

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft
ZBW – Leibniz Information Centre for Economics

Periodical Part

Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå. 2021

Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå

Provided in Cooperation with:

Statistics Norway, Oslo

Reference: In: Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå. 2021 (2021).

https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/_attachment/448431?_ts=17863d2f910.

https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/konjunkturer/statistikk/konjunkturtendensene/artikler/na-snur-det-normalisering-av-norsk-okonomi-i-vente/_attachment/inline/77c2a98b-85cb-4a7b-a19d-78ee0475a36d:a63135babe502c4ed868711b5562c9a4ee971fe0/KT2021-2.pdf
This version is available at:

<http://hdl.handle.net/11159/652753>

Kontakt/Contact

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft/Leibniz Information Centre for Economics
Düsternbrooker Weg 120
24105 Kiel (Germany)
E-Mail: [rights\[at\]zbw.eu](mailto:rights[at]zbw.eu)
<https://www.zbw.eu/econis-archiv/>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Dieses Dokument darf zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen. Sofern für das Dokument eine Open-Content-Lizenz verwendet wurde, so gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

<https://zbw.eu/econis-archiv/termsfuse>

Terms of use:

This document may be saved and copied for your personal and scholarly purposes. You are not to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public. If the document is made available under a Creative Commons Licence you may exercise further usage rights as specified in the licence.

Konjunkturtendensene

med nasjonalregnskapet for 1. kvartal 2021

2021 / 2

Innhold

1. Konjunkturutviklingen internasjonalt	3
1.1. USA	6
1.2. Europa	7
2. Konjunkturutviklingen i Norge	12
2.1. Den høye oljepengebruken videreføres	16
2.2. Flere renteøkninger framover	18
2.3. Midlertidig tilbakefall i konsumet	19
2.4. Fortsatt frisk boligprisvekst	20
2.5. Fall i petroleumsinvesteringene i 2022, snur til solid vekst i 2023	21
2.6. Svake næringsinvesteringer – men lyspunkter i sikte	23
2.7. Kraftig styrking av handelsoverskuddet	24
2.8. Normalisering av aktivitetsnivået i vente	25
2.9. Fortsatt høy arbeidsledighet	26
2.10. Stabil lønnsutvikling	27
2.11. Energiprisene løfter KPI	28
3. Nasjonalregnskapet for 1. kvartal 2021	33
3.1. Overblikk	33
3.2. Nedgangen var sterkest i tjenestenæringene	36
3.3. Fall i offentlig forvaltning	40
3.4. Timeverk falt mer enn sysselsettingen	41
3.5. Fall i både vare- og tjenestekonsumet	42
3.6. Større nedgang i importen enn i eksporten	43
3.7. Revisjoner	44
Bokser	
1.1. Utviklingen i oljemarkedet	10
2.1. Koronatiltak og BNP Fastlands-Norge	18
2.2. Økte råvarepriser og inflasjonsimpulser	30
3.1. Beregninger for overnattings- og serveringsvirksomhet i 2020	38
Tabeller	
1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent	5
2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent	12
2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og importjusterte bidrag fra etterspørselskomponenter. Prosentpoeng, årlig rate	14
2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2020-2024. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår	15
2.4. Koronatiltak for 2021 som er vedtatt eller foreslått. Milliarder kroner	17
3.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2018 priser. Millioner kroner	45
3.2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2018-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal	46
3.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2018=100	47
3.4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal	47
3.5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Måned. Faste 2018-priser. Prosentvis volumendring fra foregående periode	48
3.6. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2011-2024. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår	49

Spørsmål om konjunkturtrendene i

– Norge: Thomas von Brasch, thomas.vonbrasch@ssb.no, tlf. 93 89 85 24

– Utlandet: Roger Hammersland, roger.hammersland@ssb.no, tlf. 47 29 32 89

– Nasjonalregnskap: Pål Sletten, pal.sletten@ssb.no, tlf. 99 29 06 84

Redaksjonen ble avsluttet onsdag 2. juni 2021

© Statistisk sentralbyrå

Ved bruk av dette materialet skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0

1. Konjunkturutviklingen internasjonalt

Et sterkt fallende antall smittede, sykehusinnleggelser og døde i land der store deler av befolkningene er blitt vaksinert, har skapt grobunn for optimisme med hensyn til det framtidige konjunkturforløpet internasjonalt. Etter hvert som økonomiene nå åpnes opp er det mye som tyder på at våre handelspartnere står ovenfor en svært sterk konjunkturoppgang.

Omfanget av koronaviruspandemien fortsetter å øke globalt, med mer enn 172 millioner bekreftet smittede og nær 3,7 millioner mennesker døde. Med rundt 3 000-4 000 dødsfall per dag står India nå for rundt 30 prosent av de daglige dødsfallene globalt. Smitten i Midtøsten er tiltakende og tilstanden i flere av landene i Latin-Amerika er kritisk.

Det er ikke bare vaksinenes overbevisende rolle i pandemibekjempelsen som gir grunn til optimisme. Det gjør også nyheter om at flere av de utarbeidede vaksinene ser ut til å være effektive mot nye mutasjoner. På den annen side er vaksinemotstanden stor i EU-området, der mer enn 27 prosent av den voksne befolkningen rapporteres ikke å være villig til å la seg vaksinere.

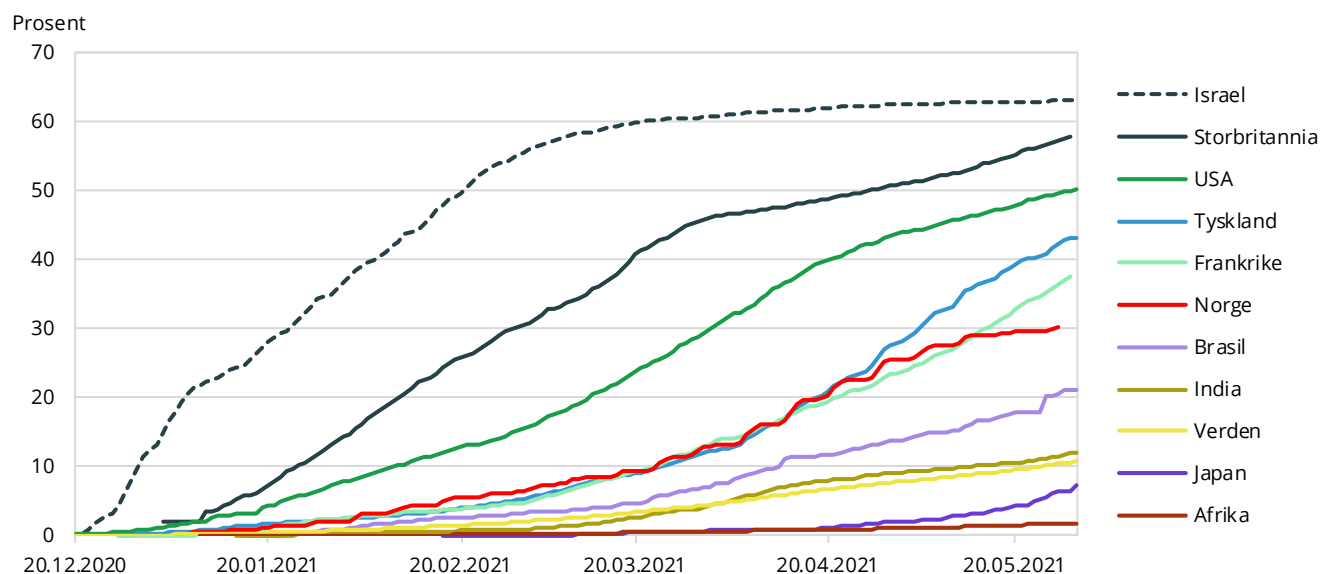
Av verdens totale befolkning har nå nærmere 10 prosent mottatt minst én vaksinedose. Andelen skjuler imidlertid store forskjeller landene imellom

da utrulling av vaksiner i avanserte økonomier i stor grad overgår den som foregår i framvoksende og utviklende økonomier. Det langsomme utrullingstempoet i disse landene gir grunn til bekymring, da de lett kan bli arnested for nye mutasjoner.

Mens kampen mot viruset ser ut til å gå i riktig retning i mange land, holdes den økonomiske aktiviteten fortsatt nede av smitteverntiltak og frykt for smitte. Riktignok tok BNP-veksten i 1. kvartal i år seg godt opp i USA – og ikke minst i Sverige – men ut over det var hovedinntrykket blant våre handelspartnere svakt. Med unntak av en rekke land i Øst-Europa var veksten i store deler av euroområdet negativ i 1. kvartal, og dansk, britisk og japansk økonomi falt med mer enn 1 prosent. Etter en periode med til dels svært høy vekst viser også den kinesiske økonomien tegn til svakheter. Om vi ser bort fra fallet i 1. kvartal 2020, var BNP-veksten i Kina i 1. kvartal i år den svakeste på over ti år. Med ny og forsterket innsats fra myndighetenes side på å unngå overoppheting og krise, er det mye som tyder på at veksten der kan bli relativt svak framover.

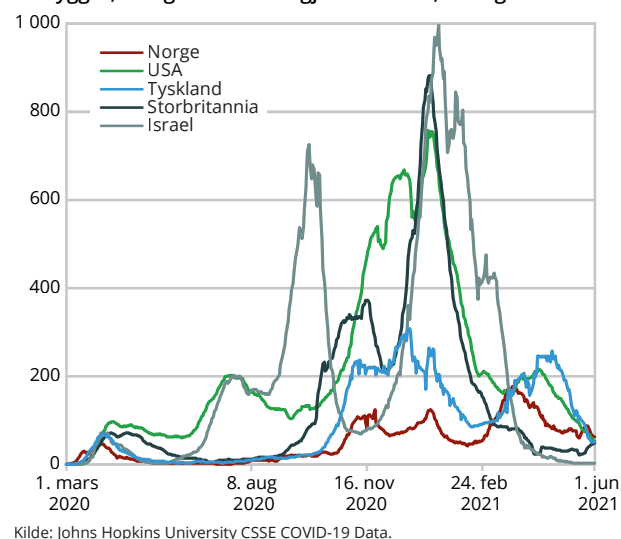
Over hele verden kommer det nå informasjon som underbygger at inflasjonen er i ferd med å ta seg opp. Det er spesielt råvareprisene som i det siste har steget betraktelig (se boks 1.1 for en

Figur 1.1. Andelen av befolkningen vaksinert med minst en dose Covid-19 vaksine i utvalgte land og områder

Kilde: Macrobond.

Figur 1.2. Bekreftede daglige nye COVID-19 tilfeller per million innbygger, 7 dagers rullende gjennomsnitt, utvalgte land

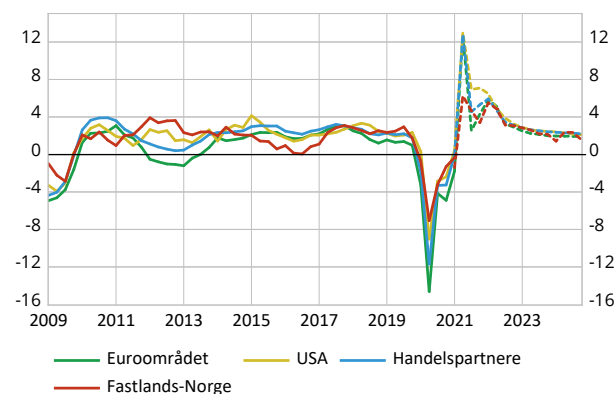
redegjørelse med utgangspunkt i oljeprisutviklingen og boks 2.2 for hvordan økte råvarepriser påvirker norsk økonomi). Dette har resultert i en markert oppgang i både produsent- og konsumentprisene, spesielt i USA. Kombinert med utsikter til svært ekspansiv penge- og finanspolitikk, har dette fått enkelte til å sammenlikne situasjonen med den vi så tidlig på 1970-tallet. Den gang ledet ekspansiv politikk sammen med to påfølgende oljeprissjokk verdensøkonomien inn i en langvarig periode med lav kapasitetsutnyttelse og høy inflasjon.

Situasjonen i dag er imidlertid svært forskjellig fra den som rådde på 1970-tallet og de som har hevdet at store økninger i pengemengden er forbundet med økende inflasjon har gjennomgående tatt feil siden tidlig på 1980-tallet hva angår USA. Et annet eksempel er Japan som i over 20 år har forsøkt å løse landets iboende deflasjonsproblem ved bruk av ekspansiv pengepolitikk uten å lykkes. Siden slutten på 1990-tallet har pengenes omløphastighet i USA dessuten falt, og i det siste sågar stupt, som følge av svært lave renter.

Mye av prisoppgangen vi har sett så langt er relatert til midlertidige forhold som flaskehalser i leveringskjedene og produksjonsnedgang som følge av fjorårets smitteutbrudd. Mange råvarer er dessuten investeringsobjekter og brukes til å sikre seg mot inflasjon. Markedets forventninger til at inflasjonsoppgangen vil bli kortvarig kan tyde på at prisoppgangen vi har observert i disse markedene, er av forbigående karakter. Det langsiktige markedet for inflasjonsforsikring priser for tiden inn at inflasjonen i USA om 5 år vil være i underkant av 2,5

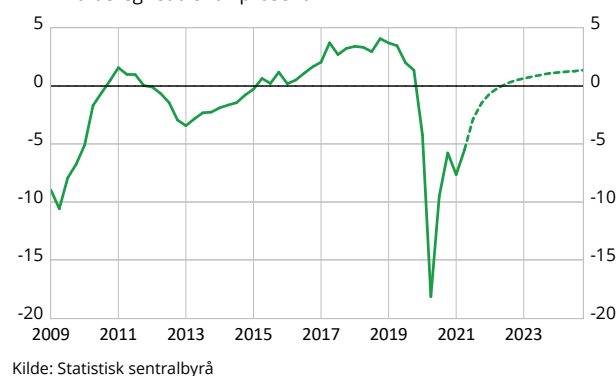
Figur 1.3. BNP-vekst med prognoser. Utvalgte land

Endring fra samme kvartal året før i prosent

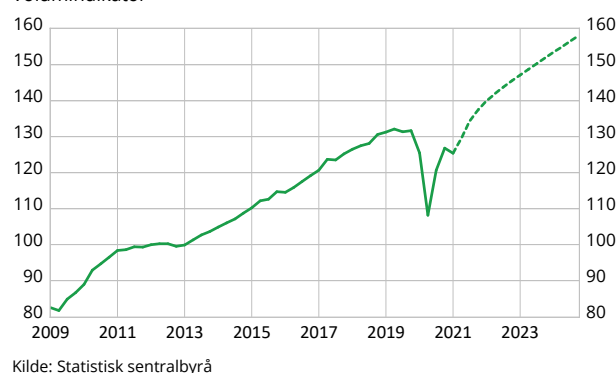
Figur 1.4. Internasjonal markedsindikator

Avvik fra beregnet trend i prosent

Figur 1.5. Internasjonal markedsindikator

Volumindikator

prosent, som er noe høyere enn inflasjonsmålet til sentralbanken på 2 prosent.

Mange virksomheter har i det siste opplevd å få økt markedsrett uten at dette er tilstrekkelig til å generere vedvarende høyere inflasjon i dagens situasjon med gjennomgående svake arbeidsmarkeder hos våre handelspartnere. De siste dataene for både nye og vedvarende søknader om

Figur 1.6. Oljepris. Brent blend

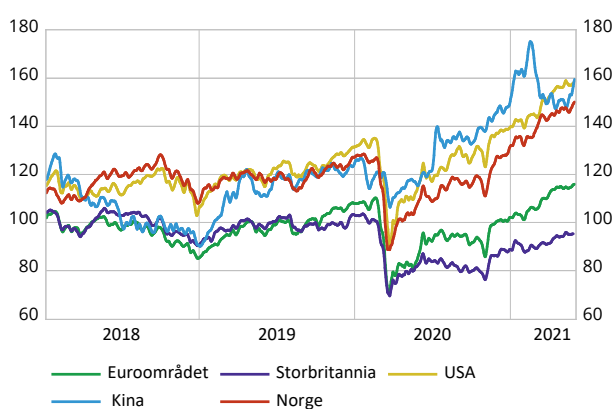
USD per fat

Kilde: Macrobond og Statistisk sentralbyrå

Figur 1.7. Aksjekurser. Utvalgte land

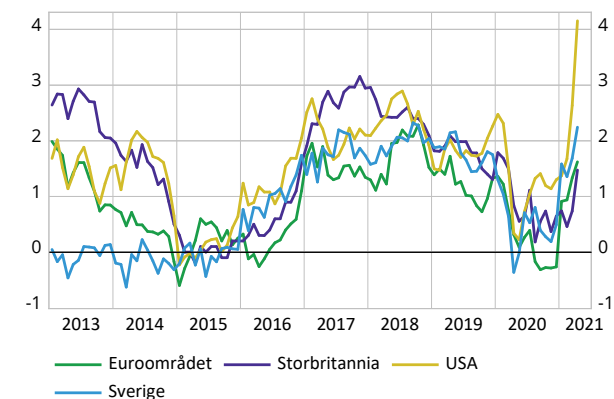
Indeks. 2017 = 100

Kilde: Macrobond

Figur 1.8. Inflasjon. Utvalgte land

Endring i KPI fra samme måned året før i prosent

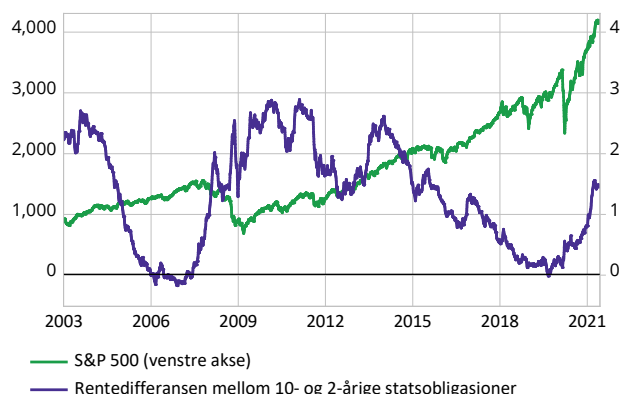
Kilde: Macrobond

arbeidsløshetsstrygd i USA beskriver dessuten et arbeidsmarked som fortsatt ikke har kommet seg så raskt som man kunne ha forventet, gitt styrken i den forestående innhenting.

Løpende data gir grunn til å tro at det økte prispresset i stor grad har med midlertidige forhold å gjøre. I våre prognoser legger vi til grunn at vi står overfor en periode med sterk innhenting uten at

Figur 1.9. USA. Aksjekurs og rentedifferanse

Venstre akse: indeks. Høyre akse: Prosentpoeng

Kilde: Macrobond

dette vil slå ut i markant høyere inflasjon over tid. Det er imidlertid usikkerhet forbundet med en slik antakelse. Gitt størrelsene på tiltakspakkene og de store mengdene med likviditet som tilføres markedene, er risikoen for overoppheting og inflasjon til stede.

Med dette bakteppet ser vi for oss en sterk innhenting i den økonomiske aktiviteten i årene som kommer. I 2021 er innhenting blant våre handelspartnere antatt å lede til en vekst på i underkant av 5,5 prosent, godt understøttet av et stadig mer suksessfullt vaksinasjonsprogram og en svært ekspansiv finans- og pengepolitikk. Etter hvert som effekten av vaksinene gjør seg gjeldende og en økende andel av befolkningen utvikler immunitet mot koronaviruset, ser vi for oss en normalisering av konjunkturforløpet. I våre prognoser innebærer dette at våre handelspartnere vil være på vei inn i en høykonjunktur i siste halvdel av 2022.

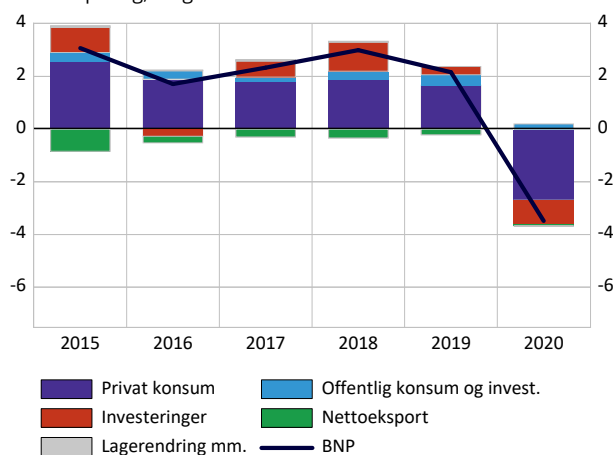
1.1. USA

I USA har vaksiner mot koronaviruset kommet langt. 60 prosent av befolkningen over 18 år har fått minst én vaksinedose mens halvparten er fullvaksinert. Enn så lenge ser det ut til at de eksisterende vaksinene også beskytter mot nye mutasjoner. Med 33 millioner registrerte smittetilfeller og nærmere 600 000 døde har landet vært et av de hardest rammede globalt.

Veksten i amerikansk økonomi fortsetter. Sesongjustert og regnet som årlige rate steg BNP med 6,4 prosent i 1. kvartal 2021, opp fra 4 prosent kvartalet før. Veksten i 1. kvartal var hovedsakelig drevet av privat konsum og investeringer, mens både lagernedbygging og negativ nettoeksport ga

Figur 1.10. USA. Bidrag til BNP-vekst

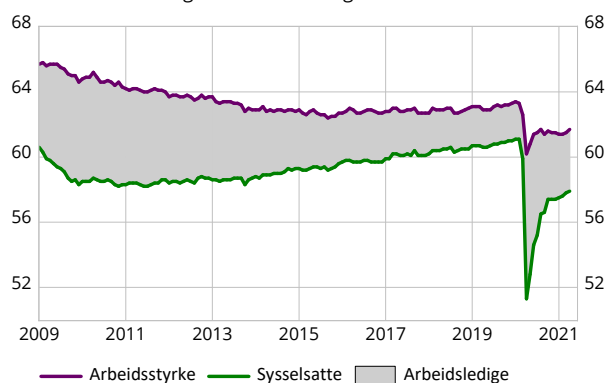
Prosentpoeng, årlig rate

Kilde: Macrobond

Figur 1.11. USA. Arbeidsmarkedet

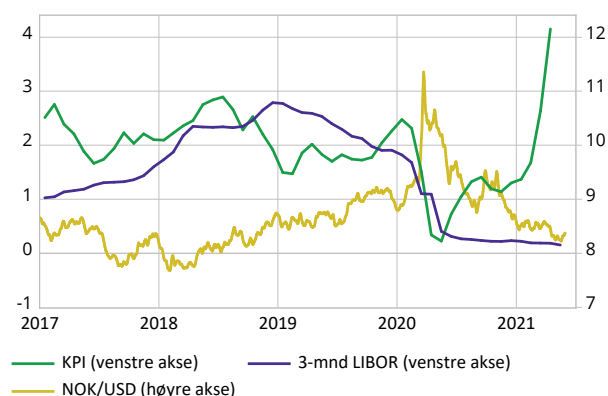
Prosent av befolkningen i alder 16 år og over

Kilde: Macrobond

Figur 1.12. USA. Inflasjon, rente og valutakurs

Venstre akse: prosent. Høyre akse: kroner

Kilde: Macrobond

negative bidrag. Sesongjustert og regnet som årlig rate har BNP-veksten nylig blitt anslått av Conference Board til 8,4 prosent i 2. kvartal i år, noe som bidro til å heve vekstanslaget for året under ett til 6,4 prosent, om lag likt med sentralbankens anslag på 6,5 prosent. Veksttakten i USA er delvis en innhenting fra fjoråret, men ekspansjonsnivået er også en konsekvens av en historisk aktiv finanspolitikk og en meget ekspansiv pengepolitikk.

Biden-administrasjonen har iverksatt en av de største finanspolitiske stimuluspakkene i amerikansk historie. Pakken (Build Back Better) består av tre deler. Kun del 1 (The American Rescue Plan) er per i dag vedtatt, mens del 2 (The American Jobs Plan) og del 3 (The American Families Plan) eksisterer kun som forslag. Den samlede planen beløper seg til om lag 6 000 milliarder dollar, hvorav 1 900 milliarder dollar for del 1, 2 300 milliarder dollar for del 2 og 1 800 milliarder dollar for del 3. Finansieringen av disse pakkene fordrer en endring av skattepolitikken. Forslaget tenkes finansiert blant annet ved å øke selskapsbeskatningen og øke skattebyrden for personer som tjener over 400 000 dollar årlig.

Sentralbankens gjennomsnittlige inflasjonsmål fra i fjor høst står nå overfor sin første prøvelse. 12-månedersveksten i konsumprisene steg til 4,2 prosent i april, 0,6 prosentpoeng over konsensus-estimatet, og opp fra 2,6 prosent i mars. Det er den sterkeste 12-månedersveksten siden 2008. Månedesveksten i konsumprisindeksen var i samme måned på 0,8 prosent, mens indeksen målt uten mat og energi steg med 0,9 prosent, den høyeste månedesveksten siden 1982. Det meste av inflasjonsøkningen kan tilskrives noen få kategorier som samlet utgjør rundt 13 prosent av de samlede konsumutgiftene. Inflasjonsforventningene er også stigende, men oppgangen har vært sterkere for forventningene som gjelder på kort sikt enn på lang sikt. Forskjellen mellom de ikke-inflasjons-sikrede og inflasjonsforsikrede obligasjonsrentene i markedet for framtidige rentekontrakter priser for tiden inn en inflasjon som om 5 år vil ligge i underkant av 2,5 prosent. Dette er noe høyere enn inflasjonsmålet til sentralbanken. Referatet fra møtet i april viser at styret i sentralbanken (FOMC) vil la inflasjonen stige til noe over 2 prosent og la den ligge der i noe tid slik at inflasjonsgjennomsnittet over tid når 2 prosent. Renta ligger dermed ikke an

til å heves før inflasjonen er godt over 2 prosent, eller prisnivået har tatt igjen årene med inflasjon under målet.

Bedringen i arbeidsmarkedet stoppet noe opp i april. Totalt antall sysselsatte økte svakt med om lag en kvart million personer, ned fra en økning på tre kvart millioner i mars. Antall arbeidsledige var om lag uendret i april på 6,1 prosent av arbeidsstyrken. Dette er fremdeles betydelig høyere enn nivået på 3,5 prosent i februar 2020, før pandemien brøt ut. 2,1 millioner personer var permitterte i april, om lag uendret fra mars og 1,4 millioner over nivået i februar 2020. Antallet langtidsarbeidsledige, det vil si de som har søkt etter ny jobb i minst 27 uker, var uendret på 4,2 millioner personer, rundt 43 prosent av alle arbeidsledige. Dette er 3,1 millioner over nivået i februar 2020. Vanligvis avsluttes arbeidsledighetstrygden etter 26 uker, men koronaviruslovene økte varigheten midlertidig til 39 uker.

Nye søknader om arbeidsledighetstrygd falt under 500 000 per uke i mai, men ligger fortsatt på et nivå som er dobbelt så høyt som i februar 2020. Rundt 5,2 millioner arbeidstakere er undersyssel-satte, 850 000 flere enn i februar 2020. Sysselsettingsandelen lå på 61,7 prosent i april, uendret fra måneden før og 1,6 prosentpoeng under nivået fra februar 2020. Med det midlertidige føderale tilskuddet til arbeidsledighetstrygd på 300 dollar per uke, vil mange lavtlønnede muligens ikke tjene på å jobbe. For å få flere i jobb har derfor mange republikanskledete stater lovet å avstå fra å gi tilskuddet til over sommeren.

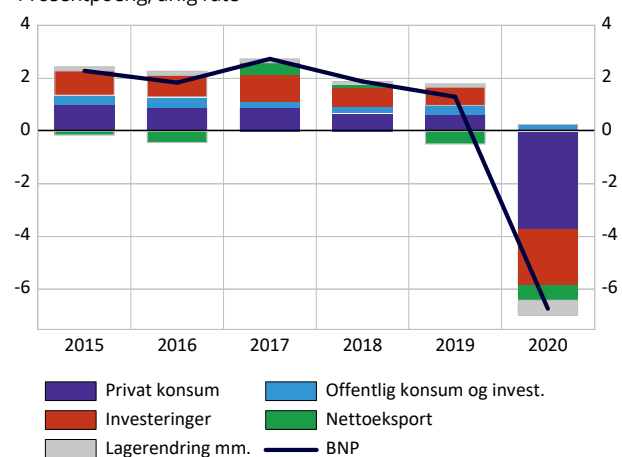
Med utsikter til særdeles ekspansiv finans- og pengepolitikk er amerikansk økonomi på god vei ut av lavkonjunktoren. I våre prognoser legger vi til grunn en vekst på 6,7prosent i 2021, avtagende til 2,2 prosent i 2024.

1.2. Europa

Den andre virusbølgen med påfølgende nedstengning stoppet den økonomiske veksten i euroområdet ved utgangen av 2020. Basert på de offisielle indikatorene som er tilgjengelige, ser vi imidlertid en utvikling i 1. kvartal 2021 som har lite til felles med den store nedgangen i økonomisk aktivitet i 2. kvartal 2020. Foreløpige tall viser at den sesongjusterte kvartalsvise BNP-veksten i

Figur 1.13. Euroområdet. Bidrag til BNP-vekst

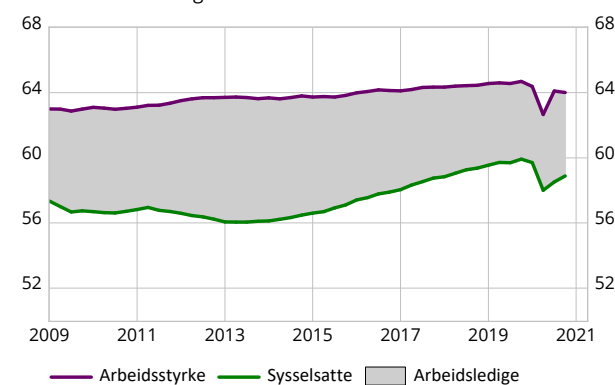
Prosentpoeng, årlig rate

Kilde: Macrobond

Figur 1.14. Euroområdet. Arbeidsmarkedet

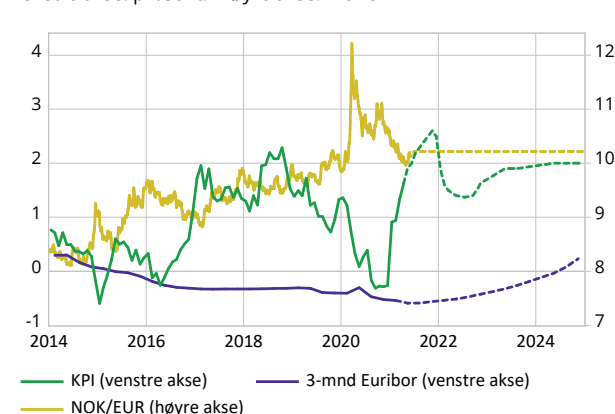
Prosent av befolkningen i alder 15-74 år

Kilde: Macrobond

Figur 1.15. Euroområdet. Inflasjon, rente og valutakurs

Venstre akse: prosent. Høyre akse: kroner

Kilde: Macrobond

Tabell 1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk Sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent

	BNP-vekst											Prognoser			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Euroområdet															
SSB	2,1	1,9	-0,8	-0,2	1,6	2,3	1,8	2,7	1,9	1,3	-6,7	4,2	4,2	2,2	1,9
IMF												4,4	3,8	1,9	1,6
USA															
SSB	2,6	1,6	2,2	1,8	2,5	3,1	1,7	2,3	3,0	2,2	-3,5	6,7	4,6	2,6	2,2
IMF												6,4	3,5	1,4	1,5
Sverige															
SSB	5,7	3,3	-0,3	1,1	2,8	4,2	1,9	2,8	2,0	2,0	-2,9	4,0	3,1	2,3	2,2
IMF												3,1	3,0	2,3	2,1
Storbritannia															
SSB	2,1	1,3	1,4	2,2	2,9	2,4	1,7	1,7	1,3	1,4	-9,8	6,9	5,1	2,3	1,9
IMF												5,3	5,1	2,0	1,8
Kina															
SSB	10,7	9,5	7,8	7,8	7,4	7,3	6,9	6,9	6,7	6,0	2,0	9,4	5,8	5,6	5,5
IMF												8,4	5,6	5,4	5,3
Handelspartnere¹															
SSB	3,5	2,5	0,7	1,3	2,4	3,0	2,4	3,0	2,5	2,1	-5,0	5,5	4,3	2,6	2,3
IMF												4,5	3,8	2,3	2,0
Prisvekst															
Euroområdet															
SSB	1,6	2,7	2,5	1,4	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	1,9	1,5	1,9	2,0
IMF												1,4	1,2	1,4	1,6

¹ Euroområdet, Sverige, USA, Storbritannia, Danmark, Kina, Sør-Korea, Polen, Russland og Japan.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

euroområdet ble -0,7 prosent i 1. kvartal 2021, og dermed om lag som i 4. kvartal 2020 da veksten endte på -0,6 prosent.

De fleste landene i Europa er i gang med gjenåpningen av sine økonomier, og til tross for noe bekymring rundt konsekvensene av gjenåpningen og spredning av nye virusvarianter råder det en generell optimisme i Europa. Både de europeiske innkjøpssjefsindeksene og andre stemningsindikatorer har de siste månedene ligget på nivåer langt over det vi så ved inngangen til pandemien. Ved forrige konjunkturrapport var det primært indeksene for Tyskland som viste et oppsving, men nå er det først og fremst i Frankrike, Italia og Spania at innkjøpssjefene og andre økonomer vurderer de økonomiske utsiktene som forbedret.

Tyskland hadde en solid start på året med høye nivåer på nye ordrer i industrien og etterspørsel etter tysk vareeksport. Likevel falt BNP med 1,7 prosent i 1. kvartal 2021. En mulig grunn til dette

er et midlertidig kutt i merverdiavgiften i 2020 som kan ha medført at konsumet ble framskyndet til 4. kvartal. En annen grunn er at industriproduksjonen mistet momentum i 1. kvartal og falt med 0,9 prosent sesongjustert, etter to kvartaler med sterk vekst. Til tross for tilbakeslaget i 1. kvartal har tyske myndigheter oppjustert sitt vekstanslag for 2021, og vi forventer at den tyske økonomien vil fortsette å hente seg inn i løpet av 2021.

De fleste europeiske økonomiene opplevde en nedgang i BNP i 1. kvartal 2021. I Frankrike ble veksten i 1. kvartal holdt nede av svak vekst i konsum og investeringer og høy importvekst, og dessuten et markert fall i handelen med Storbritannia etter Brexit. Italia opplevde en bedring i industri sektoren, men ikke nok til å kompensere for svak nettoeksport og svak etterspørsel. Den samme utviklingen ser vi i Spania. I alle de tre nevnte landene gir høy sparing og tegn på et oppdemmet konsumbehov forventninger om et høyt aktivitetsnivå etter gjenåpningen.

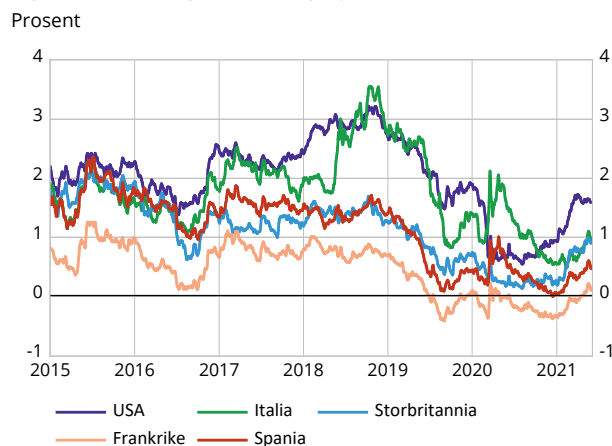
Videre vil Spania, Italia og Frankrike få en stor andel av EUs gjenopprettingsfond over de neste fem årene. Fondet, som er på nær 800 milliarder euro og utgjør i overkant av 5 prosent av euroområdet BNP, skal hjelpe euroområdet med å reparere den økonomiske skaden som ble forårsaket av pandemien. Planene til de største europeiske landene er sterkt fokusert på investeringer i grønne og digitale prosjekter, samt reformer for å forbedre effektiviteten i offentlig sektor. Særlig har Italia lagt fram svært ambisiøse investeringsplaner, og supplert med nasjonale midler. Dersom alt gjennomføres etter planen, vil investeringene løfte veksten i euroområdet i flere år framover. For euroområdet anslår vi derfor årsvekstrater i overkant av 4 prosent i både 2021 og 2022.

Inflasjonen er på vei opp i euroområdet, i takt med den økonomiske aktiviteten. Den europeiske sentralbanken fastholder likevel uendret pengepolitikk utfra en begrunnelse om at inflasjonsøkningen er midlertidig som følge av blant annet økte energipriser og flaskehalser i produksjonen. Forventningene til langsiktig inflasjon er fortsatt lave - rundt 1,5-1,8 prosent for økonomiene i euroområdet. Dette er noe under inflasjonsmålet til sentralbanken. Dessuten er arbeidsledigheten fortsatt høy, selv om den i de fleste land er på vei ned i takt med gjenåpningen.

Inflasjonsforventningene er noe høyere i Storbritannia og i Skandinavia. Storbritannia vaksinerer befolkningen relativt raskt og vi forventer at økonomien vil vokse kraftig i resten av 2021, etter et fall i BNP i 1. kvartal 2021 på 1,5 prosent. Sysselsettingen øker i takt med gjenåpningen, men ligger fortsatt 1,4 prosent under nivået før pandemien og det er få tilgjengelige jobber for unge og høyt utdannede.

Mye tyder på at våre naboland Sverige og Danmark økonomisk sett har kommet seg godt gjennom krisen, til tross for at det har blitt ført en svært ulik politikk.¹ Sverige viste en sterkere enn forventet vekst i 1. kvartal 2021 på 1,1 prosent, etter en vekst på 6,5 prosent i 3. kvartal og 0,1 prosent i 4. kvartal i fjor (der 4. kvartals-tallet er oppjustert siden vår forrige rapport). På årsbasis ble det dermed en

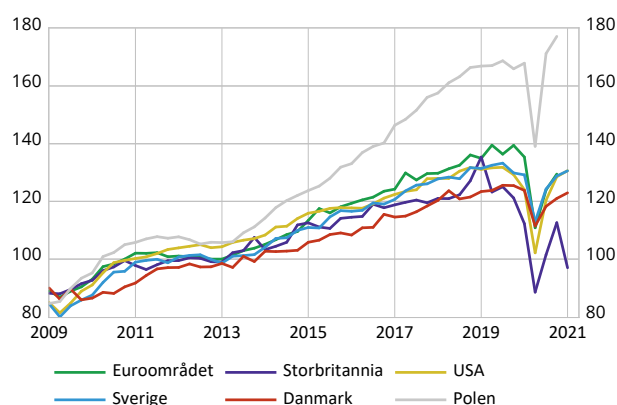
Figur 1.16. 10-årige statsobligasjonsrenter

Kilde: Macrobond

Figur 1.17. Import. Utvalgte handelspartnere

Sesongjustert. Indeks, 2008K1 = 100

Kilde: Macrobond

nedgang for svensk økonomi på 2,8 prosent i 2020. Tilsvarende tall for Danmark viser en nedgang i BNP på 2,7 prosent i 2020, med innhenting på 6,3 prosent i 3. kvartal og 0,7 prosent i 4. kvartal. 1. kvartal i år var imidlertid svakt med en nedgang på hele 1,3 prosent. Etter en periode med aktiv bruk av såkalte koronapass er imidlertid Danmark nå klar for gjenåpning av økonomien, og det er stor tro på at et oppdemmet konsumbehov vil bidra til vekst i 2021. I Sverige har både Regjeringen og Riksbanken oppjustert sine vekstanslag for 2021, basert på forventninger om en ekspansiv finanspolitikk og økt eksport. I Danmark og Sverige anslår vi derfor vekstrater på henholdsvis 3,4 og 4 prosent i 2021. I 2022 er veksten ventet å ta seg videre opp i Danmark, mens den er antatt å falle til 3,1 prosent i Sverige.

¹ Se artikkelen: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/norsk-svensk-og-dansk-okonomi-gjennom-koronaaret-2020>.

Gjennom 2019 og fram til begynnelsen av mars i 2020 varierte oljeprisen mellom 55 og 73 dollar fatet. Så falt den til om lag 15 dollar per fat mot slutten av april i fjor. Deretter har oljeprisen stort sett vært på en stigende trend, mens den har flatet noe ut de siste tre månedene. I begynnelsen av juni lå prisen på om lag 70 dollar fatet.

har på den annen side isolert sett lagt en demper på den videre prisutviklingen.

IEA (International Energy Agency) anslår at den globale oljeetterspørselen falt med i underkant av 8,7 millioner fat daglig i fjor, mens den anslås å øke med 5,4 millioner fat daglig i år. Årsaken til at etterspørselen i 2021 antas å ligge 3,3 millioner fat under nivået i 2019 er først og fremst redusert etterspørsel etter transportoljer, og da spesielt flydrivstoff. Mens den samlede etterspørselen i Kina, India og resten av Asia i 2021 forventes å være 0,7 millioner fat per dag høyere enn i 2019, vil etterspørselen i OECD være 7 prosent lavere, hovedsakelig som følge av forskjeller i innhenting mellom de to regionene.

I april i fjor ble OPEC+ enige om kutt i oljeproduksjonen på 9,7 millioner fat per dag i mai, juni, og juli i forhold til nivået i april det året. Deretter skulle kuttene være på 7,7 millioner fat per dag ut 2020, og fra og med januar 2021 til april 2022 skulle produksjonen være 5,8 millioner fat per dag lavere enn nivået i april i fjor. OPEC+, med Saudi-Arabia i spissen, har gjennomgående produsert mindre enn det de signaliserte. OPEC+ har nå vedtatt en gradvis økning i produksjonen fra mai til juli i år på om lag 2 millioner fat daglig, slik at de i august vil være om lag på det produksjonsnivået de planla for perioden fra januar 2021 til april 2022.

Både Iran, Libya og Venezuela er fritatt fra kuttavtalen til OPEC+. Det er usikkert hvordan produksjonen i disse landene vil utvikle seg framover. Sanksjonene som er

	Prognose				Prognose							
	2018	2019	2020	2021	20:1	20:2	20:3	20:4	21:1	21:2	21:3	21:4
Etterspørsel	99,3	99,7	91,0	96,4	93,8	82,9	92,7	94,7	93,1	94,6	98,3	99,6
OECD	48,0	47,7	42,1	44,7	45,4	37,6	42,3	43,0	42,1	44,3	45,8	46,6
Europa	14,3	14,3	12,4	13,1	13,3	11,0	12,9	12,5	11,9	13,1	13,6	13,6
Amerika	25,7	25,7	22,6	24,2	24,3	20,0	22,7	23,2	22,5	24,1	25,0	25,3
Asia Oseania	8,0	7,8	7,1	7,4	7,8	6,5	6,7	7,3	7,6	7,0	7,2	7,7
Tidligere Sovjetunionen	4,7	4,8	4,6	4,8	4,6	4,0	4,8	4,8	4,7	4,6	5,0	4,9
Resten av verden	46,7	47,2	44,3	47,0	43,8	41,3	45,6	46,9	46,3	45,7	47,5	48,1
Tilbud	100,5	100,5	93,9	95,3	100,2	92,1	91,0	92,4	92,3	94,6	97,1	97,3
OPEC ¹	36,8	34,9	30,8	31,4	33,5	30,7	29,1	30,0	30,4	30,9	32,2	32,4
OECD	26,9	28,5	27,9	28,1	29,9	26,9	27,1	27,8	27,3	27,8	28,4	28,8
Tidligere Sovjetunionen	14,6	14,6	13,5	13,6	14,8	13,2	12,8	13,2	13,4	13,6	13,7	13,7
Resten av verden	22,1	22,5	21,7	22,2	22,0	21,3	22,0	21,4	21,2	22,3	22,8	22,4
Lagerendring m.m.	1,1	0,8	2,9	-1,1	6,4	9,2	-1,6	-2,3	-0,8	0,0	-1,2	-2,3
Etterspørsel rettet mot OPEC	35,7	34,1	28,0	32,5	27,2	21,6	30,8	32,4	31,2	30,9	33,4	34,8
Gjennomsnittlig oljepris ²	71,5	64,1	43,3		53,7	29,6	44,3	45,2	60,1			
	2021	2022	2023	2024								
Oljepris, prognoser SSB	68	66	63	61								

¹ Prognosen for råoljeproduksjonen i OPEC fra og med mai i år er gjort av Statistisk sentralbyrå. Produksjonen i OPEC i mai, juni og juli er basert på vedtatte produksjonskutt.

² Brent Blend.

blitt innført overfor Iran kan bli opphevet. Produksjonen i Iran har falt fra om lag 3,8 millioner fat per dag før sanksjonene ble innført til om lag 2,2 millioner fat per dag ved utgangen av fjoråret. Produksjonen har økt til 2,35 millioner fat per dag hittil i år. Dersom USA letter på sanksjonene kan iransk produksjon relativt raskt øke til nivået før sanksjonene ble innført.

Råoljeproduksjonen utenfor OPEC er beregnet av IEA til å ha falt med 2,5 millioner fat daglig i fjor, og forventes å stige med 0,8 millioner fat daglig i år. Bortsett fra Russland og Kasakhstan som kan øke produksjonen marginalt innenfor OPEC+-avtalen, er den største økningen utenfor OPEC forventet å komme i Canada og til dels i Norge. Produksjonen i USA forventes å falle noe i år. Mange analytikere begrunner dette med at produsentene av olje fra tette bergarter vil fokusere på avkastning og ikke økte investeringer og produksjonsvolum, blant annet for å betale ned på gjeld. Produksjonen i resten av verden, blant annet i Brasil, er forventet å øke med 0,5 millioner fat per dag i 2021.

Før pandemien var de samlede kommersielle lagrene av råolje og oljeprodukter i OECD om lag på gjennomsnittet over de siste fem årene. Dersom OPEC+ fra og med mai til juli øker produksjonen slik de har

vedtatt og deretter holder produksjonen konstant på nivået for juli, vil de samlede globale lagrene av råolje og produkter falle med 1,1 millioner fat daglig gjennom 2021, etter å ha økt med rundt 2,9 millioner fat per dag gjennom 2020. Lagrene i OECD, som man har bedre estimater på, har falt og er nå nesten på gjennomsnittet over de siste 5 årene. I publikasjonen Oil 2021 forventer IEA at den globale etterspørselen vil være på 2019-nivået i 2023. I 2024 forventes etterspørselen som er rettet mot OPEC å være 0,5 millioner fat per dag høyere enn i 2019. Avhengig blant annet av beslutningene til OPEC+ kan dette gradvis føre til ytterligere lagernedbygging etter 2021 og et visst press oppover på oljeprisen. IEA forventer at oljeproduksjonen fra tette bergarter i USA ikke vil stige mye i årene framover fordi produsentene vil fortsette å fokusere på lønnsomhet i form av økt avkastning i stedet for volumøkninger.

Framtidsprisen på Brent Blend er utgangspunktet for vårt anslag over utviklingen i oljeprisen. Nå indikerer denne at prisen vil falle til om lag 61 dollar per fat ut 2024. Et fall i oljeprisen er i overensstemmelse med scenarier nylig publisert av IEA om konsekvenser for oljemarkedet av å nå 1,5-gradersmålet.

2. Konjunkturutviklingen i Norge

Koronavaksineringen har kommet langt, og gjenåpningen av samfunnet vil gi et betydelig løft til den økonomiske aktiviteten i Norge. Etter den første nedstengningen falt BNP Fastlands-Norge med over 10 prosent fra februar til april i fjor, ifølge månedlig nasjonalregnskap. Selv om aktiviteten tok seg markert opp i 3. kvartal i fjor har de seneste smittebølger både nasjonalt og internasjonalt

bidratt til fallende aktivitetsutvikling gjennom vinteren og våren. Aktiviteten i norsk økonomi var i mars i år rundt 3 prosent lavere enn i februar 2020. I slutten av mai gikk regjeringen til andre trinn i gjenåpningsplanen, noe som innebærer en rekke lettelser i smitteverntiltakene, og ifølge Folkehelseinstituttet vil hele den voksne delen av befolkningen ha fått tilbud om første vaksinedose litt ut i

Tabell 2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2019	2020	Sesongjustert			
			20:2	20:3	20:4	21:1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mm.	1,4	-6,9	-10,1	9,2	0,1	-4,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,9	1,7	-2,2	3,1	2,4	-1,5
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	4,8	-3,8	-2,1	-1,0	1,3	-1,7
Utvinning og rørtransport	12,6	-4,1	-4,5	-4,1	3,4	-3,6
Fastlands-Norge	4,0	-4,1	-0,6	-1,0	0,9	-1,6
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,1	-3,9	-5,7	5,0	1,0	-2,8
Eksport	0,5	-0,5	-7,1	3,8	2,2	-2,9
Tradisjonelle varer	4,6	-2,2	-7,8	8,2	3,1	2,1
Råolje og naturgass	-4,3	10,1	2,3	1,2	1,1	-7,6
Import	4,7	-11,9	-17,2	9,7	0,4	-5,7
Tradisjonelle varer	5,7	-2,6	-7,4	12,9	1,9	-5,5
Bruttonasjonalprodukt	0,9	-0,8	-4,6	4,3	0,8	-0,6
Fastlands-Norge	2,3	-2,5	-5,8	4,9	2,0	-1,0
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	1,8	-2,1	-4,8	4,0	0,3	-0,7
Sysselsatte personer	1,6	-1,3	-2,7	0,0	0,9	-0,3
Arbeidsstyrke ²	1,0	0,4	-0,8	0,7	0,4	..
Arbeidsledighetsrate, nivå ²	3,7	4,6	4,6	5,3	5,0	..
Priser og lønninger						
Årslønn	3,5	3,1
Konsumprisindeksen (KPI) ³	2,2	1,3	0,4	0,6	0,1	1,8
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ³	2,2	3,0	1,1	1,0	0,1	0,5
Eksportpriser tradisjonelle varer	0,7	-3,4	-4,3	-4,0	1,7	5,5
Importpriser tradisjonelle varer	2,5	4,2	4,1	-2,3	-0,6	2,2
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner ⁴	102	66	-3	14	9	..
MEMO (ujusterte nivåttall)						
Norges Banks styringsrente (nivå)	1,1	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
Utlånsrente, rammelån med pant i bolig ⁵	0,8	0,6	2,7	2,1	2,1	2,1
Råoljepris i kroner ⁶	564	407	336	396	408	521
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	107,6	114,9	118,5	113,3	114,1	109,2
NOK per euro	9,85	10,72	11,01	10,67	10,76	10,26

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Ifølge AKU.

³ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁴ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.

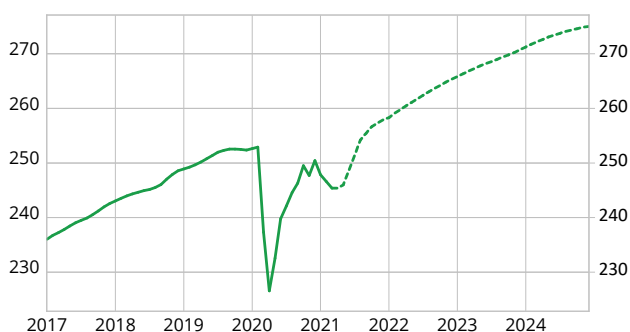
⁵ Gjennomsnitt for perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Figur 2.1. Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge

Sesongjustert og glattet, mrd 2018-kr, måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå

august. I takt med den videre gjenåpningen ventes den økonomiske aktiviteten å ta seg markert opp, og da spesielt i de næringene som har vært hardest rammet av smitteverntiltakene.

Finanspolitikken har bidratt til å redusere de negative konsekvensene av pandemien på norsk økonomi. I 2020 ble det bevilget 135 milliarder kroner i økonomiske tiltak mot koronapandemien, noe som ifølge beregninger har løftet den økonomiske aktiviteten i Fastlands-Norge med 0,5 prosent¹. I 2021 er det bevilget eller foreslått 94 milliarder kroner i koronarelaterte tiltak. Ifølge Revidert Nasjonalbudsjett (RNB) vil disse tiltakene og ettervirkningene av tiltakene fra i fjor løfte BNP Fastlands-Norge i år med 1,4 prosent. Handlingsregelen tilsier at bruken av oljeinntekter over tid skal utgjøre 3 prosent av oljefondet, men det skal også legges stor vekt på å jevne ut svingninger i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet, slik det ble gjort i 2020 og er lagt opp til for 2021. Det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet (SOBU) for 2021 er i RNB anslått til 402,6 milliarder kroner. Dette tilsvarer rundt 3,7 prosent av oljefondets markedsverdi ved inngangen til året. I løpet av 2022 og 2023 venter vi at budsjettbalansen reduseres til om lag 3 prosent av fondet.

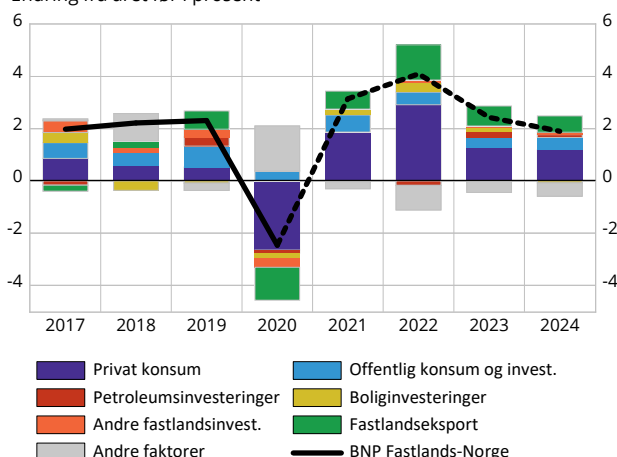
Husholdningenes tjenestekonsum ventes å øke betydelig i månedene framover. Samlet konsum falt hele 6,9 prosent som årsgjennomsnitt i fjor. Dette er den største nedgangen i konsumet i tidsserien, som går tilbake til 1970. En ny smittebølge med tilhørende strenge regionale og nasjonale smitteverntiltak bidro til at både vare- og tjenestekonsumet falt i 1. kvartal i år. Det var i hovedsak

konsumet av fritidstjenester, hotell- og restauranttjenester samt passasjertransport som bidro til nedgangen i tjenestekonsumet. Vi legger til grunn at samlet konsum, som følge av vaksinerings av befolkningen, gjenåpning av økonomien og oppdemmet etterspørsel hos husholdningene, vil ta seg opp til samme nivå som før koronakrisen mot slutten av 2021. Med utsikter til vekst i disponible realinntekter, men svak utvikling i realboligprisene og dermed også i realformuen, anslås konsumet å vokse med drøye 3 prosent som årlig gjennomsnitt i 2023 og 2024.

Det er fortsatt frisk boligprisvekst. Fra april 2020 til april 2021 har boligprisene steget med 12 prosent, ifølge Eiendom Norges boligprisstatistikk. Den høye prisveksten kan tyde på at de lave boliglånsrentene i stor grad har dominert over andre forhold, som moderat inntektsvekst og svak befolkningsvekst. Rekordhøy sparerate med tilhørende likviditet har trolig også bidratt til høyere boligprisvekst de siste månedene. Vi anslår at boligprisene flater ut de nærmeste månedene, noe som tilsier en vekst mellom 9 og 10 prosent som årsgjennomsnitt i 2021. Det er stor usikkerhet rundt boligprisveksten framover. En moderat økning i boliglånsrentene litt fram i tid vil trolig dempe boligprisveksten, men ikke mer enn at prisene fortsetter å øke i alle årene

Figur 2.2. Bidrag til vekst i BNP Fastlands-Norge, importjusterte

Endring fra året før i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Etterspørselsbidragene er regnet ut ved å finne endringen i hver variabel, trekke ut den direkte og indirekte importandelen, og deretter dele på nivået til BNP Fastlands-Norge i perioden før. (Metoden som brukes er dokumentert i Konjunkturtendensene 2021/1 boks 2.3).

Fastlandseksport er definert som samlet eksport minus eksport av råolje, naturgass og frakttjenester i utenriks sjøfart.

Andre faktorer inkluderer lagerendring og statistiske avvik.

¹ Bjertnæs, mfl. (2021). COVID-19, tapt verdiskaping og finanspolitikkens rolle. Rapporter 2021/13, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og importjusterte bidrag fra etterspørselskomponenter.¹ Prosentpoeng, årlig rate

	KNR-tall				Prognose			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP Fastlands-Norge	2,0	2,2	2,3	-2,5	3,1	4,1	2,4	1,9
hvorav bidrag fra:								
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,9	0,6	0,5	-2,6	1,9	2,9	1,3	1,2
Konsum og investeringer i offentlig forvaltning	0,6	0,5	0,8	0,4	0,7	0,5	0,4	0,5
Oljeinvesteringer	-0,2	0,0	0,3	-0,1	-0,0	-0,2	0,3	0,1
Boliginvesteringer	0,4	-0,4	-0,1	-0,2	0,2	0,3	0,1	-0,1
Andre fastlandsinvesteringer	0,5	0,2	0,3	-0,3	0,0	0,1	0,1	0,1
Fastlandseksport ¹	-0,2	0,3	0,7	-1,3	0,7	1,3	0,8	0,6
Andre faktorer ¹	0,1	1,1	-0,3	1,7	-0,3	-0,9	-0,4	-0,5

¹ Se forklaring under figur 2.2.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

i prognoseperioden. Den høye boligprisveksten har gjort boligbygging mer lønnsomt, og våre beregninger viser at boliginvesteringene vil stige markert til neste år. Justert for veksten i konsumprisindeksen anslår vi dermed realveksten i boligprisene til å bli svakt positiv framover.

Det ligger an til en oppgang i petroleumsinvesteringene fra 2022. I 2020 falt petroleumsinvesteringene samlet med 4,1 prosent. Basert på oljeselskapenes investeringsplaner ser det ut til at den samlede investeringsaktiviteten vil falle litt i år og noe mer til neste år. I tråd med markedsforventninger legger vi til grunn at oljeprisen gradvis reduseres fra dagens nivå på rundt 70 dollar til rundt 60 dollar fatet mot slutten av 2024. Skattetilpakken Stortinget vedtok i juni i fjor og utsikter til en relativt høy oljepris bidrar trolig til økt aktivitet i 2023 og 2024. Da ventes petroleumsinvesteringene å stige med henholdsvis 10 og 4 prosent. Med en slik utvikling vil den samlede etterspørselen fra petroleumsinvesteringene rettet mot fastlandet bidra til å løfte veksten i BNP Fastlands-Norge med 0,3 prosentpoeng i 2023 (se tabell 2.2). I 2024 vil investeringsnivået være om lag på linje med nivået fra før koronakrisen, men likevel mer enn 20 prosent lavere enn investeringstoppen i 2013. Regnet som andel av BNP-Fastlands-Norge anslås petroleumsinvesteringene å være knappe 6 prosent i 2024 mot hele 9 prosent i 2013.

Det er noen lyspunkter i sikte for næringsinvesteringene. Selv om utviklingen har vært svak det siste året, er det tegn til at investeringene gradvis vil hente seg inn etter det markerte fallet for et år siden. Virksomhetene i både industrien og varehandelen melder om økte investeringer til neste år. De andre tjenestenæringene og kraftforsyning

melder om lavere eller uendrete investeringer. Virksomhetenes investeringsvilje har blitt preget av stor usikkerhet om de økonomiske utsiktene, men nå er usikkerheten mindre enn for et år siden. Samlet sett anslår vi at næringsinvesteringene vil øke beskjedent i år og at veksten deretter tar seg opp til rundt 2 prosent årlig fram til 2024.

Etter en kraftig svekkelse i mars 2020, har krona styrket seg det siste året. Målt ved den importveide kronekursen er krona om lag like mye verdt ved inngangen til juni 2021 som den var ved begynnelsen av 2020. En euro kostet ved utgangen av mai 10,22 kroner, mens prisen for en dollar var 8,38 kroner. I prognosene har vi videreført disse nivåene på valutakursene, som er om lag på samme nivåer som i våre forrige prognoser fra mars. På årsbasis innebærer det en styrking av krona på 5,5 prosent fra 2020 til i år, etter en svekkelse på nærmere 7 prosent året før.

Energiprisene løfter konsumprisindeksen (KPI). I fjor var den underliggende inflasjonen på 3,0 prosent målt ved KPI-JAE, men styrkingen av krona har bidratt til å redusere 12-månedersveksten i KPI-JAE til 2,0 prosent i april. Som årsgjennomsnitt venter vi at KPI-JAE vokser med 2,1 prosent i 2021. Veksten i KPI, som inkluderer energivarer og avgifter, ventes derimot å bli 3,1 prosent i år. Mens avgiftsendringer ser ut til å redusere KPI-veksten med rundt 0,5 prosentpoeng, anslås stigende energipriser å trekke inflasjonen opp med rundt 1,5 prosentpoeng. For årene 2022-2024 anslås veksten i KPI-JAE å bli nær Norges Banks inflasjonsmål på 2 prosent. KPI-veksten vil med våre forutsetninger om energipriser og avgifter om lag følge veksten i KPI-JAE de kommende årene.

Tabell 2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2020-2024. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regn- skap 2020	Prognoser										
		2021			2022			2023			2024	
		SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB
Realøkonomi												
Konsum i husholdninger mm.	-6,9	5,1	4,1	4,7	7,9	9,0	..	3,3	3,2	..	3,1	2,3
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	2,7	3,3	4,3	1,6	0,3	..	1,2	0,1	..	1,7	0,1
Bruttoinvestering i fast realkapital	-3,8	0,9	..	0,2	1,4	3,1	1,3	..
Utvinning og rørtransport	-4,1	-1,0	-4,0	-5,4	-6,0	-5,0	..	10,0	10,0	..	4,0	8,0
Næringer	-6,1	0,2	-1,1	0,0	2,1	3,3	..	1,4	4,5	..	1,8	4,6
Bolig	-4,0	4,4	5,2	6,4	7,1	4,4	..	2,4	2,0	..	-1,6	1,4
Offentlig forvaltning	-1,0	-1,1	..	-0,8	1,3	1,1	1,1	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	-3,9	3,5	3,4	3,9	5,0	5,1	..	2,4	2,2	..	2,2	0,4
Eksport	-0,5	2,9	..	4,1	7,2	4,3	2,6	..
Tradisjonelle varer ²	-2,2	6,8	4,1	3,7	3,4	6,7	..	3,1	3,5	..	2,6	3,1
Råolje og naturgass	10,1	0,8	..	3,3	5,9	4,3	1,7	..
Import	-11,9	2,7	5,0	3,0	8,3	8,5	..	4,6	5,3	..	3,8	4,4
Bruttonasjonalprodukt	-0,8	2,8	3,8	3,7	4,3	3,4	..	2,7	1,2	..	1,8	1,0
Fastlands-Norge	-2,5	3,1	3,8	3,7	4,1	3,4	..	2,4	1,1	..	1,9	1,1
Arbeidsmarked												
Sysselsatte personer	-1,3	0,4	0,3	0,5	1,4	2,0	..	1,0	0,7	..	1,0	0,4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,6	4,6	3,5	4,4	4,2	3,6	..	3,9	3,7	..
Priser og lønninger												
Årslønn	3,1	3,1	2,4	2,4	3,1	2,6	..	3,2	3,0	..	3,6	3,3
Konsumprisindeksen (KPI)	1,3	3,1	2,8	2,8	1,8	1,1	..	1,8	1,5	..	1,9	1,7
KPI-JAE ³	3,0	2,1	1,9	2,0	2,0	1,3	..	1,9	1,4	..	1,9	1,6
Boligpris ⁴	3,9	9,2	10,1	..	3,3	3,0	..	2,0	1,2	..	1,6	2,2
Utenriksøkonomi												
Driftsbalansen, mrd. kroner ⁵	66	319	..	224	379	398	362	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	1,9	8,3	..	6,0	9,2	9,2	8,1	..
MEMO:												
Pengemarkedsrente (nivå)	2,8	0,5	..	0,6	1,1	1,7	2,0	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁶	407	556	..	557	541	516	500	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁷	6,7	-5,6	-6,7	-5,4	0,1	-0,8	..	0,0	0,1	..	0,0	-0,3

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Norges Bank gir anslag for tradisjonelle varer og tjenester fra Fastlands-Norge. Finansdepartementet gir anslag for varer utenom olje og gass.

³ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).

⁴ Norges Bank gir anslag på boligprisindeksen publisert av Eiendom Norge.

⁵ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.

⁷ Positivt tall innebærer svekket krone. Finansdepartementet gir anslag på konkurranseprisindeksen.

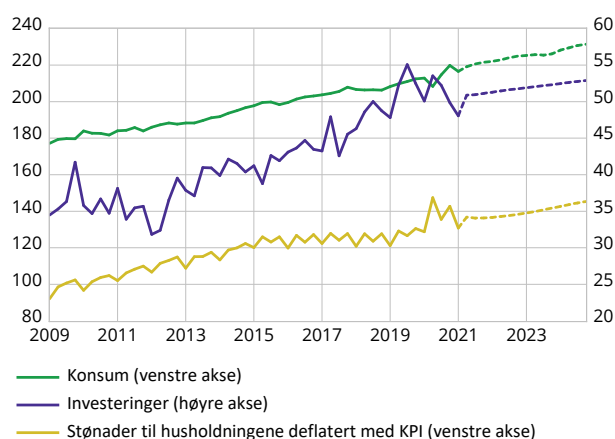
Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, Meld.St.2. (2020-2021) (FIN), Norges Bank, Pengepolitisk rapport 1/2021 (NB).

Gradvise renteøkninger er i vente. I møte med koronakrisen kuttet Norges Bank styringsrenta i fjor fra 1,5 til 0 prosent i løpet av to måneder. Nullrenta gjenspeiler en økonomi i krise. Med gjenåpningen av Norge og den ventede normaliseringen av den økonomiske aktiviteten ligger det an til at renta vil heves mot mer normale nivåer i årene framover. Den første renteøkningen vil trolig komme i andre halvår i år. Deretter vil renteøkningene komme gradvis og ved utgangen av 2024 ventes styringsrenta å være 1,75 prosent, nær det Norges Bank anser å være et normalt rentenivå.

Veksten i reallønna blir trolig nær null i år. Forhandlingene i forbindelse med årets inntektsoppgjør ble avsluttet 11. april etter mekling på overtid. Fra disse forhandlingene har NHO, i forståelse med LO, anslått en årslønnsvekst for industrien samlet i NHO-området på 2,7 prosent i 2021. Tall for gjennomsnittlig avtalt månedslønn for 1. kvartal 2021 viser en vekst på 2,9 prosent sammenliknet med samme kvartal i fjor. Lønnsveksten i privat sektor og offentlige eide foretak var hele 3,8 prosent. Selv om tallene for stats- og kommuneforvaltningen ikke viser klare tegn til tiltakende lønnsvekst, anser

Figur 2.3. Offentlig forvaltning

Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

vi at utviklingen i privat sektor indikerer at lønnsveksten kommer til å ta seg noe opp inneværende år. Vårt anslag for årslønnsveksten i 2021 justeres derfor til 3,1 prosent, opp fra 2,6 prosent i forrige konjunkturrapport. Med om lag tilsvarende nivå på inflasjonen blir trolig reallønna uendret.

Arbeidsledigheten er fortsatt høy. I april i år var den registrerte arbeidsledigheten 4,0 prosent. Siden 1948 er det kun i perioden fra 1990 til 1996 og i 2020 at den årlige registrerte ledigheten har ligget over 4 prosent. Utviklingen i arbeidsmarkedet må sees i sammenheng med at flere av næringene som har vært direkte berørt av smitteverntiltakene er arbeidsintensive. De næringene som har hatt et aktivitetsnivå som lå 15 prosent lavere enn nivået i februar 2020 i minst 4 måneder på rad, utgjorde om lag 9 prosent av BNP Fastlands-Norge i 2020. Sysselsettingen i disse næringene utgjorde 19 prosent av totalt antall sysselsatte på fastlandet i 2020. Vi venter at situasjonen i arbeidsmarkedet bedres når den økonomiske aktiviteten tar seg opp etter sommeren i år, og da i hovedsak i de arbeidsintensive tjenestenæringene. Ifølge våre beregninger vil arbeidsledigheten målt ved AKU bli 4,6 prosent i 2021, for deretter å reduseres til i underkant av 4 prosent i 2024. Til sammenlikning har arbeidsledigheten vært 3,7 prosent i gjennomsnitt så langt på 2000-tallet. Andelen sysselsatte av befolkningen i aldersgruppen 15 til 74 år ventes å øke fra dagens nivå på rundt 67,2 prosent til i overkant av 68,5 prosent i 2024.

Koronapandemien har nå preget både norsk og internasjonal økonomi i over ett år. Virusutbruddet

og de påfølgende smitteverntiltakene har overskygget alle andre økonomiske forhold siden mars i fjor. Koronaviruset vil fortsatt begrense aktiviteten den nærmeste tiden, men norsk økonomi ser ut til å være ved et vendepunkt. Smitten er fallende, flere har blitt vaksinert og en gradvis gjenåpning av samfunnet har dermed startet. Vi anslår at BNP Fastlands-Norge vil øke med 3,1 prosent i år. Denne oppgangen er noe svakere enn tidligere anslått og henger sammen med en svak utvikling i aktiviteten i begynnelsen av året, samtidig som store deler av norsk økonomi har vært stengt eller innskrenket så langt i 2021. Innhenting vil være særlig sterk innen de områdene som ble hardt rammet av smitteverntiltakene, særlig innen de arbeidsintensive tjenestenæringene som opplevde et bratt fall i fjor. Ved slutten av 2021 ventes aktiviteten å være tilbake på samme nivå som før virusutbruddet i februar 2020. Eksporten, og da spesielt vareeksporten, vil ta seg opp i takt med at den økonomiske aktiviteten hos våre handelspartnere øker. Ettervirkningene av den internasjonale lavkonjunkturen og de nasjonale smitteverntiltakene vil likevel prege norsk økonomi i lang tid framover, og først i 2023 anslår vi at arbeidsledigheten er tilbake på det vi regner som et mer normalt nivå.

Usikkerheten knyttet til den videre utviklingen i økonomien er fremdeles stor. Våre prognoser er basert på at vaksineringsprogrammet lykkes med å holde koronasmitte i sjakk, også for muterte virusvarianter. Hvis denne antakelsen ikke slår til vil det økonomiske tilbakeslaget vare lenger enn det våre beregninger nå viser.

2.1. Den høye oljepengebruken videreføres

Konsumet i statsforvaltningen falt 1,7 prosent i 1. kvartal i år etter å ha steget 1,7 prosent i 4. kvartal i fjor. Konsumet ble trukket ned av noe lavere produksjon av ordinære helsetjenester, som blant annet skyldtes økt smitte. Konsumet i kommuneforvaltningen falt 1,4 prosent i 1. kvartal etter å ha steget 3,1 prosent i 4. kvartal. Undervisning og annet konsum trakk ned. Investeringene i statsforvaltningen falt med 6,4 prosent i 1. kvartal. Lavere investeringer i offentlig statlig administrasjon dempet investeringene. Bruttoinvesteringene i kommuneforvaltningen steg 0,5 prosent i 1. kvartal. Investeringer i offentlig kommunal administrasjon trakk opp, mens lavere investeringer i omsorgsnæringen trakk ned. En rekke avgiftsendringer er innført for 2021, og disse beskrives

nærmere i avsnitt 2.11. I prognosebanen antas det at øvrige avgifter inflasjonsjusteres, samt uendrete skattesatser og lønnsjusterte beløpsgrenser.

I Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2021 foreslo regjeringen utvidede støttetiltak som brakte bruken av oljeinntekter, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet, opp til 402,6 milliarder kroner i 2021, nær 90 milliarder kroner mer enn budsjettforslaget i fjor høst. Underskuddet tilsvarer 3,7 prosent av Statens pensjonsfond utland. I årene 2022 og 2023 antar vi at oljepengebruken, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet som andel av oljefondet, reduseres til om lag 3 prosent.

Den generelle kompensasjonsordningen for næringslivet foreslås forlenget ut oktober i år, men i en nedtrappet versjon som gir sterkere insentiver til aktivitet. Tidsrommet for når lønnsstøtteordningen kan benyttes, foreslås utvidet med to måneder, til 31. august i år. I tillegg forlenges andre støtteordninger rettet mot næringslivet, kulturlivet og transport. Maksimal periode med fritak fra lønnsplikt og dagpenger under permittering reduseres tilbake til 26 uker for permitteringer som iverksettes etter 30. juni 2021. De viktigste utvidelsene i folketrygden for ledige og permitterte er allerede forlenget til 1. oktober 2021. Hensikten med ordningene er å dempe inntektstap for de som rammes, samt å forhindre langvarige negative virkninger på økonomien. I prognosene legger vi til grunn at de ekstraordinære koronatiltakene avvikles i løpet av sommeren og høsten 2021, se også tabell 2.4.

Erfaringer viser at smitte påvirker atferd og smitteverntiltak, som igjen utløser støtteordninger til husholdninger og virksomheter, som så øker budsjettunderskuddet. Smitten har avtatt noe i Norge, men er fortsatt betydelig. Erfaringer med vaksiner i land med en høy andel vaksinerte er imidlertid meget gode, og alle voksne skal etter planen ha mottatt sin første vaksinedose litt ut i august ifølge Folkehelseinstituttet. Vaksineringsen vil mest sannsynlig fjerne behovet for de fleste smitteverntiltakene. Restriksjoner på reiser inn og ut av landet kan likevel spille en rolle for importsmitte og innhenting av økonomien. Stadig oppblomstring av nye muterte virusvarianter skaper dessuten usikkerhet om effekten av vaksiner, som igjen skaper usikkerhet rundt graden av smitteverntiltak og budsjettunderskudd i tiden framover.

Tabell 2.4. Koronatiltak for 2021 som er vedtatt eller foreslått. Milliarder kroner

	Bevilgning 2021 ¹
Tiltak overfor bedrifter	39,0
Generell kompensasjonsordning	9,0
Luftfart	7,2
Kultur, idrett og frivillighet	4,2
Reiseliv	2,7
Maritim sektor	0,6
Folketrygden	1,7
Omstilling næringsliv	2,0
Andre tiltak ²	11,5
Tiltak for husholdninger	19,7
Folketrygden	11,9
Utdanning og kompetanse	5,8
Inkludering og integrering	0,5
Sårbare grupper	1,0
Annet til husholdninger	0,4
Kritiske samfunnsoppgaver	35,2
Kommunesektoren	18,1
Helsesektoren	13,9
Kollektivtransport	1,3
Annet	1,9
Sum økonomiske tiltak	93,9

1 Lånetransaksjoner, garantifullmakter, utsatt innbetaling av skatter og avgifter, og midlertidige endringer i petroleumsbeskatningen inngår ikke i tabellen.

2 Omfatter blant annet lønnsstøtteordningen, støtteordningen for publikumsåpne arrangementer, bokført effekt i 2021 av skattemessig tilbakeføring av underskudd i 2020 mot overskudd i 2018 og 2019 og bokført effekt i 2021 av midlertidig startavskrivning på 10 prosent på saldo gruppe D i 2020.

Kilde: Revidert nasjonalbudsjett, publisert 11. mai.

I prognosene antar vi at veksten i norsk økonomi skyter fart etter sommeren, i takt med at smitteverntiltakene gradvis fjernes. Denne utviklingen innebærer en markant endring av finanspolitikken. Reduserte offentlige overføringer og økte skatteinntekter vil redusere budsjettunderskuddet. Det er imidlertid stor usikkerhet forbundet med utviklingen framover. Det antas at aktivitetsveksten i offentlig forvaltning normaliseres gjennom prognosebanen. Vi anslår en vekst i konsum og bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning i 2021 på henholdsvis 2,7 og -1,1 prosent. Vekstanslaget i konsumet, som er høyere enn i forrige prognose, er noe lavere enn vekstanslaget i RNB siden utviklingen i 1. kvartal ble mer negativ enn forventet. Vekstanslaget i bruttoinvesteringer, som ved forrige prognose var positivt, er mer negativt enn i RNB av samme grunn. Vekstanslagene for perioden 2022-2024 er basert på en videreføring av tidligere

Boks 2.1. Koronatiltak og BNP Fastlands-Norge

Bjertnæs m.fl. (2021) sammenlikner verdiskapingen i en referansebane som inkluderer effektene av pandemien med Statistisk sentralbyrås prognose for norsk økonomi publisert i slutten av 2019, altså før pandemien utbrudd. Forskjellen i verdiskaping mellom de to banene kan i all hovedsak tilskrives pandemien og samfunnets reaksjon på den, i form av smitteverntiltak, private aktørers respons og myndighetenes økonomiske tiltak. Ifølge beregningene førte pandemien til en reduksjon i BNP Fastlands-Norge i 2020 på 145 milliarder kroner, eller 4,7 prosent. Samlet for perioden 2020-2023 anslås en reduksjon på rundt 330 milliarder kroner.

Den økonomiske politikken har i stor grad vært motivert av mål om å dempe inntektstap for dem som rammes, samt og forhindre langvarige negative virkninger på økonomien. I 2020 ble det bevilget 135 milliarder kroner i økonomiske tiltak mot koronapandemien. Politikken har medført omfordeling av tap fra privat til offentlig sektor. Beregninger i Bjertnæs m.fl. (2021) viser at finanspolitiske tiltak isolert sett økte BNP Fastlands-Norge med 0,5 prosent i 2020. Ifølge beregningene ville altså fastlandsøkonomien ha falt med ytter-

ligere 0,5 prosent i 2020 sammenliknet med hva som faktisk har skjedd, hvis ikke disse tiltakene var iverksatt. Det påpekes imidlertid at restriktive antakelser kan ha bidratt til at effektene undervurderes. Virkningen av petroleumsskattepakken kommer i tillegg.

Det forventes at effektene av de forskjellige tiltakene varer utover året tiltakene ble implementert. Et eksempel er den økte sparingen i privat sektor i 2020, forårsaket av blant annet lavere skattebetalinger, økte stønader og lavere konsum. Den kan medføre økt konsum når smitteverntiltakene gradvis fjernes i 2021. I 2021 er det i tillegg bevilget eller foreslått 94 milliarder kroner i koronarelaterte tiltak. Ifølge revidert nasjonalbudsjett vil disse tiltakene og ettervirkningene av tiltakene fra i fjor løfte BNP Fastlands-Norge i år med 1,4 prosent.

Kilder:

Bjertnæs, G. H. M., von Brasch T., Cappelen, Å., Holden, S., Holmøy, E., Slettebø, O., Sletten, P. og Zhulanova, J., 2021, COVID-19, tapt verdiskaping og finanspolitikkenes rolle, Utredning for Koronakommisjonen, Rapporter 2021/13, Statistisk Sentralbyrå.

anslag. Stønader, som vi ved forrige prognose antok at skulle vokse svakt i 2021, antas nå å falle reelt med 1,8 prosent i 2021. Dette skyldes hovedsakelig oppdatert informasjon om lavere stønader forbundet med sykdom. Arbeidsmarkedsrelaterte stønader avtar gradvis, mens utbetaling av pensjoner øker på lang sikt.

2.2. Flere renteøkninger framover

I løpet av mindre enn to måneder på våren 2020 satte Norges Bank ned styringsrenta med 1,5 prosentpoeng til 0 prosent. Pengemarkedsrenta fulgte styringsrenta og har etter det siste rentekuttet i mai i fjor ligget på rundt 0,4 prosent. I løpet av mai i år har pengemarkedsrenta kommet ned i 0,25 prosent. Innskudds- og utlånsrentene er også rekordlave. Ved utgangen av 1. kvartal i år var gjennomsnittlig rammelånsrente med sikkerhet i bolig på 2,06 prosent, mens gjennomsnittlig innskuddsrente var på 0,36 prosent.

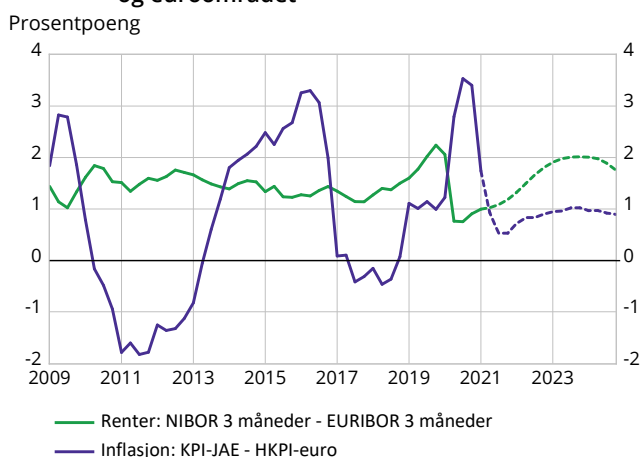
Det siste halvannet året har krona i stor grad fulgt oljeprisen. Etter en kraftig svekkelse i mars 2020, har krona styrket seg gjennom det siste året. Målt ved den importveide kronekursen er krona om lag like mye verdt ved utgangen av mai 2021 som den var ved inngangen til 2020. En euro koster nå 10,22 kroner, mens prisen for en dollar er 8,38 kroner. I prognosene har vi videreført disse valutakursene,

som er om lag på samme nivå som i våre forrige prognoser fra mars. På årsbasis innebærer det en styrking av krona på 5,5 prosent fra 2020 til i år etter en tilsvarende svekkelse året før.

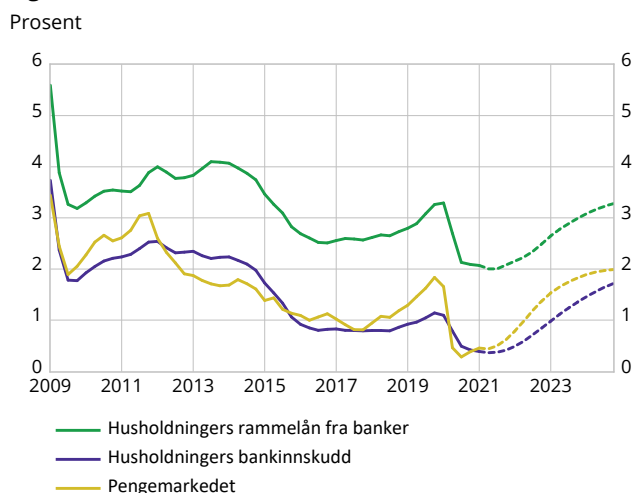
I forbindelse med det siste rentekuttet, signaliserte Norges Bank uendret rente i flere år framover. I de etterfølgende utgavene av Pengepolitisk rapport i 2020 så Norges Bank for seg en forsiktig renteoppgang fra første halvår 2022. I Pengepolitisk rapport fra mars i år ble prognosen for første renteøkning framskyndet til annet halvår i år.

I tråd med tidligere prognoser, ser vi for oss en økning i styringsrenta i år. Hvis påslaget mellom styringsrenta og pengemarkedsrenta fortsatt holder seg lavt, vaksineringsen går etter planen og det ikke oppstår virusmutanter som fører til nye smittebølger etter vaksineringsen, vil aktiviteten ta seg opp etter sommeren. I en slik situasjon forventer vi at renteøkningen kommer i september.

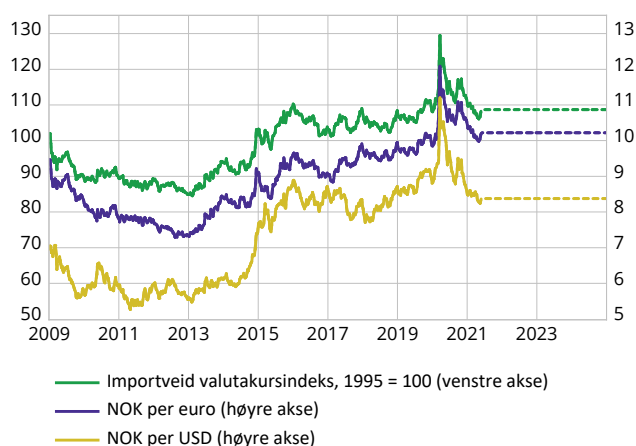
I 2022 har vi lagt til grunn ytterligere tre økninger, slik at styringsrenta blir 1,0 prosent ved utgangen av 2022. Renteøkningene fortsetter trolig de neste årene og vi anslår at styringsrenta kommer opp i 1,75 prosent ved utgangen av 2024. Det innebærer at vi siden forrige prognose har oppjustert vårt anslag på styringsrenta ved utgangen av 2022 med

Figur 2.4. Rente- og inflasjonsforskjell mellom Norge og euroområdet

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

Figur 2.5. Norske renter

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

Figur 2.6. Valutakurser

Kilde: Norges Bank

0,25 prosentpoeng. Grunnen til oppjusteringen av rentebanen er at vi tror på en klart høyere BNP-vekst fram til 2024 enn det Norges Bank gjør, og hvis veksten blir som i våre prognoser tror vi at Norges Bank vil oppjustere sin rentebane.

2.3. Midlertidig tilbakefall i konsumet

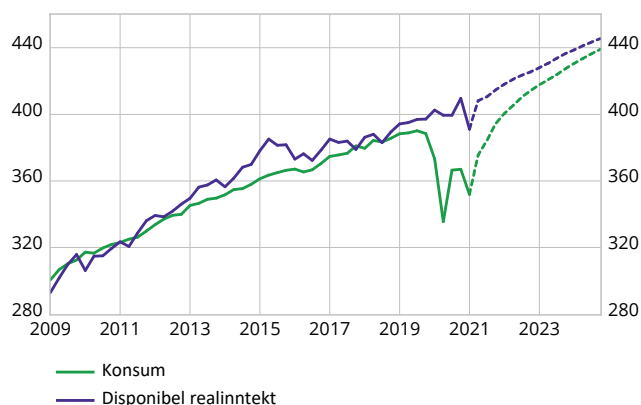
Ifølge kvartalsvis nasjonalregnskap vokste varekonsumet med 5,6 prosent som årsgjennomsnitt i 2020, mens tjenestekonsumet falt med 10,2 prosent. Denne utviklingen i vare- og tjenestekonsumet, samt at nordmenns konsum i utlandet falt kraftig, ga et fall i samlet konsum på 6,9 prosent som årsgjennomsnitt i fjor. Ved vår forrige konjunkturrapport var konsumnedgangen i fjor målt til 7,6 prosent. Nedjusteringen av konsumfallet skyldes at tjenestekonsumet er revidert opp med 12 milliarder 2018-kroner, hvorav halvparten er knyttet til kultur- og fritidstjenester og resten til overnattings- og serveringsvirksomhet.

Nye, strenge regionale og nasjonale smitteverntiltak medførte at samlet konsum falt med 4,1 prosent i 1. kvartal i år etter nær nullvekst i 4. kvartal i fjor. Nivået ligger om lag 10 prosent lavere i mars i år enn i februar i fjor, måneden før nedstengingen i Norge. Varekonsumet viste en svak utvikling i årets tre første måneder og falt med 3,4 prosent i 1. kvartal. Det var særlig konsumet av varige goder, slik som biler, møbler og hvitevarer, som bidro til nedgangen i varekonsumet. Nivået på varekonsumet er likevel om lag 6 prosent høyere i mars i år enn i februar i fjor. Tjenestekonsumet på sin side falt med 5 prosent i 1. kvartal, med fall i både januar og februar og nær nullvekst i mars. Fallet i 1. kvartal kom etter en delvis innhenting gjennom andre halvår i fjor av fallet på godt over 20 prosent gjennom første halvår. Det var i hovedsak konsumet av fritidstjenester, hotell- og restauranttjenester samt passasjertransport som ble rammet av smitteverntiltakene i 1. kvartal. I mars var nivået på tjenestekonsumet 15 prosent lavere enn før nedstengingen.

Veksten i disponibel realinntekt for husholdninger og ideelle organisasjoner samlet er i inntekts- og kapitalregnskapet anslått til rundt 2,5 prosent i 2020 mot vel 1,5 prosent ved forrige publisering. Oppjusteringen i vekstanslaget skyldes i stor grad at utbetalinger av aksjeutbytte for 2020 er revidert opp med om lag 21 milliarder kroner basert på ny informasjon fra Skatteetaten. Samtidig er skatte-

Figur 2.7. Inntekt og konsum i husholdninger mv.

Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

utgifter og netto overføringer fra husholdningene oppjustert med henholdsvis rundt 5 og 5,5 milliarder kroner. Veksten i disponibel realinntekt eksklusive utbetalinger av aksjeutbytte er dermed anslått til 2,7 prosent i 2020 mot 3,3 prosent ved forrige publisering. Lønnsinntektene, som er den viktigste inntektskilden for husholdningene, ga et stort negativt vekstbidrag til disponibel realinntekt i fjor ettersom sysselsettingen falt kraftig med smitteverntiltakene og den tidvise nedstengningen av deler av næringslivet. Vekstbidraget fra offentlige stønader var derimot positivt på nær 3 prosentpoeng som følge av rekordstore utbetalinger til et stort antall permitterte og ledige arbeidstakere. Også reduserte netto renteutgifter på grunn av rekordlave utlånsrenter i kjølvannet av en styringsrente lik null, ga et klart positivt bidrag til realinntektsveksten i fjor. Rentebelastningen til husholdningene, det vil si renteutgifter sett i forhold til disponibel inntekt, falt dermed fra 5,5 prosent i 2019 til 4,7 prosent i 2020.

Vi ser nå for oss en gjennomsnittlig årlig vekst i disponibel realinntekt eksklusive utbetalinger av aksjeutbytte på vel 2,5 prosent i årene 2021-2024, altså om lag som i fjor. Lønnsinntektene vil nominelt sett ta seg opp i takt med en gradvis normalisering av norsk økonomi og gi store positive vekstbidrag til disponibel realinntekt. Offentlige stønader vil derimot gi mer beskjedne vekstbidrag i tiden framover når permitteringsordningene under pandemien faller bort og arbeidsledigheten etter hvert kommer ned mot et nivå noe under 4 prosent. Også netto renteutgifter vil dempe realinntektsveksten i årene 2022-2024 når lånerentene

som husholdningene står overfor stiger i takt med økende styringsrente. Nivået på rentebelastningen til husholdningene vil komme opp i vel 6 prosent mot slutten av prognoseperioden. Vi legger til grunn at samlet konsum, som følge av vaksinerings av befolkningen, gjenåpning av næringslivet og oppdemmet etterspørsel hos husholdningene, vil ta seg opp til samme nivå som før koronakrisen mot slutten av 2021. I våre prognoser legger vi dermed til grunn at tilbakefallet i samlet konsum i 1. kvartal i år var av midlertidig karakter. Med utsikter til vekst i disponible realinntekter, men svak utvikling i realboligprisene og dermed også i realformuen, anslås konsumet å vokse med drøye 3 prosent som årlig gjennomsnitt de siste to årene av prognoseperioden.

Siden husholdningenes inntekter holdt seg godt oppe samtidig som konsumet falt kraftig under pandemien, økte spareraten, målt ved sparing som andel av disponibel inntekt inklusive utbetalinger av aksjeutbytte, fra rundt 7,5 prosent i 2019 til rundt 15,5 prosent i 2020. Så høy årlig sparerate er ikke tidligere målt i inntekts- og kapitalregnskapet. Spareraten justert for utbetalinger av aksjeutbytte økte på sin side fra noe under 3 prosent til vel 11 prosent i samme periode. Med våre anslag på inntekts- og konsumutviklingen vil spareraten falle til rundt 12 prosent som årsgjennomsnitt i år, og gradvis videre til vel 7 prosent i 2024, som er nær den gjennomsnittlige årlige spareraten for tiårsperioden 2010-2019. Spareraten justert for utbetalinger av aksjeutbytte vil falle til rundt 4 prosent mot slutten av prognoseperioden

2.4. Fortsatt frisk boligprisvekst

Ifølge Statistisk sentralbyrås sesongjusterte boligprisindeks steg boligprisene for landet som helhet med 3,4 prosent i 1. kvartal, etter en vekst på rundt 3 prosent i både 3. og 4. kvartal i fjor. Siden 1. kvartal i fjor har dermed boligprisene økt med nesten 11 prosent. Den månedlige prisstatistikken fra Eiendom Norge viser et tilsvarende sterkt vekstbilde. Boligprisene var riktignok uendrete fra mars til april, men sammenliknet med april i fjor var veksten på mer enn 12 prosent. I Oslo har prisveksten vært enda sterkere.

Til tross for koronapandemien har altså veksten i boligprisene vært høy det siste året. Dette kan tyde på at de lave boliglånsrentene i stor grad har dominert over andre forhold, som moderat inntekts-

vekst og svak befolkningsvekst. Den rekordhøye og delvis tvungne sparingen som følge av pandemien kan også ha bidratt til å stimulere boligprisene.

Aktiviteten i boligmarkedet, målt ved antall solgte brukte boliger, har også vært uvanlig høy gjennom andre halvdel av fjoråret og så langt i år. Som et resultat av dette er det nå relativt få bruktboliger til salgs, noe som trolig vil bidra til et fortsatt prispress framover. Salget av nye boliger har også vært høyt så langt i år, etter lav omsetning gjennom store deler av fjoråret.

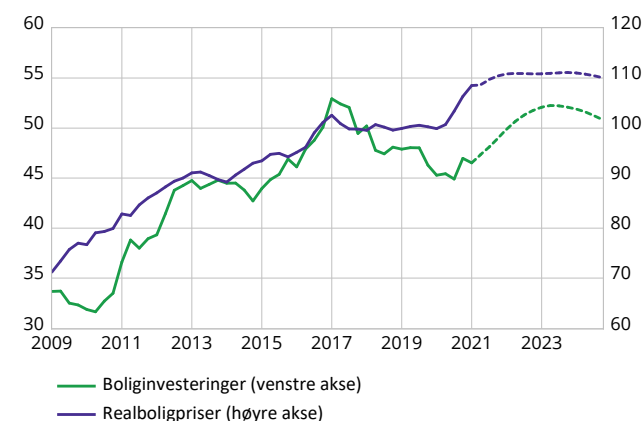
Boliginvesteringene falt, ifølge nasjonalregnskapet, med 1 prosent i 1. kvartal. Det er likevel forhold som taler for at investeringene vil øke moderat framover. Nedgangen i 1. kvartal kom etter en sterk vekst 4. kvartal i fjor, og utviklingen i nyboligsalget og igangsatte boliger er positiv. Den høye boligprisveksten, og de lave rentene, gjør dessuten at boligbygging blir mer lønnsomt. Våre beregninger viser at boliginvesteringene vil stige med drøye 4 prosent som årsgjennomsnitt i år, og med 7 prosent neste år. Deretter dempes veksten, blant annet som følge av økte renter, og blir negativ mot slutten av prognoseperioden. Nivået på boliginvesteringene vil da være om lag på linje med toppen fra 2017.

Det er betydelig usikkerhet knyttet til utviklingen i boligprisene framover. Høyere boliginvesteringer fører til høyere vekst i tilbudet av boliger, noe som isolert sett skal trekke boligprisveksten ned. Samtidig er det andre forhold som taler for en fortsatt sterk prisvekst. Vi legger til grunn at det er en gjensidig sammenheng mellom boligprisene og husholdningenes gjeldsopptak. De lave rentene stimulerer til økt låneopptak, og dermed også til boligprisvekst, og våre beregninger tilsier at den årlige gjeldsveksten vil være på 4-5 prosent i prognoseperioden. En moderat økning i boliglansrentene framover vil riktignok kunne dempe gjeldsopptaket, men rentenivået vil likevel forbli lavt sett i et historisk perspektiv. Inntektsveksten til husholdningene vil dessuten øke i takt med innhenting av økonomien.

Samlet sett anslår vi dermed at boligprisene vil stige med drøye 9 prosent i år, omtrent som i vår forrige prognose. For årene framover legger vi til grunn en gradvis avtakende boligprisvekst, fra

Figur 2.8. Boligmarkedet

Sesongjustert. Venstre akse: mrd 2018-kr, kvartal
Høyre akse: indeks, 2018 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3-4 prosent i 2022 til en vekst på rundt 2 prosent i årene 2023 og 2024.

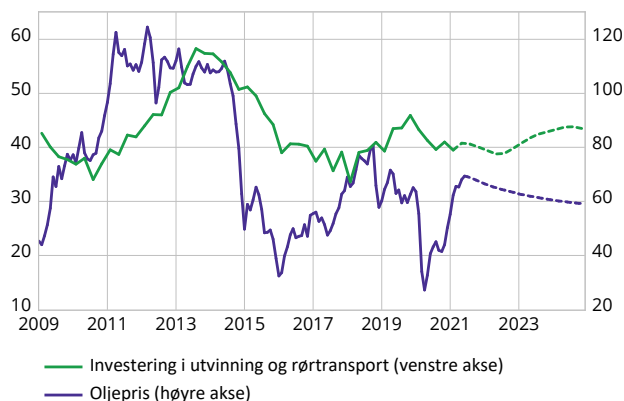
2.5. Fall i petroleumsinvesteringene i 2022, snur til solid vekst i 2023

Ifølge nasjonalregnskapet falt petroleumsinvesteringene med 4,1 prosent i 2020, målt i faste 2018-priser. Etter å ha falt gjennom de første tre kvartalene økte de sesongjusterte investeringene med 3,4 prosent i 4. kvartal. I årets 1. kvartal falt investeringene med 3,6 prosent fra 4. kvartal i fjor. Sammenliknet med samme kvartal i fjor er investeringene i 1. kvartal i år 8,8 prosent lavere. Mens investeringsprisene økte med 5,9 prosent i 2020 var prisveksten i 1. kvartal bare 1,6 prosent sammenliknet med samme kvartal i fjor. Den sterke prisveksten i fjor var i stor grad drevet av svekkelsen i den norske krona. Siden oljeselskapene kjøper mye av investeringsvarene i dollar øker prisene målt i kroner når krona faller i verdi. Den lavere prisveksten i 1. kvartal i år kan tilsvarende sees i sammenheng med at krona var sterkere i dette kvartalet enn i 2020.

Ifølge Statistisk sentralbyrås siste investeringsundersøkelse (KIS) anslår rettighetshaverne på norsk sokkel investeringene i 2021 til å bli om lag 182 milliarder kroner, målt i løpende priser. Det er 4,8 prosent mer enn anslått i forrige måling. Økningen kommer i all hovedsak innen feltutbygging og felt i drift. Anslaget indikerer en investeringsvekst i løpende priser på 1 prosent i år når vi sammenlikner med tilsvarende anslag gitt for 2020 for et år siden. Forrige telling ga indikasjoner på

Figur 2.9. Petroleumsinvesteringer og oljepris

Sesongjustert. Venstre akse: mrd 2018-kr, kvartal
Høyre akse: USD per fat

Kilde: Statistisk sentralbyrå

et fall på 6,4 prosent i år. Vi regner med at det blir levert plan for utbygging og drift (PUD) på noen utbyggingsprosjekter i andre halvår 2021. Disse utbyggingene er relativt små. Når vi tar hensyn til at utbyggingsprosjekter som regel har lavest investeringer i utbyggingens første år anslår vi at disse samlet vil generere investeringer på rundt 1,5 milliarder kroner i 2021.

De midlertidige skattereglene som ble vedtatt av Stortinget i juni i fjor er utformet slik at de gjelder for alle typer investeringer, bortsett fra nedstengning og fjerning, ut året 2021. Fra og med 2022 vil investeringer som inngår i PUD-er som er sanksjonert før 2020 ikke lenger være omfattet av de gunstige skattereglene. Siden skatteimpulsen på denne typen investeringer fases ut i 1. januar 2022 har operatørene sterke insentiver til å få gjennomført så mye som mulig av denne typen investeringer i år. Vi antar at dette vil føre til at forskyvningene av investeringer fra 2021 til 2022 blir mindre enn i et normalår. Vi legger til grunn noe høyere løpende investeringer i 2021 enn vi anslo i forrige konjunkturrapport, hovedsakelig fordi den siste tellingens anslag for i år var noe sterkere enn vi forventet. Vi antar at investeringene i løpende verdi for i år ender 1 prosent lavere enn i fjor. I lys av den lave prisveksten i 1. kvartal i år har vi nedrevidert våre anslag på investeringsprisene i år fra 1,5 prosent til 0 prosent. Med disse antakelsene lagt til grunn vil realinvesteringene falle med 1 prosent i år.

I investeringstillingen har anslaget for 2022 økt med 3 prosent fra forrige telling til om lag 143 milliarder kroner, som er 1,9 prosent lavere enn

tilsvarende anslag for 2021, gitt i 2. kvartal i fjor. Dette er en klart lavere nedgang enn antydning i forrige telling, da anslagene indikerte et fall på 8,9 prosent for 2022. Anslaget for 2021 har økt med hele 25 prosent siden tellingen i 2. kvartal 2020. Anslaget for 2022 må derfor øke tilsvarende for å opprettholde nedgangen på 1,9 prosent, som nå indikeres. Det pleier å være klart høyere investeringer i et utbyggingsprosjekts andre år enn i dets første. Utbyggingene som det trolig leveres PUD på senere i år vil derfor ha høyere investeringer i 2022 enn i år. De midlertidige skattereglene ser ut til å utløse og framskynde svært mange utbyggingsprosjekter i 2022. Siden de fleste av disse utbyggingene sannsynligvis blir besluttet utbygd sent på året vil de enkelte prosjektene derfor generere relativt beskjedne investeringer samme år. Siden de er så mange, anslår vi likevel at akkumulerte investeringer på disse vil være betydelige i 2022. Selv om de midlertidige skattereglene slutter å gjelde for investeringer på eldre PUD-er i slutten av 2021, vil de gunstige reglene fortsette å gjelde for merinvesteringer knyttet til eventuelle endringer eller utvidelser i disse PUD-ene. Dette vil trolig bidra til klart høyere investeringer på felt i drift enn det som ligger inne i det nåværende anslaget for 2022. Vi anslår nå et fall i volumet av petroleumsinvesteringene på 6 prosent i 2022. Vi har justert opp investeringsnivået i 2022 moderat sammenliknet med hva vi anslo i forrige konjunkturrapport hovedsakelig fordi vi nå ser for oss noe høyere investeringer innen feltutbygging og felt i drift.

Utbyggingsprosjekter pleier normalt å ha høyest investeringer i det andre og tredje året av utbyggingsfasen. Vi forventer at alle PUD-ene som ventes å bli levert i 2021 og 2022, vil medføre svært høye utbyggingsinvesteringer i 2023 og 2024. Vi anslår derfor en kraftig volumvekst på 10 prosent i 2023 etterfulgt av en mer moderat vekst på 4 prosent i 2024. Med en slik utvikling vil investeringsnivået i 2024 være 2,1 prosent høyere enn i 2019.

Olje- og gassutvinningen, målt i energiekvivalenter, var i 1. kvartal i år 1,3 prosent lavere enn i samme periode i fjor. Væskeproduksjonen økte med 3 prosent, mens gassproduksjonen i 1. kvartal falt med 5,4 prosent sammenliknet med samme kvartal i 2020. Oljedirektoratet forventer en liten vekst i både olje- og gassproduksjonen i år. Produksjonsveksten ventes å bli sterkere til neste år, mens den antas å være avtakende, men positiv, lenger ut i

prognoseperioden. Olje- og gassutvinningen ventes i 2024 å være om lag 4 prosent lavere enn den var i rekordåret 2004.

2.6. Svake næringsinvesteringer – men lyspunkter i sikte

Etter en moderat innhenting i siste halvår i fjor, falt næringsinvesteringene med 0,7 prosent i 1. kvartal i år, ifølge tall fra nasjonalregnskapet. Det var tjenestenæringer som bidro mest til nedgangen med et fall på 4,3 prosent. Investeringene i industrien økte med 4,8 prosent.

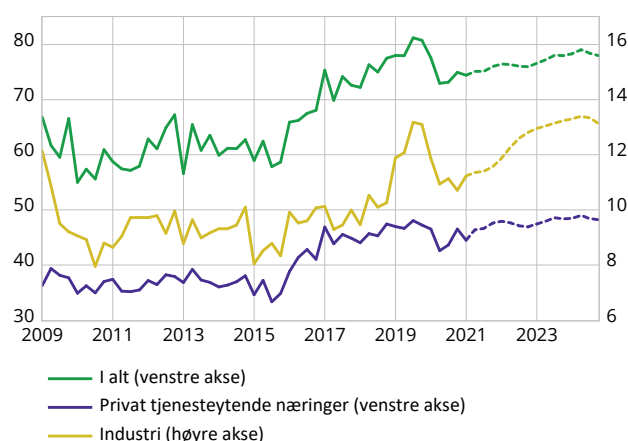
Statistisk sentralbyrå kartlegger industrivirksomhetenes investeringsplaner. Ifølge de siste anslagene for 2021 er forventet nivå på industriinvesteringene oppjustert siden målingene i 1. kvartal, og er nå på linje med tilsvarende anslag for 2020 i løpende verdi. I 2022 forventer industriselskapene en klar oppgang i investeringene, og samlet for industri og bergverksdrift anslår selskapene en vekst på over 12 prosent. Mens næringsmiddelindustrien forventer en sterk nedgang i sine investeringer både i 2021 og 2022, bidrar oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri mest til oppgangen i 2022. Det er flere forhold som skaper usikkerhet knyttet til disse anslagene. For det første er det stor usikkerhet knyttet til utviklingen i pandemien og oljeprisen, noe som gjør det vanskelig for virksomheter å planlegge langt fram i tid. For det andre er det nå flere batterifabrikker som er i oppstarts-/planleggingsfasen og noen av selskapene er i gang med pilotanlegg. Dersom selskapene lykkes med teknologiutviklingen, og planene om fullskala fabrikker blir satt ut i livet, vil det gi investeringer på flere milliarder kroner de nærmeste årene.

I 2021 blir flere store vindkraftutbygginger ferdigstilt. Det fører til at anslaget for kraftforsyningsinvesteringene i 2021 er 13 prosent lavere enn et tilsvarende anslag for 2020, og det forventes et ytterligere fall på 15 prosent i 2022. Denne utviklingen kan imidlertid endre seg hvis flere av søknadene til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) blir godkjent.

Ifølge mars-rapporten til Norges Banks Regionale Nettverk er det mange virksomheter i de tjenesteytende næringene som ser for seg at investeringene i 2021 vil ligge på samme lave nivå som i 2020. Et unntak er varehandelen, hvor det indikeres en oppgang i tiden framover. Situasjonen har imidler-

Figur 2.10. Investeringer i fastlandsnæringer

Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

tid endret seg siden intervjuene til rapporten var gjennomført. En gradvis gjenåpning av økonomien er nå i gang og ifølge Folkehelseinstituttet vil den voksne delen av befolkningen ha fått tilbud om første vaksinedose litt ut i august. Usikkerheten om den videre økonomiske utviklingen er dermed blitt mindre enn den var tidligere i år, og ifølge våre beregninger vil investeringene i tjenesteytende næringer øke litt mer enn anslått i forrige konjunkturrapport.

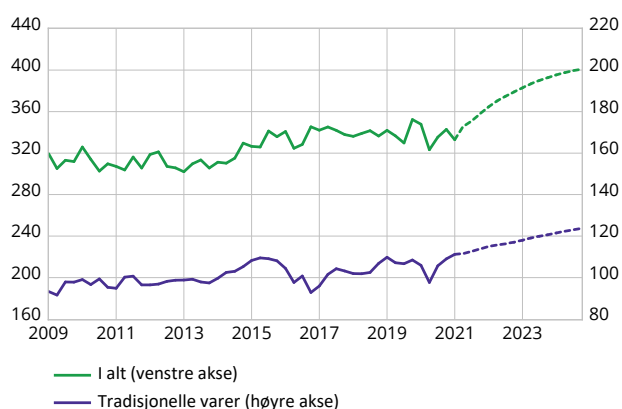
Vi legger til grunn at nivået på investeringer i industri og privat tjenesteytende næringer vil øke i tiden framover. Oppgangen i samlede næringsinvesteringer blir imidlertid dempet av en kraftig nedgang i kraftforsyningsinvesteringer. Med disse antakelsene anslår vi en oppgang i næringsinvesteringene i år på 0,2 prosent. Ifølge våre beregninger vil investeringsveksten bli om lag 2 prosent i 2022, og noe lavere enn dette i årene 2023 og 2024. Med denne utviklingen vil investeringsnivået mot slutten av prognoseperioden fortsatt være litt under nivået fra 2019.

2.7. Kraftig styrking av handelsoverskuddet

Pandemien påvirker alle land og strammere smitteverntiltak i år har dempet internasjonal handel. Etter oppgang i andre halvår i fjor falt både samlet eksport og import i Norge i 1. kvartal i år. Nedgangen var større for importen enn for eksporten. Eksportprisene økte mer enn importprisene og ga en bytteforholdsgevinst. Til sammen førte eksportoverskuddet og bytteforholdsgevinsten til en

Figur 2.11. Eksport

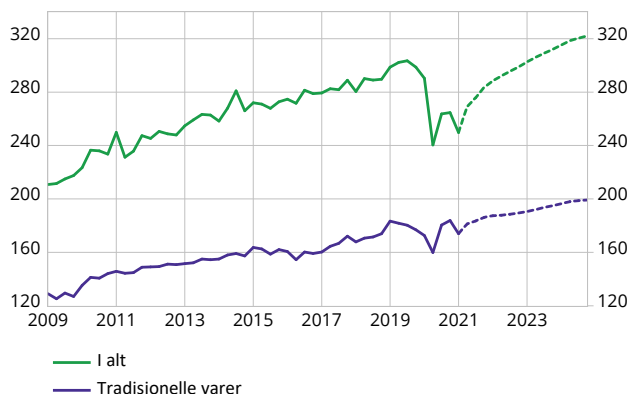
Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.12. Import

Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

rekordhøy økning i overskuddet på handelsbalansen overfor utlandet.

Fallet i samlet eksport i 1. kvartal i år kan i stor grad tilskrives en stor reduksjon i eksport av olje og gass. Strammere smitteverntiltak førte til ytterligere nedgang i utlendingers konsum i Norge, som klassifiseres som eksport. Sammen med redusert eksport av transporttjenester sørget det for at den samlede eksporten av tjenester falt. Eksporten av tradisjonelle varer vokste derimot for tredje kvartalet på rad, men med en avtakende vekstrate. I 1. kvartal 2021 kom de største vekstbidragene til tradisjonell vareeksport fra metaller, fisk og fiskeprodukter, mens lavere eksport av raffinerte oljeprodukter trakk veksten ned med over ett prosentpoeng.

Mens eksportvolumet av olje og gass falt, økte eksportprisindeksen kraftig i 1. kvartal, og fortsatte

prisveksten fra de to foregående kvartalene. Siden april i fjor har oljeprisen i dollar økt mye mer enn dollaren har svekket seg mot krona, og oljeprisen i kroner har mer enn doblet seg. Også tradisjonelle eksportvarer hadde høy prisvekst i 1. kvartal, der prisveksten på raffinerte oljeprodukter sto for over halvparten av økningen. Samlet eksport av tjenester hadde en bredt basert, men beskjeden, prisoppgang. Veksten drives i hovedsak av økt eksportvolum, da prisutviklingen var svak grunnet nedgang i prisen på bruttofrakter i utenriks sjøtransport.

Importen av tradisjonelle varer og tjenester falt markant i 1. kvartal etter en mindre oppgang kvartalet før. Metaller og verkstedprodukter, finans- og forretningstjenester samt informasjonstjenester hadde størst nedgang. Høy prisvekst for raffinerte oljeprodukter bidro mye til at tradisjonell vareimport samlet sett fikk prisvekst.

Også 2021 vil bli preget av koronapandemien, men i andre halvår antas det at internasjonal handel gradvis normaliseres i takt med at vaksineringen får effekt og smitteverntiltakene reduseres. Det vil i så fall stimulere både eksporten og importen, og da først og fremst av reisetraffikk og turisme, men også handel med tjenester generelt. Økonomien i mange land har blitt hardere rammet av pandemien enn i Norge, og økningen i etterspørselen hos våre handelspartnere ventes å bli sterkere enn her hjemme. Det vil gi ekstra stimuli til eksporten.

Vi har lagt til grunn at internasjonal etterspørsel vender tilbake til nivåer fra før korona-pandemien i løpet av inneværende år. Vareeksporten ventes å ta seg opp raskere enn tjenesteksporten, og det samme vil trolig gjelde for importen. Eksporten av olje og gass vil vokse betydelig først neste år. Eksportoverskudd og bytteforholdsgevinster vil løfte handelsoverskuddet i år og trolig neste år. Sammen med økende overskudd på rente- og stønadsbalansen vil det kunne løfte overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet målt som andel av BNP til over 9 prosent i prognoseperioden 2021-2024.

2.8. Normalisering av aktivitetsnivået i vente

Det økonomiske aktivitetsnivået falt dramatisk etter utbruddet av koronaviruset og smitteverntiltakene som ble innført i Norge og resten av

verden. Etter et historisk bratt fall i norsk økonomi i mars og april i fjor, tok aktiviteten seg opp de påfølgende månedene. Lavere smitte og påfølgende lettelse i smitteverntiltakene ga historisk sterk vekst i 3. kvartal. Mot slutten av fjoråret økte smittetrykket igjen og nye restriksjoner ble innført. Dermed avtok innhenting i 4. kvartal. Utviklingen fra slutten av 2020 fortsatte inn i 2021. Høyt smittetrykk førte til en opptrapping av nasjonale og lokale smitteverntiltak, særlig rettet mot sosial distansering og forebygging av importsmitte.

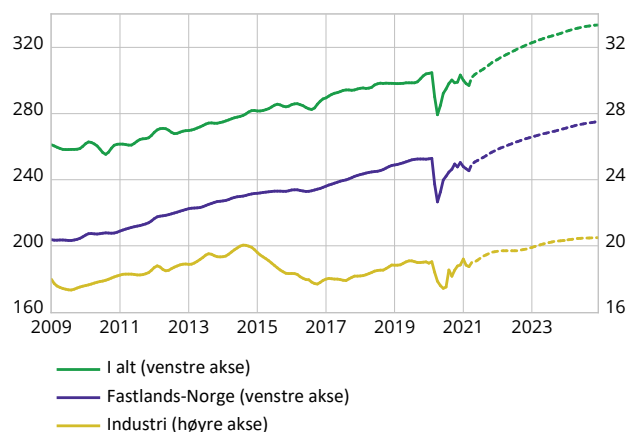
De siste tallene fra nasjonalregnskapet viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge falt 0,5 prosent i mars 2021, etter en nedgang i både januar og februar. BNP Fastlands-Norge falt 1,0 prosent fra 4. kvartal 2020 til 1. kvartal 2021. Nedgangen var likevel mindre enn under den første smittebølgen i fjor. Det skyldtes til dels at aktiviteten i mange av tjenestenæringene allerede var betydelig redusert, og dels at smitteverntiltakene nå var mer lokale og målrettede. Husholdninger og virksomheter har trolig også tilpasset seg bedre til smitteverntiltakene sammenliknet med begynnelsen av pandemien.

Usikkerheten knyttet til den videre utviklingen i økonomien er fremdeles stor. Koronaviruset vil fortsatt begrense aktiviteten den nærmeste tiden, men norsk økonomi ser ut til å være ved et vendepunkt. Smitten er fallende, flere har blitt vaksinert og en gradvis gjenåpning av samfunnet har startet, en utvikling man også ser i mange andre land. Etter sommeren vil vaksinering sannsynligvis bidra til at flere smitteverntiltak kan lettes og til at den økonomiske aktiviteten kan ta seg opp. Dette forutsetter blant annet at smitten ikke tar seg opp igjen og at vaksinene har en god effekt på alle nye virusmutasjoner. Ytterligere restriksjoner og påfølgende nedstenginger kan igjen bremse den økonomiske innhenting i både Norge og mange andre land.

Innhenting antas å bli særlig sterk innen de områdene som ble hardt rammet av smitteverntiltakene. Dette gjelder spesielt tjenestenæringene som opplevde et bratt fall i fjor. Det lave innenlandske forbruket bidro sterkt til å trekke ned aktiviteten gjennom fjoråret og inn i 2021. Konsum av tjenester ble hardt rammet ettersom flere tjenestenæring ble pålagt å stenge eller innskrenke driften for å redusere smitterisiko. Lettelser av smitteverntiltakene og større grad av normalisering

Figur 2.13. Bruttonasjonalprodukt

Sesongjustert, mrd 2018-kr, måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå

vil etter hvert øke det innenlandske forbruket, som igjen vil trekke opp aktiviteten i år og i resten av prognoseperioden.

Utviklingen her hjemme vil også avhenge av den generelle utviklingen internasjonalt. Mange av våre handelspartnere har gjennom pandemien opplevd langt dypere fall i den økonomiske aktiviteten enn Norge. Fallende smittetrend og økt vaksinering har ført til at flere land er i gang med gjenåpning av økonomien. Våre beregninger viser at høyere aktivitet hos våre handelspartnere vil trekke opp aktiviteten i Norge. Industrien ventes å dra nytte av at veksten i utlandet etter hvert tar seg opp og at kronekursen fortsatt er på et historisk svakt nivå, selv om krona har hentet seg noe inn siden våren 2020.

Etter flere år med solid vekst og høy aktivitet falt produksjonen i bygge- og anleggsnæringen etter virusutbruddet, men den vil trolig ta seg opp igjen de neste årene med økte boliginvesteringer. Aktiviteten i offentlig forvaltning er ventet å holde seg nokså stabil.

Vi anslår at BNP Fastlands-Norge vil øke med 3,1 prosent i år. Denne oppgangen er noe svakere enn tidligere anslått og henger sammen med en svak utvikling i aktiviteten i begynnelsen av året, samtidig som store deler av det økonomiske liv har vært stengt eller innskrenket også i de to første månedene av 2. kvartal. Oppgangen i fastlandsøkonomien ser ut til å bli bredt basert og ved slutten av 2021 ventes aktiviteten å være tilbake på samme nivå som før virusutbruddet i februar 2020.

Veksten i fastlandsøkonomien er deretter antatt å ta seg videre opp til 4,1 prosent i 2022 før den dempes i resten av prognoseperioden.

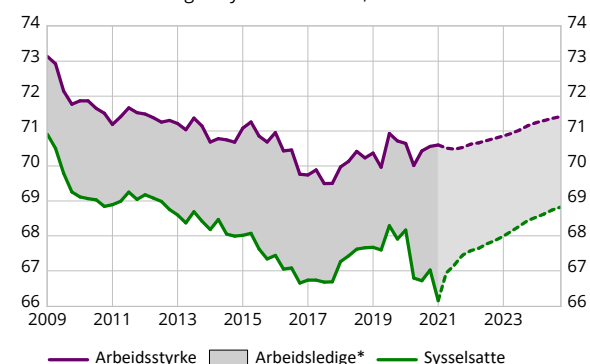
2.9. Fortsatt høy arbeidsledighet

Koronaviruset og de påfølgende smitteverntiltakene fortsetter å prege arbeidsmarkedet ett år etter det første smitteutbruddet. Arbeidsledigheten ligger fremdeles på et historisk høyt nivå og andelen av de ledige som er langtidsledige er økende. Den registrerte ledigheten har økt fra 3,8 prosent i desember 2020 til 4,0 prosent i april 2021, men har falt noe fra nivået på 4,4 prosent i januar 2021. Et slikt sesongmønster gjennom vinteren er vanlig. Siden 1948 er det kun i perioden fra 1990 til 1996 og i 2020 at den registrerte ledigheten har ligget over 4 prosent gjennom et år. Andelen av de ledige som er langtidsledige, definert som en ledighet som har vart mer enn 26 uker, har økt fra 27,7 prosent i januar 2021 til 30,3 prosent i april. Lettelser i nasjonale tiltak og gjenåpningen i Oslo i mai 2021 førte til at den registrerte ledigheten sank til 3,3 prosent, hvorav rundt to-tredjedeler av reduksjonen bestod av permitterte som kom tilbake i jobb. Nedgangen var størst blant arbeidstakere med bakgrunn fra butikk- og salgsarbeid.

Arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) viste en økning i arbeidsledighetsraten fra 4,8 prosent i 4. kvartal 2020 til 5,0 prosent i 1. kvartal 2021. Økningen var på 1,4 prosentpoeng fra samme kvartal året før. AKU har blitt lagt om fra 1. kvartal 2021 med blant annet endret utvalgsplan, en ny målpopulasjon og en ny estimeringsmetode. Det er derfor brudd i tidsserien.² AKU-ledigheten er vanligvis høyere enn den registrerte ledighet til NAV fordi en del personer i AKU-undersøkelsen sier de ønsker arbeid uten at de har registrert seg hos NAV. Vi forventer derfor at nedgangen i registrerte ledige i mai, der mange permitterte kom tilbake i arbeid, ikke vil slå like sterkt ut AKU-ledigheten.

I NAVs tall for registrerte ledige inkluderes de permitterte blant de arbeidsledige, mens de fleste permitterte ikke inkluderes i AKU-ledigheten. Antall permitterte som er helt ledige har økt fra 37 500 personer i januar 2021 til 40 000 i april, hvilket utgjør 1,4 prosent av arbeidsstyrken. Dette er det høyeste antall helt ledige permitterte som

Figur 2.14. Arbeidsmarkedsstatus
Prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder, AKU

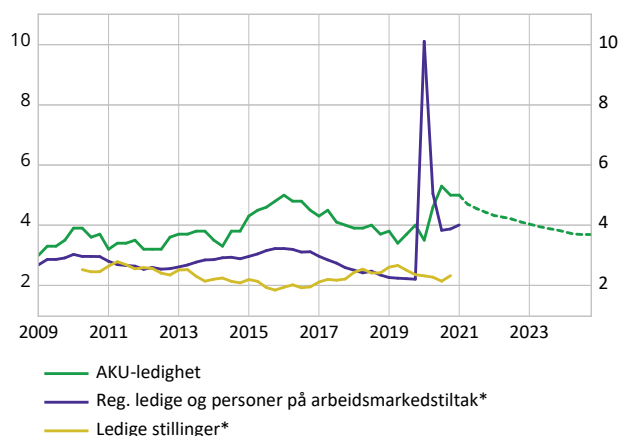
* Arbeidsledigheten er målt som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder
Kilde: Statistisk sentralbyrå

er observert siden juli 2020. På det aller høyeste, i mars 2020, var det 184 000 permitterte som var helt ledige, men antallet falt ganske raskt til 53 000 i juli 2020. Reduksjonen i antall ledige i mai har ført til at antall helt ledige permitterte falt til 26 900 personer.

Arbeidsstyrkens andel av befolkningen i alderen 15-74 år endret seg lite i 1. kvartal 2020, med en oppgang på 0,3 prosentpoeng fra forrige kvartal til et nivå som var 0,4 prosentpoeng høyere enn samme kvartal året før. Ifølge nasjonalregnskapet falt sysselsettingen med 0,3 prosent og utførte timeverk med 0,7 prosent fra 4. kvartal 2020 til 1. kvartal 2021. Dette resulterte i at nivået på sysselsettingen i 1. kvartal 2021 var 2,1 prosent lavere enn samme kvartal året før, mens antall utførte timeverk var 4,5 prosent lavere. At fallet har vært større for timeverk enn for sysselsettingen, reflekterer at utførte timeverk tar hensyn til permitteringer og annet fravær fra arbeidsplassen, mens permitterte på heltid inkluderes blant de sysselsatte i nasjonalregnskapet de første 90 dagene de er permitterte. Fallet i timeverkene har vært spesielt stort i næringer som ble særlig hardt rammet av smitteverntiltakene. For overnattings- og serveringsvirksomhet var antall utførte timeverk i 1. kvartal 41,9 prosent lavere enn samme periode året før. Utførte timeverk innen forretningsmessig tjenesteyting var 12,1 prosent lavere, innen transport var utførte timeverk 10,6 prosent lavere og innen kultur, underholdning og annen tjenesteyting var utførte timeverk 11,6 prosent lavere enn samme periode året før.

² Se artikkelen <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/stabil-sysselsetting>.

Figur 2.15. Arbeidsledige personer og ledige stillinger
Prosent av arbeidsstyrken og av summen av besatte og ledige stillinger, sesongjustert og glattet

*Pga brudd i statistikken er tallene ikke sammenliknbare før/etter januar 2013
Kilde: Arbeids- og velferdsetaten og Statistisk sentralbyrå

Vaksinering av befolkningen har nå kommet godt i gang og smitteverntiltakene lettes. Dette, kombinert med en fortsatt ekspansiv finanspolitikk og lave renter, vil bedre arbeidsmarkedet framover. Samtidig regner vi med at den økonomiske aktiviteten internasjonalt vil bedres. Vi legger allikevel til grunn at det vil trolig ta flere år før arbeidsmarkedet er tilbake der det var før koronakrisen. Fallet i timeverk var sterkere enn fallet i sysselsettingen og når økonomien henter seg inn igjen forventer vi derfor at timeverkene vil øke sterkere enn sysselsettingen. For 2021 og 2022 regner vi med en vekst i timeverkene på henholdsvis 1,5 prosent og 2,3 prosent, mens vi forventer en vekst i sysselsettingen på henholdsvis 0,4 prosent og 1,4 prosent. Dette er en litt svakere utvikling enn den vi forventet i forrige konjunkturrapport. I 2023 og 2024 ser vi for oss en mer lik utvikling i timeverk og sysselsetting. Det er først i 2022 at vi forventer en høyere sysselsetting enn i 2019. For 2021 ser vi for oss at AKU-ledigheten i gjennomsnitt vil bli 4,6 prosent, for deretter å falle gradvis mot i underkant av 4,0 prosent i 2022 og 2023. Til sammenlikning har arbeidsledigheten vært 3,7 prosent i gjennomsnitt så langt på 2000-tallet. I takt med at etterspørselen etter arbeidskraft tiltar vil arbeidstilbudet også øke fra slutten av 2021. Andelen sysselsatte av befolkningen ventes å øke fra dagens nivå på rundt 67,2 prosent til i overkant av 68,5 prosent i 2024.

2.10. Stabil lønnsutvikling

Meklingen i industrien ble avsluttet 11. april og NHO, i forståelse med LO, endte med å anslå års-

lønnsveksten i industrien samlet i NHO-området til 2,7 prosent i 2021. Av dette bidrar overhenget for årslønn inn i 2021 med 1,0 prosentpoeng for industriarbeidere og 1,5 prosentpoeng for industrifunksjonærer. De framforhandlede tariff tilleggene er på sin side beregnet til å bidra med 0,7 prosentpoeng. Tariff tilleggene består av et generelt lønnstillegg på 2,25 kroner per time for alle, samt et lavlønnstillegg på 1 krone per time for arbeidstakere omfattet av overenskomster med en gjennomsnittslønn som ligger under 90 prosent av en gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Den resterende delen av partenes anslåtte årslønnsvekst er lønns glidning, som er definert som summen av alle andre faktorer som påvirker årslønn utover overhenget og tariff tilleggene. I staten og Oslo kommune ble det enighet om rammer for årslønnsvekst på henholdsvis litt i overkant av 2,7 og 2,8 prosent.

Tall for gjennomsnittlig avtalt månedslønn for 1. kvartal 2021 viser en vekst på 2,9 prosent sammenliknet med samme kvartal i fjor. Dette er en oppgang fra en tilsvarende vekstrate på 2,2 prosent i 4. kvartal 2020. Veksten i 1. kvartal 2021 i privat sektor og offentlige eide foretak var 3,8 prosent, mens tilsvarende vekstrater i stats- og kommuneforvaltningen var på henholdsvis 1,3 og 0,8 prosent i 1. kvartal.³ Ettersom privat sektor og offentlig eide foretak står for om lag 65 prosent av alle arbeidsforhold, drives mye av den økte vekstraten i 1. kvartal 2021 av veksten i denne sektoren.

Samtidig falt antall jobber med 2,9 prosent i 1. kvartal 2021 relativt til samme kvartal i fjor. Det er en ytterligere nedgang fra tilsvarende fall på 1,7 prosent i 4. kvartal 2020.⁴ Den prosentvise nedgangen i antall jobber var størst i overnattings- og serveringsvirksomhet, hvor smitteverntiltakene i starten av året i stor grad påvirket aktivitetsnivået. Denne nedgangen i antall jobber i næringer med lønnsnivå under gjennomsnittet bidro til å trekke opp lønnsveksten i 1. kvartal 2021. Det kan forklare noe av den høye veksten i gjennomsnittlig avtalt månedslønn i privat sektor og offentlig eide foretak.

³ I statistikken Antall arbeidsforhold og lønn er februar referansemåned i 1. kvartal. Det betyr at tallene for 1. kvartal 2020 ikke ble påvirket av smitteverntiltakene innført i mars 2020.

⁴ Se artikkelen: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/en-av-fire-jobber-som-ble-borte-under-pandemien-tilhorte-ikke-bosatte>.

Selv med denne «sammensetningseffekten» på månedslønn på tvers av næringer, er det fortsatt en underliggende vekst i gjennomsnittlig avtalt månedslønn i privat sektor og offentlig eide foretak i 1. kvartal 2021.⁵ I bygge- og anleggsvirksomhet og varehandel, hvor det ikke var store endringer i antall jobber i 1. kvartal og som samlet står for om lag en femtedel av alle jobber, var veksten i gjennomsnittlig avtalt månedslønn på henholdsvis 3,1 og 3,4 prosent. Dette er opp fra tilsvarende vekstrater på 2,6 og 2,8 prosent i 4. kvartal 2020.

Selv om tallene for stats- og kommuneforvaltningen ikke viser klare tegn til tiltakende lønnsvekst, samt at en nedskalering av smitteverntiltak vil kunne reversere noe av sammensetningseffekten beskrevet over, anser vi utviklingen i privat sektor til å være en indikasjon på at lønnsveksten kommer til å ta seg noe opp i inneværende år. Anslaget vårt for årslønnsveksten for 2021 justeres derfor til 3,1 prosent, opp fra 2,6 prosent i forrige konjunkturrapport, med den største usikkerheten knyttet til i hvilken grad vi får en reversering av sammensetningseffektene. Ettersom anslaget for veksten i konsumprisindeksen (KPI) oppjusteres til 3,1 prosent i 2021, tilsier våre beregninger at reallønna vil være om lag uendret i inneværende år. Framover forventer vi en KPI-vekst på om lag 2 prosent, og dermed en reallønnsvekst på litt over 1 prosent fram mot 2024.

2.11. Energiprisene løfter KPI

Bevegelsene i den underliggende prisstigningen målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) har det siste året i stor grad vært knyttet til utviklingen i kronekursen og importert prisvekst, men også andre faktorer har påvirket forløpet til prisveksten. Spesielt har prisveksten for en del tjenestegrupper vært svak, noe som også har bidratt til at den underliggende prisstigningstakten har kommet ned. Inflasjonsutviklingen har så langt i år vært om lag som forventet. 12-månedersveksten i KPI-JAE kom i april ned i 2,0 prosent, etter å ha ligget stabilt på 2,7 prosent i årets tre første måneder. Månedsvæksten var 0,4 prosent fra mars til april. Nedgangen i 12-månedersveksten på 0,7 prosentpoeng fra mars til april i år må sees i sammenheng med en tilsvarende oppgang på 0,7 pro-

sentpoeng fra mars til april i fjor, da en meget svak krone ved inngangen til pandemien medvirket til at den underliggende prisstigningstakten skjøt fart. I april i fjor var årsveksten i KPI-JAE 2,8 prosent og den økte deretter gradvis til en topp på 3,7 prosent i august. Mot slutten av året og inn i årets første måneder har veksttaket falt. Med en årsvekst på 2,0 prosent i april er den underliggende inflasjonstakten målt ved KPI-JAE tilbake på om lag samme nivå som i februar og mars i fjor.

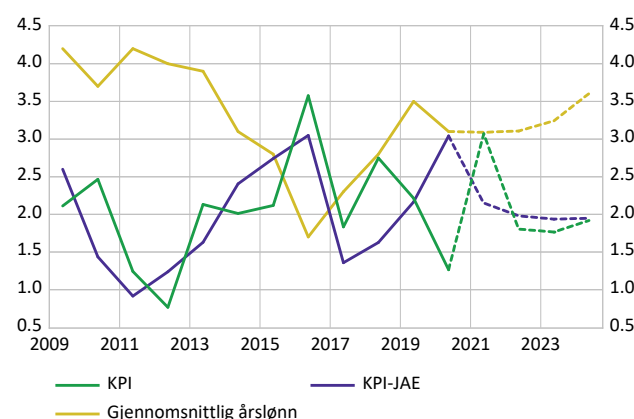
Gjennomsnittlig vekst i konsumprisindeksen (KPI) var 3,0 prosent i 1. kvartal målt mot samme periode året før. Differansen mellom KPI og KPI-JAE ble dermed 0,3 prosentpoeng i 1. kvartal. Energiprisene bidro i 1. kvartal til å øke prisveksten med 1,0 prosentpoeng, mens avgiftslettelse trakk prisveksten ned med 0,7 prosentpoeng. 12-månedersveksten i KPI ble 3,0 prosent i april og var dermed på linje med årsveksten i 1. kvartal. Med et fall i KPI-JAE økte differansen mellom prismålene til 1,0 prosentpoeng siste måned. Holdes energivarer utenfor KPI (KPI-JE) var 12-månedersveksten i mars og april henholdsvis 1,9 og 1,3 prosent. Bidraget fra energipriser til KPI-veksten økte fra 1,2 prosentpoeng til 1,7 prosentpoeng. Det er særlig elektrisitetspriser inkludert nettleie som løfter prisveksten, men drivstoffprisene bidrar også til en økning i april. Dette skyldes at drivstoffprisene falt utover våren i fjor, mens de i år har steget. Avgiftslettelse vil fortsatt dempe prisveksten, men effektene fra avgiftslettelse vil avta noe fra og med 2. kvartal og ut året. Spesielt vil reduksjonen i lav sats for merverdiavgift som gjaldt fra og med 1. april 2020 ikke lenger dempe prisveksten på årsbasis.

Koronapandemien har påvirket både datatilgangen og beregningen av KPI. I perioder har tjenester som har vært nedstengt eller hvor konsumet tilnærmet har falt helt bort fått prisveksten beregnet. I april i år utgjorde disse om lag 2,5 prosent av vektgrunnlaget i KPI, mens frafallet på samme tid i fjor utgjorde vel 10 prosent. Selv om de fleste tjenestene er tilgjengelige og inngår som normalt i KPI, blir blant annet flere tjenester knyttet til reiseliv fortsatt særskilt behandlet. Det er for eksempel stor usikkerhet knyttet til prisutviklingen på konsumgrupper som flytransport og pakkereiser inntil prisgrunnlaget blir tilstrekkelig stort til at disse kan tas inn igjen i KPI.

⁵ Se boks 2.2 i Konjunkturtendensene 2020/3 for en diskusjon om sammensetningseffekter.

Figur 2.16. Konsumprisindekser og årslønn

Endring fra året før i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Den underliggende inflasjonstakten målt med 12-månedersveksten i KPI-JAE falt med 1,7 prosentpoeng fra toppen i august i fjor til april i år. Ifølge delindeksene for KPI-JAE etter leverende sektor er 0,8 prosentpoeng av nedgangen relatert til importerte konsumvarer, 0,3 prosentpoeng til norske varer og 0,6 prosentpoeng til tjenester. Moderat internasjonal prisstigning og en styrking av krona gjennom fjoråret var sammen med moderat lønnsvekst viktige årsaker til at den underliggende prisstigningstakten avtok i andre halvår i fjor. På grunn av et tidsetterslep i prissettingen er dette faktorer som også har påvirket prisveksten ved inngangen til året. Indirekte påvirker prisutviklingen på importvarer innenlandskproduserte varer og tjenester fordi de påvirker kostnadene til produktinnsats. Lavere importert prisstigning medvirker til å dempe prisene på næringslivets innsatsvarer, som i sin tur kan gi lavere prisvekst på innenlandskproduserte varer.

I våre beregninger holdes kronekursen uendret på dagens nivå ut prognosebanen. Med denne forutsetningen styrker krona seg med 5,5 prosent som årsgjennomsnitt fra 2020 til 2021. Med moderat internasjonal prisvekst på konsumvarer blir inflasjonsimpulsene fra importerte varer og tjenester lave i inneværende år. Vi legger nå til grunn at lønnsveksten blir høyere enn i forrige konjunkturrapport. Dette vil sammen med den høye prisveksten på energivarer isolert sett føre til økte kostnader på norskproduserte varer og tjenester. I samme retning bidrar økte råvarepriser. Innenlandske kostnadsimpulser påvirker alle varer og tjenester som omsettes. Via transportmarginene

og varehandelsavanser er det en betydelig grad av innenlandsk produksjon også i konsumvarer som importeres direkte til konsum. Vi legger til grunn at prisstigningstakten på varer blir lav ut 3. kvartal, men at veksttakten tar seg litt opp igjen mot slutten av året. I boks 2.2 ser vi nærmere på hvordan økte råvarepriser påvirker inflasjonsutviklingen i Norge.

Prisveksten på tjenester har vært svakere enn vi la til grunn i vår forrige konjunkturrapport. Ifølge KPI-JAE var årsveksten i husleier (betalt og beregnet) henholdsvis 1,0 og 0,9 prosent i mars og april. Med en vekt på i overkant av 20 prosent medvirker husleier til å trekke den underliggende prisveksten klart ned. Eksisterende husleiekontrakter reguleres i stor grad med KPI og vi har i prognosebanen lagt til grunn at veksten tar seg noe opp fra dagens nivåer. Også for tjenester utenom husleier har prisstigningstakten vært lav siden nyttår. Spesielt har transport-, post- og teletjenester trukket ned. Tjenestenæringene inneholder reiselivs- og service-næringer hvor kapasitetsutnyttelsen har vært svært lav og hvor prisveksten til dels har blitt beregnet i KPI. Estimert prisutvikling på flyreiser har medvirket til den lave årsprisveksten på tjenester. Vi legger til grunn at prisveksten for tjenester samlet sett tar seg noe opp utover i året, når samfunnet gradvis vender tilbake til normalen og etterspørselen etter tjenester tiltar.

Gjennom kraftutvekslingen mellom Norden og Europa er de norske strømprisene knyttet opp mot europeiske kraftpriser. I tillegg påvirkes den norske strømprisen av nedbørsmengder og temperaturer. Interne flaskehalser i overføringsnettet har bidratt til prisforskjeller mellom de sørlige prisområdene i Norge og de andre prisområdene i Norden. Kraftprisene i Nord-Norge har vært langt lavere enn sør i landet. En kald vinter og vår har medvirket til at kraftprisene i Sør-Norge har vært svært høye så langt i år sett opp mot fjorårets lave priser. Realiserte spotpriser på kraft var spesielt høye for årstiden i mai, og prisene både i april og mai var langt høyere enn det prisene på futurekontrakter indikerte i forrige konjunkturrapport. I tillegg kan økt eksportkapasitet mot kontinentet være en medvirkende forklaring til de høye prisene i sør. Den første av to nye kabler for kraftutveksling med utlandet - NordLink - mellom Norge og Tyskland kom i drift i desember. I løpet av året

Boks 2.2 Økte råvarepriser og inflasjonsimpulser

Prisene på viktige innsatsfaktorer i industri og landbruk har i år steget betraktelig, se også kapittel 1. Målt med Verdensbankens råvareprisindeks, har prisene på energivarer steget med 26 prosent siden desember 2020. Denne utviklingen ble drevet av tilbudssideforstyrrelser, slik som produksjonskutt av OPEC (olje), værforhold i Australia (kull), og av økt etterspørsel grunnet kaldt vær i USA, Europa, og Asia (gass). Samme kilde viser en økning i prisindeksen for metall- og mineralpriser på 16 prosent drevet av den økonomiske gjeninnhenting etter pandemien, samt av en forventning om større etterspørsel etter disse innsatsfaktorene som følge av den grønne omstillingen. Samtidig har tilgangen på kobber og jernmalm i perioder vært lav grunnet forstyrrelser i leveransene fra Chile og Australia. Prisindeksene på jordbruksvarer og kunstgjødsel steg henholdsvis 8 og 29 prosent siden desember 2020. Alle nevnte råvareprisindeks er på et høyere nivå enn ved inngangen til 2020. Etter spørnelsen etter råvarer er forventet å øke framover i takt med den økonomiske gjeninnhenting, og spesielt i den råvareintensive kinesiske økonomien.

I denne boksen benytter vi makromodellen KVARTS til å analysere effektene av økte råvarepriser på norsk økonomi. Vi holder prisene på råolje, naturgass (inkl. raffinerte produkter) og andre energivarer utenfor analysen, da disse prisene påvirker norsk økonomi gjennom svært spesifikke mekanismer (se boks 2.5 i Konjunkturtendensene 2019/1). Vi analyserer isteden effekten av en permanent prisøkning på 20 prosent, fra og med 3. kvartal 2021, på ikke-bearbeidede matvarer, inklusive fisk, tømmer og treforedlingsprodukter, mineraler og metaller, samt kjemiske råvarer. I KVARTS produseres disse varene i «primærnæringsene» og i industri sektoren «produksjon av metaller, kjemiske råvarer og treforedling». Aktiviteten hos norske handelspartnere holdes konstant, slik at de analyserte prisøkningene kan tolkes som tilbudssjokk. Vi presenterer separate modellberegninger for de to sektorene.

I den første beregningen øker vi prisene på primærnæringsprodukter. Dette inkluderer varer for eksport (i stor grad fisk, inkludert oppdrett), men også varer hvor det ikke er norsk produksjon. Noen av disse varene går direkte til konsumentene, som visse ubearbeidede matvarer. Når de internasjonale prisene øker, vil dermed også norske konsumpriser løftes direkte. Hovedtyngden av varene for innenlands bruk går imidlertid til næringsmiddelindustrien. En prisøkning på disse varene vil slå ut i økte kostnader, som veltes over på norske priser på bearbeidede matvarer. Fordelingen av prisimpulsene fra importerte og innenlandsk produserte primærnæringsprodukter styres i hovedsak av kryssløpsstrukturen i basis året, som justeres litt som følge av endringer i forholdet mellom priser på importerte og norskproduserte varianter. I tillegg følger prissettings- og kostnadsoverveltingsmekanismene slik de er innebygget i modellen.

Kostnadsøkningen i industrien veltes over i lønninger (frontfaget), og modererer lønnsveksten slik at årslønna dermed blir 0,6 prosent lavere enn i referansebanen i 2024.

Beregningen viser at konsumprisindeksen (KPI) i Norge løftes med 0,1 prosent i 2021, og med opp mot 0,4 prosent i 2023 og 2024 i forhold til referansebanen. Som en konsekvens av dette løftes det innenlandske rentenivået, og krona styrker seg i verdi. Dette gjør at både eksporten av tradisjonelle varer og innenlandsk etterspørsel faller litt, slik at effektene på BNP Fastlands-Norge blir svakt negative.

Tabell 1. Virkninger av høyere pris på primærnæringsprodukter
Avvik fra prognosebanen i prosent der annet ikke er angitt

	2021	2022	2023	2024
BNP Fastlands-Norge (markedsverdi)	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Primærnæringer	0,7	1,5	2,0	2,3
Industri og bergv.	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Eksport ekskl. olje og gass	0,1	0,2	0,2	0,3
Import	0,0	0,1	-0,1	-0,3
Årslønn	0,0	-0,1	-0,4	-0,6
Konsumprisindeksen (KPI)	0,1	0,3	0,3	0,4
Importveid kronekurs (44 land)	-0,1	-0,6	-0,4	-0,2
Pengemarkedsrente (nivå)	0,0	0,2	0,2	0,2
Lønnsandel. Fastlands-Norge (pp.)	-0,1	-0,4	-0,5	-0,6
Primærnæringer (pp.)	-3,5	-9,3	-8,8	-8,7
Industri (pp.)	0,6	1,5	1,4	1,2
Driftsresultat. Fastlands-Norge	0,8	1,8	2,1	2,5
Primærnæringer	13,6	24,5	26,3	28,0
Industri	-4,8	-9,9	-9,5	-8,9

Forutsetninger

Pris på primærnæringsprodukter	9,9	20,0	20,0	20,0
--------------------------------	-----	------	------	------

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2. Virkninger av høyere pris på industriprodukter
Avvik fra prognosebanen i prosent der annet ikke er angitt

	2021	2022	2023	2024
BNP Fastlands-Norge (markedsverdi)	0,0	0,0	0,0	0,1
Primærnæringer	0,1	0,1	-0,1	-0,3
Industri og bergv.	0,0	0,2	0,4	0,4
Eksport ekskl. olje og gass	0,0	0,1	0,2	0,1
Import	0,0	0,1	0,1	0,2
Årslønn	0,0	0,3	0,7	1,1
Konsumprisindeksen (KPI)	0,1	0,2	0,3	0,4
Importveid kronekurs (44 land)	-0,1	-0,4	-0,4	-0,3
Pengemarkedsrente (nivå)	0,0	0,1	0,2	0,2
Lønnsandel. Fastlands-Norge (pp.)	0,0	-0,1	0,1	0,3
Primærnæringer (pp.)	0,3	0,8	0,9	1,1
Industri (pp.)	-0,7	-2,4	-2,2	-2,0
Driftsresultat. Fastlands-Norge	0,3	0,6	-0,1	-0,5
Primærnæringer	-0,4	-1,0	-1,3	-1,4
Industri	5,8	17,3	16,3	16,6

Forutsetninger

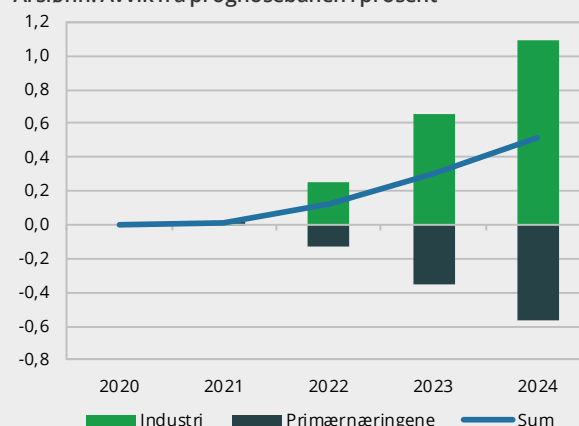
Pris på industriprodukter	9,9	20,0	20,0	20,0
---------------------------	-----	------	------	------

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

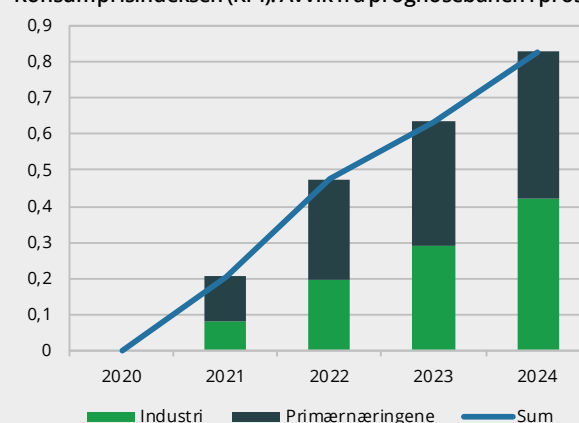
I den andre modellberegningen øker vi de internasjonale prisene på varer produsert av industrisektoren «produksjon av metaller, kjemiske råvarer og treforedling». Denne industrisektoren, som produserer halvfabrikata som metaller mv., har kun neglisjerbare leveranser til norske konsumenter. Effektene på norske konsumpriser kommer dermed indirekte gjennom to kanaler. For det første øker prisene på produktinnsats. En prisøkning på halvfabrikata, som for eksempel kunstgjødsel, vil øke kostnadene i landbruket og prisene der, mens økte metallpriser vil øke kostnadene i verkstedindustrien og i bygg og anlegg. For det andre vil økte verdensmarkedspriser øke driftsresultatet og dermed lønnsomheten i industrien, og siden lønnsomheten i industrien inngår som en eksplisitt faktor i lønnsforhandlingene i frontfaget, vil lønnskostnadsøkningen også forplante seg til resten av økonomien gjennom lønnsdannelsen. Årslønna løftes med 1,1 prosent i 2024 og kostnadsøkningene samlet bidrar til at konsumprisindeksen øker med 0,4 prosent i 2024 i forhold til referansebanen. Beregningen viser at disse indirekte kanalene har om lag den samme effekten på konsumprisveksten i Norge som i beregningen for primærnæringene.

Den observerte økningen i råvareprisene har vært bredt basert. Figur 1 viser endringene i framskrivningene for konsumprisindeksen og årslønna dersom begge typer råvarer får en prisøkning på 20 prosent. Der begge råvarepriser medfører høyere konsumpriser grunnet høyere kostnader, tenderer økte råvarepriser å ha ulik effekt på årslønna. Figuren viser tydelig forskjellen av effektene fra en prisøkning på primærnærings- og industriprodukter. Samlet, får vi en balanserende effekt på utviklingen i årslønna grunnet lønnsdannelsens virkemåte.

Årslønn. Avvik fra prognosebanen i prosent

Konsumprisindeksen (KPI). Avvik fra prognosebanen i prosent

kommer den norsk-britiske kabelen North Sea Link i drift. Rekordhøye karbonpriser på kontinentet har trukket europeiske kraftpriser opp, og påvirker norske priser gjennom kraftutvekslingen. I tillegg til at realiserte kraftpriser har vært høyere enn forventet har også terminprisene i kraftmarkedet økt for inneværende år siden forrige konjunkturrapport. Med utgangspunkt i terminprisene ved utgangen av mai legger vi nå til grunn at gjennomsnittlig norsk spotpris blir 43 øre/kWh i 2021, en oppgang på 11,5 øre/kWh fra forrige konjunkturrapport. Prisveksten på elektrisitet inkludert nettleie øker med om lag 46 prosent fra 2020 til 2021. Framtidsprisen på årskontrakten i kraftmarkedet neste år er 34 øre/kWh og indikerer at markedet forventer at kraftprisen skal ned. For årene framover er prisen på årskontraktene litt over 30 øre/kWh og stabile. Basert på framtidsprisene legger vi til grunn at elektrisitetsprisen inkludert nettleie går noe ned igjen i 2022 og 2023 etter årets oppgang

og at de deretter vil følge den generelle prisveksten i 2024. Prisene på bensin og diesel har de siste månedene tatt seg opp fra relativt lave nivåer i desember. I vår prognose reverseres fjorårets prisnedgang på drivstoff i år. Drivstoffprisene følger deretter i stor grad utviklingen i oljeprisen i årene framover, og vil falle noe tilbake neste år. Vi legger til grunn at energivarer bidrar til å øke KPI-veksten med 1,5 prosentpoeng i år. Dette er en økning på 0,5 prosentpoeng fra forrige konjunkturrapport. I 2022 og 2023 trekker energivarene prisveksten noe ned, mens de virker nøytralt på KPI-veksten i 2024.

Særagiftene på øl, vin, snus og alkoholfrie drikkevarer ble senket fra 1. januar 2021. Videre ble avgiften på sjokolade og sukkeravgifter avviklet. Fritaket for flypassasjeravgift er videreført ut året. Ett av tiltakene i forbindelse med koronapandemien var en halvering av lav sats for merverdiavgift fra og med 1. april 2020. I revidert nasjonalbud-

sjett foreslår regjeringen å forlenge perioden med den lave merverdiavgiftssatsen fram til og med 30. september før den reverseres. Vi legger nå til grunn at avgiftsendringer samlet sett reduserer KPI-veksten med 0,5 prosentpoeng i 2021. I 2022 bidrar reverseringen av merverdiavgiften og fritaket for flypassasjeravgift til å øke KPI-veksten med 0,2 prosentpoeng. For øvrige særavgifter har vi for årene 2022-2024 inflasjonsjustert avgiftssatsene. Vi legger da til grunn at disse særavgiftene for årene 2022-2024 virker nøytralt på KPI-veksten.

Reduserte inflasjonsimpulser fra importerte produkter medvirker til at veksten i KPI-JAE i våre beregninger faller fra 3,0 prosent i 2020 til 2,1 prosent i 2021. Fordi avgiftsendringene forventes å bidra til å redusere KPI-veksten med 0,5 prosentpoeng, og energivarer bidrar til å øke KPI-veksten med 1,5 prosentpoeng blir kilen mellom KPI og KPI-JAE 1,0 prosentpoeng. KPI-veksten anslås med dette til 3,1 prosent for 2021. Økningen i KPI-anslaget på 0,4 prosentpoeng fra forrige konjunkturrapport skyldes i stor grad oppgangen i elektrisitetsprisene.

For årene 2022-2024 anslås veksten i KPI-JAE å bli nær Norges Banks inflasjonsmål på 2 prosent. KPI-veksten vil med våre forutsetninger om energipriser og avgifter om lag følge veksten i KPI-JAE de kommende årene.

3. Nasjonalregnskapet for 1. kvartal 2021

Sesongjusterte tall fra nasjonalregnskapet viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge falt 0,5 prosent i mars 2021, etter en nedgang også i januar og februar. BNP Fastlands-Norge falt dermed 1,0 prosent fra 4. kvartal 2020 til 1. kvartal 2021. Samlet BNP, medregnet petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart, falt 0,6 prosent i 1. kvartal. Nedgangen ble dempet av vekst i oljeproduksjonen.

Målt ved BNP for fastlandsøkonomien var aktivitetsnivået i norsk økonomi fortsatt om lag 3 prosent lavere i mars 2021 enn i februar i fjor, den siste måneden før koronapandemien for fullt kom til Norge.

3.1. Overblikk

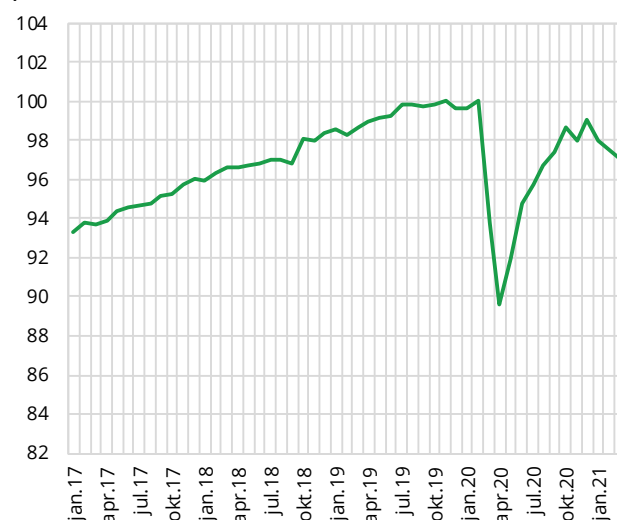
Ved utgangen av mars var koronapandemien i Norge inne i sitt andre år. Virusutbruddet og de påfølgende smitteverntiltakene har overskygget alle andre økonomiske forhold siden våren 2020. Pandemien forårsaket i 2. kvartal 2020 den sterkeste nedgangen i BNP Fastlands-Norge siden kvartalsregnskapet begynte i 1978. Det ble fulgt av en tilsvarende historisk gjeninnhenting i 3. kvartal, da redusert smitte og lettelse i smitteverntiltak ga en kraftig oppgang i den økonomiske aktiviteten fra mai måned av. Mot slutten av fjoråret økte smittetrykket igjen og nye restriksjoner ble innført. Dermed avtok innhenting i 4. kvartal. [Foreløpig nasjonalregnskap for 2020](#) viser en samlet årlig nedgang på 2,5 prosent i Fastlands-BNP.

Utviklingen fra slutten av 2020 fortsatte inn i det nye året. Høyt smittetrykk førte til en opptrapping av nasjonale og lokale smitteverntiltak, særlig rettet mot sosial distansering og forebygging av importsmitte. Blant annet ble det i januar på ny innført nasjonal skjenkestopp i utelivet, som senere ble opphevet for kommuner med lavt smittetrykk. Mange kommuner på Østlandet måtte holde butikker stengt deler av kvartalet. Alle med mulighet ble bedt om å jobbe fra hjemmekontor, og restriksjoner på fritidsaktiviteter og idrett ble strammet inn. Tidlig i 2021 ble også innreiserestriksjonene og krav om karantene skjerpet. Denne utviklingen preget norsk økonomi i årets tre første måneder, som alle hadde moderat nedgang i Fastlands-BNP. Selv om fallet var mindre enn i fjor vår er dette den første tremånedersperioden med sammenhengende månedsnedgang i Fastlands-BNP siden starten av pandemien. For første gang siden 2. kvartal i 2020 var det også nedgang i aktiviteten målt på kvartalsbasis.

BNP Fastlands-Norge var 2,0 prosent lavere i mars 2021 enn i desember 2020. Til sammenligning falt BNP Fastlands-Norge med 10,4 prosent fra februar til april 2020, under den første smittebølgen. Når nedgangen var så mye mindre denne gangen skyldtes det dels at aktiviteten i mange av tjenestenæringene allerede var betydelig redusert, og dels at smitteverntiltakene nå var mer målrettet. Tiltakene var i større grad lokale enn nasjonale. I noen grad reflekterer utviklingen også at økonomien har tilpasset seg smitteverntiltakene. Selv om aktiviteten falt, var nedgangen i mange næringer langt mindre nå enn våren 2020.

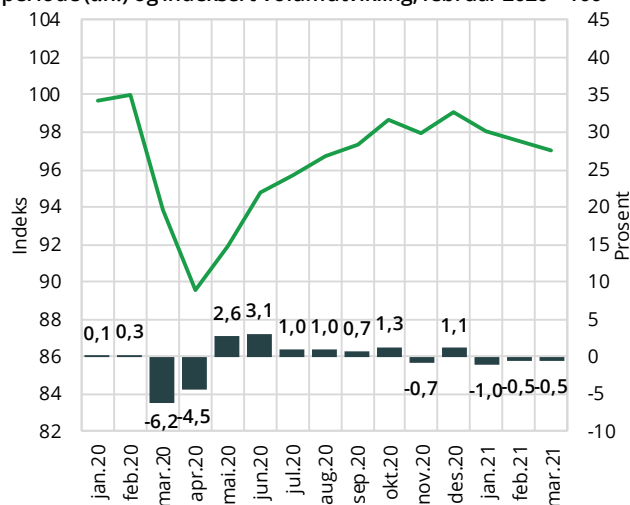
Nedgangen i 1. kvartal 2021 fordelte seg ujevnt. Deler av tjenestenæringene opplevde et kraftig fall som følge av smittevernrestriksjonene, og sto for en betydelig andel av den samlede nedgangen i Fastlands-BNP. Derimot var industrien og annen vareproduksjon mindre påvirket, og aktiviteten steg samlet for kvartalet. Bruttoproduktet i

Figur 3.1. Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge. Faste 2018-priser. Måned. Februar 2020 = 100

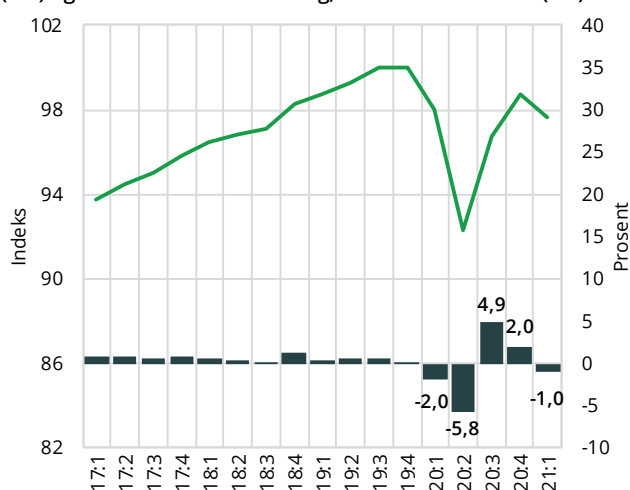
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.2. Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge 2020. Faste 2018-priser. Måned. Prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.) og indekset volumutvikling, februar 2020 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.3. Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge. Faste 2018-priser. Kvartal. Prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.) og indekset volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

offentlig forvaltning ble redusert i 1. kvartal 2021 og offentlig konsum gikk ned, i hovedsak som følge av redusert aktivitet i helsevesenet. Husholdningenes konsum falt også, men tjenestekonsumet hadde noe større nedgang enn varekonsumet. Oljeproduksjonen økte imidlertid, og det dempet nedgangen i samlet BNP 1. kvartal 2021. Grunnet kraftig oljeprisvekst i kvartalet vokste BNP 5,8 prosent målt i løpende priser.

Fastlandsinvesteringene falt 1,6 prosent, etter vekst på 0,9 prosent i forrige kvartal. Tjenesteenæringene bidro mest til nedgangen, særlig næringene tilknyttet eiendom. Offentlige investeringer falt også i 1. kvartal.

Usikkerhet

Kvartalsvis nasjonalregnskap bygger på at ulike indikatorer kan benyttes for å indirekte anslå utviklingen i regnskapsstørrelser som ikke kan observeres direkte på kvartals- og månedsbasis. De store omveltningene i norsk økonomi under koronapandemien skiller seg fra vanlige konjunktursykluser og kan ha ført til at sammenhenger mellom indikatorer og regnskapsstørrelser er annerledes enn i normale perioder. Kvartalstallene i 2020 og 2021 må derfor betraktes som mer usikre enn vanlig. Det antas i kvartalsregnskapet et stabilt forhold mellom produksjon og bruttoprodukt i de ulike næringene. Dette er neppe helt dekkende i den nåværende situasjonen. I næringer hvor produksjonen faller brått, må foretakene i så fall redusere produktinnsatsen like hurtig for at bruttoproduktet ikke skal falle mer enn produksjonen. Det vil i mange tilfeller være noe urealistisk. Siden beregningene for de fleste næringer sikter mot å anslå utviklingen i produksjon, kan det føre til at nedgangen i bruttoproduktet er undervurdert. Vi har imidlertid ikke gode holdepunkter for utviklingen i produktinnsatsandelene før vi har regnskapsopplysninger fra selskapene. Denne usikkerheten gir opphav til forskyvinger i størrelsen «Lagerendringer og statistiske avvik».

Enkelte av indikatorene som brukes til vanlig har heller ikke alltid gitt et tilstrekkelig presist bilde av utviklingen i økonomien. Dette gjelder særlig de næringene hvor aktiviteten måles ved en beregnet arbeidskraftstørrelse basert på data fra a-ordningen. Denne indikatoren fanger ikke godt nok opp brå og plutselige oppganger i permittering. Særlig utfordrende var dette i pandemiens første måneder. I de påfølgende månedene har svingningene vært mindre kraftige, og indikatoren har fungert bedre. I tillegg har nasjonalregnskapet utarbeidet rutiner for å forbedre kvaliteten på a-ordningsindikatoren, og benytter enkelte alternative informasjonskilder og volumindikatorer til sine beregninger. Blant disse er aktivitetsindikatorer for helsevesenet fra Helsedirektoratet, og data for kollektivtrafikk og drosjer innhentet fra Statens Vegvesen. Det er også hentet inn regnskapsopplysninger fra større kollektivselskaper og fra bompengeselskapene. Vipps AS har stilt til rådighet data for betalinger med BankAxept og Vipps netthandel, som har gitt grunnlag for å vurdere utviklingen i flere tjenestenæringer. En gjennomgang

av beregningene for overnattings- og serveringsnæringen gis i boks 3.1.

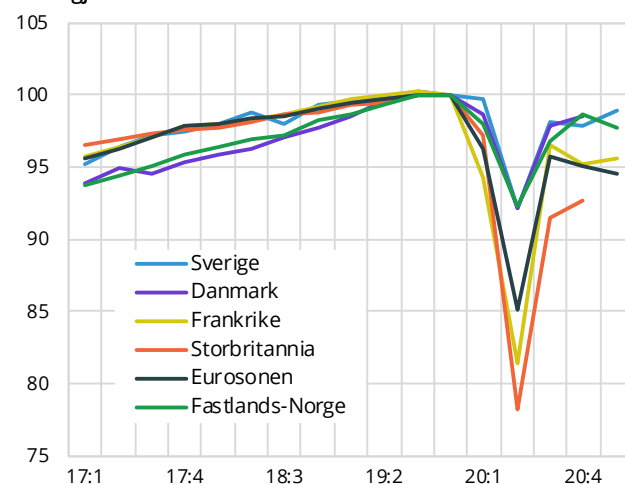
Internasjonal sammenligning

Koronapandemien er et globalt sjokk av en helt uvanlig størrelse og karakter. Gjennom fjoråret kunne en observere felles utviklingstrekk i ulike land, fra kraftig nedgang gjennom 1. og 2. kvartal, til sterk innhenting i 3. kvartal. I disse kvartalene er trenden entydig, bare størrelsesordenen er forskjellig. Samtidig har effekten på ulike lands økonomier variert betydelig, blant annet på grunn av forskjeller i smitteomfang og innretning av smitteverntiltak. Land har også begynt å vaksinere befolkningen i ulikt tempo. Det er for tidlig å avgjøre i hvilken grad ulik vaksinestrategi preger den økonomiske utviklingen i 1. kvartal, men ulikt tempo i vaksinerings og påfølgende gjenåpning vil rimeligvis ha stor betydning for utviklingen framover.

De skandinaviske landene hadde forholdsvis lik vekst i 2020 for året under ett, men forløpet gjennom året i Sverige skilte seg noe fra Norge og Danmark. Nedgangen i 1. kvartal 2020 var svakere i Sverige enn for resten av Skandinavia. Mens Norge og Danmark hadde videre innhenting i 4. kvartal var det beskjeden nedgang i Sverige. I 1. kvartal 2021 var bildet snudd. I Norge sank aktiviteten, mens den steg i Sverige. For Danmark foreligger ikke tall for 2021.

Land som Storbritannia og Frankrike hadde større smitteutbrudd i 2020 og strengere tiltak enn Norge. Med dette var også nedgangen i 2. kvartal dypere,

Figur 3.4. Bruttonasjonalprodukt i utvalgte land. Kvartal. Sesongjustert. Volumindekser. 4. kvartal 2019 = 100

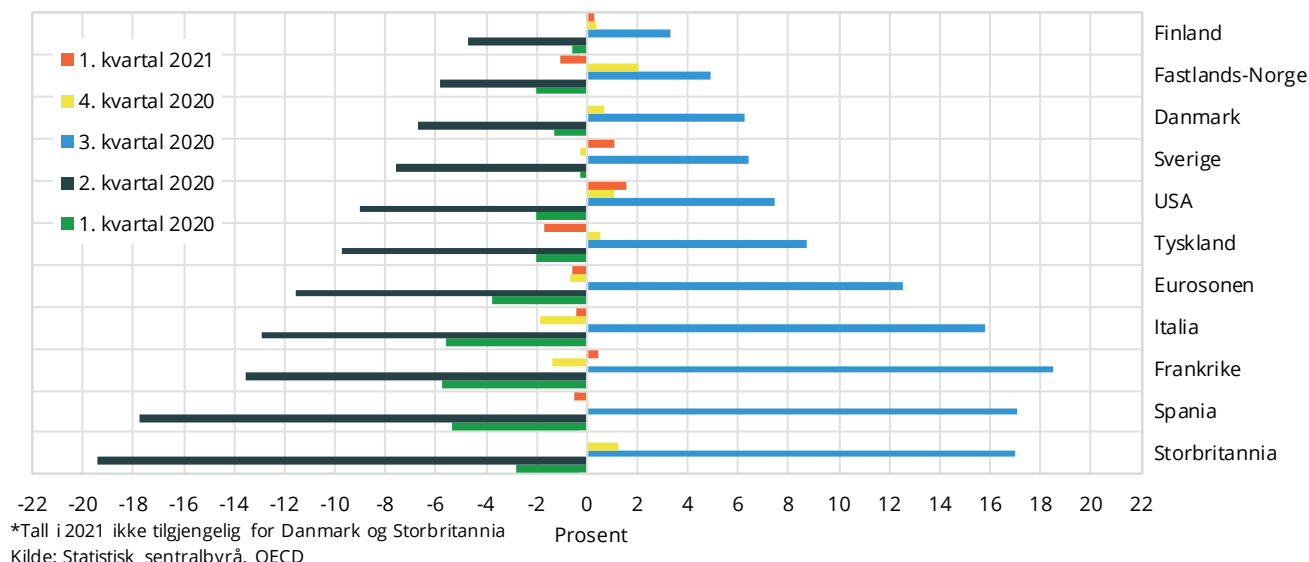

*Tall i 2021 ikke tilgjengelig for Danmark og Storbritannia
Kilde: Statistisk sentralbyrå, OECD

og innhenting i 3. kvartal større. Frankrike og de øvrige landene i eurosonen sammenlagt, hadde noe nedgang i 4. kvartal, men den franske økonomien vokste igjen i 1. kvartal av 2021. Storbritannia hadde et særlig dypt fall i 2. kvartal, og lå fortsatt på et lavt nivå etter innhenting i 3. kvartal, men veksten fortsatte i 4. kvartal. Tall for 1. kvartal 2021 foreligger ikke for Storbritannia, men utviklingen i januar og februar indikerer en nedgang på om lag 2 prosent. Siden månedsutviklingen under koronapandemien har betydelige svingninger, vil tallene for mars endre kvartalsbildet.

Det hefter større usikkerhet enn normalt ved internasjonale sammenligninger. Ulikt datagrunnlag, ulike metoder og ulike valg av klassifisering

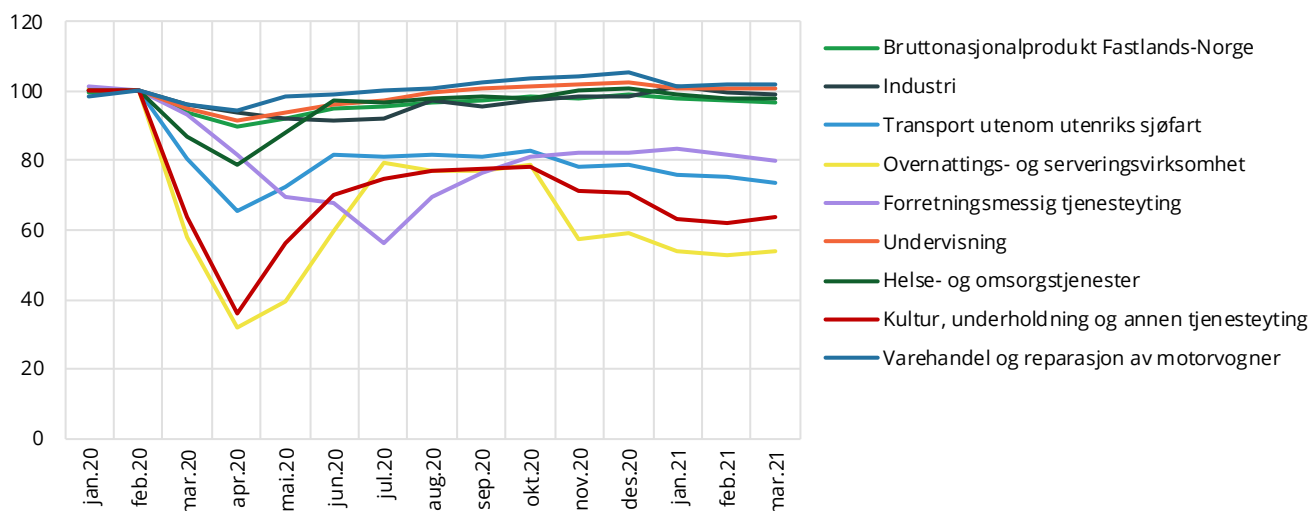
Figur 3.5. Bruttonasjonalprodukt i utvalgte land. Kvartal. Prosentvis volumendring fra foregående periode

*Tall i 2021 ikke tilgjengelig for Danmark og Storbritannia

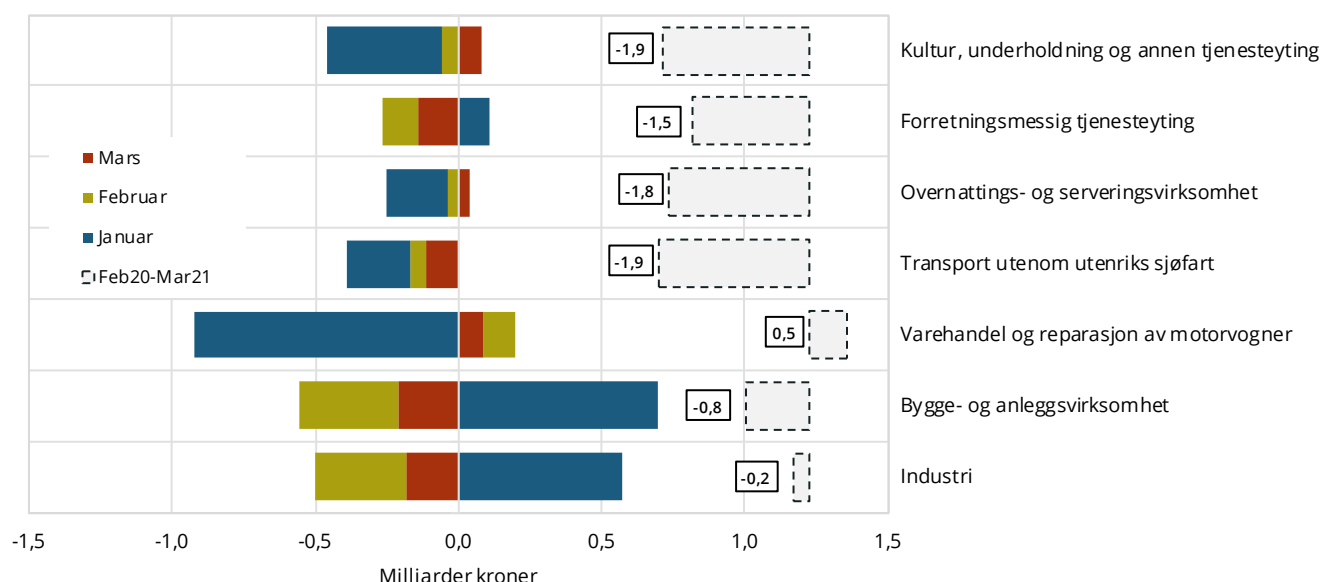
Kilde: Statistisk sentralbyrå, OECD

Figur 3.6. Bruttoprodukt i faste 2018-priser, utvalgte næringer. Volumindekser. Sesongjustert. Måned.
Februar 2020 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.7. Bruttoprodukt i faste 2018-priser, utvalgte næringer. Endring fra foregående periode 2021 og samlet endring (t.h.) februar 2020 til mars 2021. Milliarder kroner

kan gi betydelige utslag. For mange land foreligger bare såkalte flashestimater, og ikke fullstendige kvartalsregnskap. Det synes rimelig godt underbygget at de nordiske landene har hatt en nokså lik samlet nedgang i BNP siden 4. kvartal 2019, og at en rekke andre land er vesentlig hardere rammet. Generelt preges 1. kvartal 2021 av forholdsvis små bevegelser, men ikke i en entydig retning. Blant de utvalgte landene i figur 5 skiller Tyskland seg ut, med nærmere 2 prosent nedgang, mens det var oppgang i USA i kvartalet. Gitt usikkerheten i tallene bør en imidlertid ikke legge stor vekt på forskjeller i vekstrater i størrelsesorden 1-2 prosentpoeng når en sammenligner kvartalsutviklingen i 2020 og 2021.

3.2. Nedgangen var sterkest i tjenestenæringene

Da koronapandemien rammet Norge i mars og april 2020 var nedgangen i økonomien bred. Senere perioder med økt smittetrykk og restriksjoner har derimot påvirket næringene i ulik grad. Innhenting i fjor høst hadde også forskjellig størrelsesorden i ulike næringsområder. Noen næringer nærmer seg en normalsituasjon, mens andre fortsatt ligger på et lavt nivå. Langt på vei skyldes dette virkningen av smitteutbrudd og tiltak på ulike næringer gjennom pandemien. Blant annet har tjenestenæringer med én-til-én-kontakt og næringer tilknyttet turisme og reiseliv blitt særlig hardt rammet. I grove trekk har det dannet seg et bilde av en todelt økonomi, mellom de hardt rammede

næringene, og den øvrige økonomien hvor mye av nedgangen fra våren 2020 er hentet inn. Denne trenden har fortsatt, og til dels blitt forsterket i 1. kvartal 2021, som følge av økt smitte og skjerping av tiltakene. Flere av tjenestenæringene som allerede hadde et lavt aktivitetsnivå (målt ved sesongjustert bruttoprodukt i faste priser) ved utgangen av 2020 falt ytterligere gjennom kvartalet. For resten av næringslivet er bildet i 1. kvartal mer variert.

Tjenestenæringene

Innen overnattings- og serveringsvirksomhet og kultur, underholdning og annen tjenesteyting falt bruttoproduktet henholdsvis 17,6 og 14,4 prosent i 1. kvartal 2021. Nedgangen var størst i januar, men nivået falt ytterligere i februar. Begge næringene viste vekst i mars. Erfaringen fra fjoråret er at disse næringene har blitt særlig påvirket av smittevern-tiltakene, noe som også forklarer utviklingen i 1. kvartal. Selv om prosentnedgangen i kvartalet var betydelig, og utgjorde store bidrag til det samlede fallet i Fastlands-BNP, var volumet i næringene allerede lavt ved inngangen til 2021. Næringsområdene opplevde kraftig nedgang i fjor vår, og svak innhenting i fjorårets andre halvdel. Derfor utgjorde næringene en kraftig redusert andel av samlet Fastlands-BNP, som til dels forklarer hvorfor nedgangen i fastlandsøkonomien samlet var forholdsvis moderat for kvartalet. Siden pandemien inntraff har den beregnede nedgangen i overnattings- og serveringsvirksomhet vært noe større enn for kultur, underholdning og annen tjenesteyting. Brutttoproduktet i næringene i mars 2021 var rundt 40 prosent lavere enn i februar 2020, den siste måneden før pandemien for fullt kom til landet. Aktiviteten målt på kvartalsbasis i disse næringene var på sitt laveste siden bunnpunktet i 2. kvartal 2020.

Transport utenom utenriks sjøfart hadde stor nedgang i fjor vår, men aktivitetsnivået hentet seg noe inn gjennom høsten og vinteren. Det var igjen kraftig nedgang i januar, med ytterligere aktivitetsfall i februar og mars. Samlet var nedgangen 6,4 prosent i 1. kvartal 2021 og nivået var på linje med bunnpunktet i 2. kvartal i fjor. Aktivitetsnivået i mars var om lag 25 prosent lavere enn i februar 2020. Nedgang for jernbane og annen landtransport sto for størstedelen av kvartalsnedgangen i transport utenom utenriks sjøfart. Gjennom kvartalet har oppfordringen vært å unngå unødvendige reiser, også innenlands. Fallet i passasjertransport

ten kan antyde at mange har fulgt disse rådene. Noen jernbanestrekninger har også hatt færre avganger og redusert antall sitteplasser i 1. kvartal. Økt bruk av hjemmekontor, og dermed mindre pendling, kan også ha spilt en rolle. Aktiviteten i lufttransport falt også kraftig i starten av året da reglene for innreise, koronatesting og karantene ble skjerpet. Siden lufttransporten allerede var på et lavt nivå, utgjorde det ytterligere fallet en beskjeden andel av den samlede nedgangen i transporten. Sammenlagt sto nedgangen i overnattings- og serveringsvirksomheten, kultur, underholdning og annen tjenesteyting og transport utenom utenriks sjøfart for om lag halvparten av den samlede nedgangen i Fastlands-BNP i 1. kvartal 2021.

Varehandelen skilte seg fra de andre tjenestenæringene i 2020 og hadde etter hvert god vekst. Ved utgangen av fjoråret var nivået høyere enn før pandemien inntraff. Fra desember 2020 til januar 2021 falt bruttoproduktet i varehandelen 4,1 prosent, som var første månedlige nedgang siden april i fjor. Det er da justert for den normale sesongmessige nedgangen etter julehandelen, og ujusterte tall viser en langt sterkere nedgang. Muterte virusutbrudd førte til nedstenging av butikker i mange kommuner på Østlandet. Restriksjonene omfattet etter hvert også varehus. I denne sammenhengen var det nedgang i flere bransjer som inngår i varehandelen, deriblant klesforretninger. I februar og mars vokste varehandelen henholdsvis 0,5 og 0,4 prosent, men sammenlagt var det sesongjusterte bruttoproduktet likevel 2,7 prosent lavere i 1. kvartal 2021 enn i 4. kvartal 2020. Nedgangen i varehandelen utgjorde et av de største bidragene til fallet i kvartalsvis Fastlands-BNP. Likevel var fortsatt nivået i mars høyere enn før pandemien inntraff.

Forretningsmessig tjenesteyting, som også falt kraftig i 2020, var mindre påvirket i 1. kvartal. Det var vekst fra desember til januar, og deretter moderat månedsnedgang ut kvartalet. Sammenlagt var det nullvekst i 1. kvartal. Næringsområdet omfatter blant annet delnæringen arbeidskrafttjenester, som hadde stor nedgang i fjor. I en økonomi med lav aktivitet og mange permitterte har etterspørselen etter arbeidskrafttjenester vært lav, men i 2021 har mengden lønnstakere i delnæringen holdt seg jevnt. I mars 2021 var bruttoproduktet i forretningsmessig tjenesteyting om lag 20 prosent lavere enn i februar i fjor.

Boks 3.1. Beregninger for overnattings- og serveringsvirksomhet i 2020

De store endringene i økonomisk aktivitet gjennom 2020 har gjort det nødvendig å ta i bruk alternative indikatorer for å utarbeide månedlig nasjonalregnskap. Det gjelder blant annet for enkelte tjenestenæringer hvor en normalt benytter opplysninger fra a-ordningen. Det er flere utfordringer ved å ta i bruk slike kilder, men sammenligning med omsetningstall fra mva-registeret tyder på at de foreløpige nasjonalregnskapstallene har truffet rimelig godt.

For overnattings- og serveringsvirksomhet bygger nasjonalregnskapet normalt på den løpende [overnattingsstatistikken](#) samt indikatorer for bruk av arbeidskraft hentet fra a-ordningen. Begge disse foreligger på månedsbasis. Ved utgangen av året kontrolleres resultatene mot omsetningstall hentet fra mva-registeret og opplysninger om bruk av utenlandske betalingskort i Norge.

I mars 2020 ble mange ansatte i overnattings- og serveringsvirksomhet permittert, og arbeidskraftindikatoren ga da ikke lenger et riktig bilde av aktiviteten. For å lette arbeidet med økonomisk statistikk i denne perioden, ga Vipps AS adgang til data for betalinger med BankAxept og Vipps. Dette har vært en verdifull kilde til løpende overvåking av den økonomiske utviklingen, men det er flere særtrekk ved datagrunnlaget en må være oppmerksom på.

Bruk av BankAxept varierer mellom næringer. I 2020 utgjorde verdien av betalinger med BankAxept og Vipps litt over halvparten av omsetningen som ble rapportert til mva-registeret fra foretak i overnattings- og serveringsnæringen. Det betales i tillegg med internasjonale betalingskort (som Master eller VISA), og disse benyttes av både nordmenn og utlendinger. Videre betales det med bankgiro, særlig ved oppgjør fra private foretak eller fra enheter i offentlig forvaltning. Endelig har det også vært et visst innslag av kontant betaling. Dersom de ulike betalingsformene utvikler seg i takt over året, kan BankAxept være en god indikator på utviklingen i samlet produksjon i næringen. Det er imidlertid neppe tilfelle, siden både inn- og utlendingers konsum og næringslivets kjøp viser et klart sesongmønster.

En annen utfordring er at betalingstransaksjoner med kort vanligvis er inklusive moms. Det gjør tallene noe vanskeligere å tolke, særlig i perioder med endringer i avgiftsreglene. I april 2020 ble sats for overnattinger redusert fra 12 til 6 prosent. Flere serveringssteder har vridd salget fra servering på stedet til take-away, som innebærer at moms-satsen reduseres fra 25 til 15 prosent. Det tilsier at BankAxept-transaksjoner dekker noe under halvparten av omsetningen i overnattings- og serveringsnæringen i 2020, hvis man korregerer for moms.

Nasjonalregnskapet så hen til utviklingen i betaling med BankAxept våren og høsten 2020, men ikke i sommermånedene, da utenlandske turister vanligvis er i Norge. I Pengepolitisk Rapport 1/2021 sammenligner Norges Bank nordmenns korttransaksjoner med både debet- og kredittkort med nasjonalregnskapstall for konsum og produksjon av overnattings- og serveringstjenester. Men en utfordring med å sammenligne nordmenns korttransaksjoner med nasjonalregnskapets tall, er den betydelige nedgangen i salg til utenlandske turister under pandemien. Tallene for nordmenns korttransaksjoner fanger ikke opp denne nedgangen og tar bare med oppgangen som følge av at innenlandske husholdningers erstattet utenlandsferie med Norgesferie.

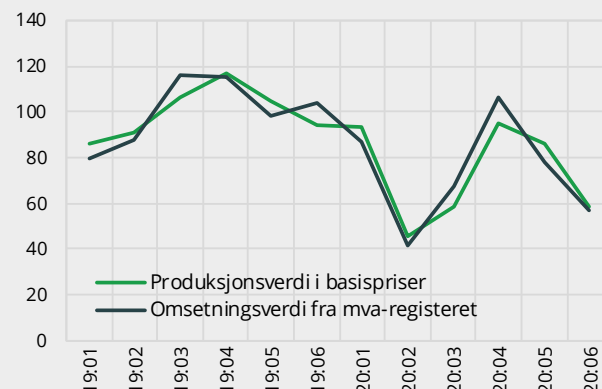
Et viktig hensyn for nasjonalregnskapet er å utarbeide gode kalender- og sesongjusterte tall. Det krever at en har

tidsserier over flere år for de indikatorene som benyttes. BankAxept-tallene for 2020 viste en betydelig oppgang i betaling for overnatting- og serveringstjenester i juli, etterfulgt av en nedgang i august. Dette reflekterer delvis vridningen fra utenlandske turister til innenlandske ferierende som omtalt ovenfor, men i tillegg kan det være et innslag av sesongvariasjon. Overnattingsstatistikken viser en langt kraftigere oppgang i juli alle år enn det arbeidsmarkedsindikatoren gjør. Det kan ikke utelukkes at omsetning per ansatt også i serveringsnæringen normalt er høyere i juli enn i august. For å kunne vurdere det månedlige sesongmønsteret i BankAxept-tallene trengs både en lengre tidsserie for slike betalinger og en serie for samlet omsetning, slik at en kan fange opp betydningen av vridninger mellom ulike betalingsformer både i 2020 og tidligere år. Uten en slik analyse er det vanskelig å si noe om hvor mye av forløpet i BankAxept-betalinger i 2020 som kan tilskrives kalendersammensetning og sesongeffekter og hvor mye som kommer av underliggende endringer i aktiviteten. Dette problemet er særlig viktig for sommermånedene.

En indikasjon på treffsikkerheten i de månedlige nasjonalregnskapstallene er hvor godt de stemmer overens med omsetning rapportert til mva-registeret. Denne rapporteres terminvis for to og to måneder, og foretakene oppgir ikke fordeling på de to månedene. I figur 1 vises utviklingen i omsetning sammenlignet med produksjonen i næringen i basispriser. Ingen av seriene er justert for sesongvariasjon. Forløpet stemmer godt overens med omsetningstallene, noe som tyder på at nasjonalregnskapsanslagene for produksjon har truffet rimelig godt. Dette skyldes i stor grad at BankAxept-tallene har gjort det mulig å raskere fange opp og gi et riktig bilde av den brå nedgangen våren 2020.

Det er viktig å skille mellom tilgang og anvendelse av tjenestene. Overnattings- og serveringstjenestene går i hovedsak til konsum i norske og utenlandske husholdninger, men normalt går mellom ti og tyve prosent til produktinnsats i annen produksjon. Det foreligger imidlertid mindre løpende informasjon om anvendelse av disse tjenestene, enn om produksjonen. Omsetningstallene for 2020, sammenholdt med overnattingstall og opplysninger om bruk av internasjonale betalingskort, fører til at utlendingers konsum i Norge i 2020 nå er revidert noe opp. Samtidig vurderes næringslivets kjøp noe lavere, og det gir en revisjon opp også av norske husholdningers kjøp. Generelt er fordelingen av overnattings- og serveringstjenester på anvendelse mer usikker enn anslag for tilgangen, og for 2020 må en være forberedt på større revisjoner enn normalt.

Figur 1. Produksjon og omsetning i overnattings- og serveringsvirksomhet. Løpende priser. Indeks 2019=100

Kilde: Statistisk sentralbivå

Det gikk bedre i 1. kvartal med enkelte andre tjenestenæringer. Bruttoproduktet i finansierings- og forsikringsvirksomhet steg 1,8 prosent i kvartalet. Det var også vekst i næringer som faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting samt informasjon og kommunikasjon, som dempet nedgangen i fastlandsøkonomien noe. Samtlige av disse næringene hadde også mindre nedgang gjennom fjoråret og var i mars 2021 om lag på nivå med februar 2020.

Annen vareproduksjon

Næringsaggregatet annen vareproduksjon, som inkluderer primærnæringene, elektrisitetsproduksjon og bygg og anlegg vokste med 0,7 prosent i 1.kvartal. Veksten følger trenden fra siste halvdel av fjoråret, hvor den samlede kvartalsaktiviteten kontinuerlig har økt. Månedsførløpet forteller en annen historie da det var månedsvekst i januar, men nedgang ut resten av kvartalet. På detaljert nivå var bildet blandet. Det var nedgang i sesongjustert volum i de ikke-konjunkturelle næringene fiske, fangst og akvakultur, særlig i januar. Aktiviteten hentet seg noe inn i februar, men falt igjen i mars. Samlet sett var kvartalsnedgangen 3,2 prosent. Kraftnæringene hadde på sin side 1,5 prosent vekst fra foregående kvartal til tross for nedgang i februar og mars.

Bygg og anlegg har hatt god innhenting etter fallet i fjor vår. Veksten fortsatte i januar. Månedlig aktivitet gikk deretter noe tilbake både i februar og mars, men samlet var nivået i kvartalet 0,8 prosent høyere enn i fjorårets siste kvartal. Nivået på bruttoproduktet i næringen anslås i mars 2021 å være 4,5 prosent lavere enn i februar i fjor.

Investeringene i annen vareproduksjon vokste 5,1 prosent i kvartalet. Hele økningen skyldtes om lag 30 prosent investeringsvekst i distribusjon av elektrisitet. Investeringene i de resterende næringene i aggregatet hadde nullvekst eller nedgang.

Industri og bergverk

Industrien er blant næringene som sammenlagt nær sagt har hentet inn aktivitetstapet fra våren i fjor. I januar fortsatte oppgangen, men i februar og mars var det nedgang. Samlet sett økte bruttoproduktet 2,0 prosent fra kvartalet før, og nivået i mars var kun 1,1 prosent lavere enn før pandemien. Kvartalsveksten i industrien dempet nedgangen i BNP Fastlands-Norge betydelig og var bredt basert, med positive bidrag fra alle industrigrener.

Generelt var mye av veksten tatt ut i januar, og aktiviteten var lavere videre gjennom kvartalet.

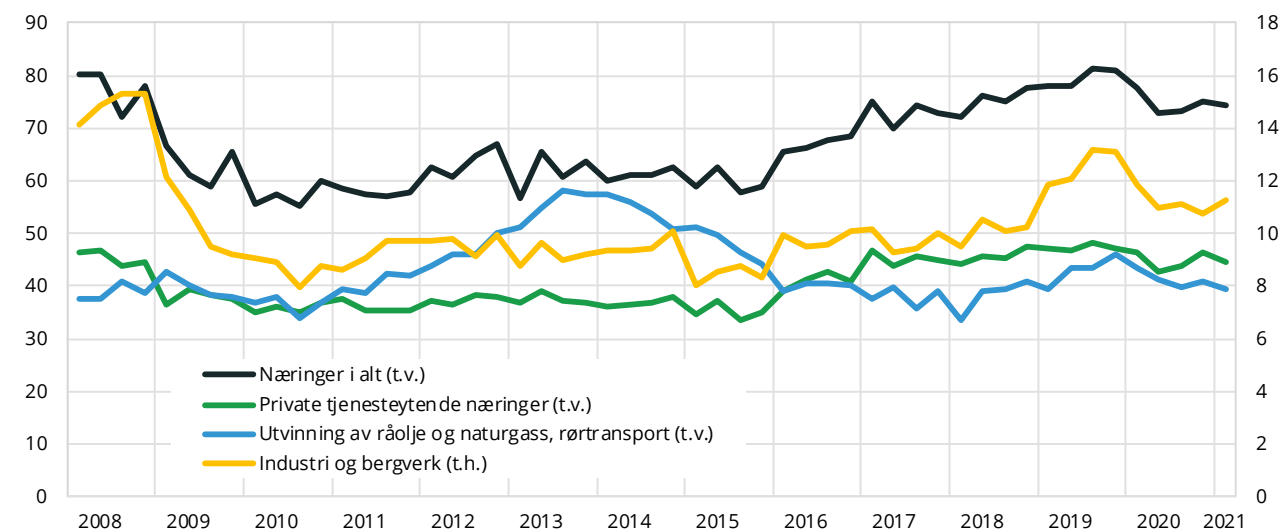
Industriens bruttoinvesteringer økte med 8,3 prosent i 1. kvartal, og bidro dermed til å dempe den samlede investeringsnedgangen. Industriinvesteringene var i 1. kvartal på sitt høyeste siden utbruddet av pandemien, men var likevel lavere enn i noen av kvartalene i 2019, som var et rekordår. Generelt skyldes mye av oppgangen investeringer som har vært planlagte en stund, men som har blitt utsatt på grunn av koronasituasjonen.

Konsumrettet industri vokste i januar, men hadde nedgang ut resten av kvartalet. Sammenlagt økte bruttoproduktet med 3,9 prosent fra 4. til 1. kvartal, og utgjorde med det over halvparten av den samlede oppgangen i industrien i 1. kvartal. Det var særlig fiskeforedlingsindustrien som hadde økt aktivitet. Konsumrettet industri har hatt en god utvikling gjennom 2020, og bruttoproduktet var i mars 4,4 prosent høyere enn i februar 2020. Dette er hovedårsaken til at industrien samlet sett har hentet inn fallet fra fjoråret. I 1. kvartal falt investeringene i konsumrettet industri. Dette var særlig knyttet til fiskeforedlingsindustrien, der mange store anlegg og automatiseringsprosesser har blitt ferdigstilt.

Prosessindustrien, som i stor grad produserer for eksport, bidro også til kvartalsveksten med en samlet oppgang i bruttoprodukt på 1,5 prosent fra foregående kvartal. Det var oppgang i januar, men noe nedgang i februar, før aktiviteten igjen gikk noe opp i mars. Det var særlig farmasinæringen som bidro til veksten. Nivået var 2,0 prosent over februar i fjor. Investeringer i papirproduksjon bidro mest til investeringsveksten i industrien i 1. kvartal og vokste kraftig. Prosessindustrien har ofte få, men store investeringer som gjør at tallene kan variere mye.

Aktiviteten i leverandørindustrien falt i 2. kvartal 2020 og har vært på et lavt nivå siden. Reiserestriksjoner og karanteneregler reduserte tilgangen på utenlandsk arbeidskraft. I januar vokste leverandørindustrien, men i februar og mars var det nedgang. Sammenlagt i 1. kvartal 2021 vokste aktiviteten 0,9 prosent, i hovedsak fordi maskinindustrien hentet inn tapt aktivitet. Normalisering i arbeidsforholdene og bedre håndtering av smitteverntiltak og utfordringer med karantene var grunnene til

Figur 3.8. Investeringer i fastlandsnæringer og petroleumsvirksomhet. Faste 2018-priser. Kvartal. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

innhenting. Samlet aktivitetsnivå i leverandørindustrien var i mars fortsatt 7,1 prosent lavere enn i februar i fjor.

Bruttoproduktet i bergverksdrift falt over 30 prosent i 1. kvartal 2021. Aktiviteten gikk kraftig ned både i januar og februar, før det igjen var vekst i mars. En kald vinter rammet produksjonen av stein på grunn av frost. Drift og vedlikehold stanset ved flere anledninger. Samlet økte industri og bergverk 1,1 prosent i 1. kvartal.

Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart

Bruttoproduktet i næringen for utvinning av olje og gass vokste 1,5 prosent i 1. kvartal 2021 sammenlignet med 4. kvartal 2020. Veksten var drevet av oljeproduksjonen, og skyldtes til dels lavt nivå i foregående kvartal, der blant annet brannen på Melkøya rammet produksjonen av LNG. Kraftig vekst i oljeprisen førte til at bruttoproduktet økte med nær 50 prosent, som står for nesten hele den samlede veksten i BNP for Norge i løpende priser.

De siste beregningene viser at bruttoinvesteringene i petroleumsvirksomheten falt 3,6 prosent i 1. kvartal 2021, etter en vekst på 3,4 prosent i foregående kvartal. Innreiserestriksjonene, som berører mange utenlandske arbeidere på verftene, ser ikke ut til å ha dempet investeringene. Anslagene for investeringene i 1. kvartal er gitt av operatørene i 4. kvartal, altså før innreiserestriksjonene, men anslagene avviker ikke mer fra endelige investeringstall enn det som er normalt. Produksjons- og leteboring dempet investeringsnedgangen.

Bruttoproduktet i utenriks sjøfart vokste 5,0 prosent 1. kvartal 2021. Utviklingen følger en generell oppgang i internasjonal handel gjennom andre halvdel av 2020 og inn i 2021, med blant annet økt frakt av personbiler.

3.3. Fall i offentlig forvaltning

Produksjon i offentlig forvaltning

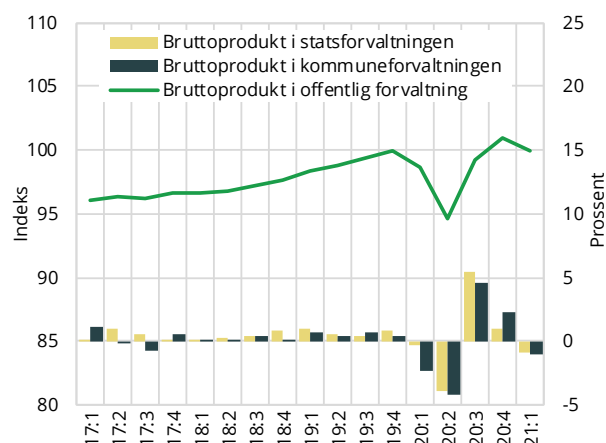
Bruttoproduktet i offentlig forvaltning falt 0,9 prosent i 1. kvartal 2021, målt i faste priser. Både stats- og kommuneforvaltningen hadde nedgang. Bruttoproduktet i statsforvaltningen falt 0,9 prosent i kvartalet etter å ha steget i andre halvdel av 2020. I fjor høst var sykehusene tilnærmet tilbake i normal drift, men i 1. kvartal var aktiviteten noe redusert. Dette bidro til å trekke ned samlet bruttoprodukt i offentlig forvaltning, og nedgangen utgjorde et betydelig bidrag til den samlede nedgangen i Fastlands-BNP i 1. kvartal. Bruttoproduktet i kommuneforvaltningen falt 1,0 prosent i 1. kvartal, trukket ned av lavere aktivitet i omsorgstjenestene. Det var nedgang i hver av kvartalets tre måneder, særlig i januar.

Offentlig konsum

Konsum i offentlig forvaltning, medregnet både stats- og kommuneforvaltningen, sank 1,5 prosent fra 4. kvartal 2020 til 1. kvartal 2021.

Konsum i statsforvaltningen gikk ned 1,7 prosent i 1. kvartal. Konsumet falt i fjor vår, men hentet seg inn i 3. og 4. kvartal. Ved utgangen av 2020 var nivået høyere enn før pandemien inntraff. Konsumet i 1. kvartal 2021 trekkes ned av noe lavere aktivitet

Figur 3.9. Bruttoprodukt i offentlig forvaltning (t.v.), statlig og kommunalt bruttoprodukt (t.h.). Faste 2018-priser. Kvartal. Indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis volumending fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

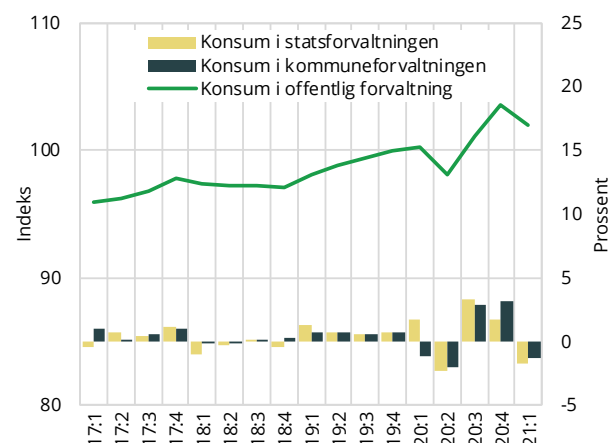
på sykehusene. Lavere sykkelighet i befolkningen som følge av blant annet fravær av sesonginfluensa kan ha redusert aktiviteten. Mellom 2 000 og 5 000 personer har de siste årene blitt innlagt på sykehus med influensa i løpet av en sesong. Nedgangen i aktiviteten kan også skyldes redusert kapasitet som følge av økt koronasmitte i samfunnet og strenge smittevernssmitteverntiltak. Konsumet i løpende priser vokste 1,8 prosent i 1. kvartal. Veksten trekkes opp av sykehusene. Dette betyr at utgiftsveksten i løpende kroneverdi ikke følger reduksjonen i aktiviteten. Dette er naturlig da den klart største utgiften er lønnskostnader som i stor grad er upåvirket av aktiviteten. Forskjellen i veksten mellom løpende og faste priser har vært stabil over tid, men har økt markant under pandemien.

Konsum i kommuneforvaltningen falt 1,4 prosent i 1. kvartal etter å ha steget 3,1 prosent i 4. kvartal. Strengere smitteverntiltak rammet aktiviteten i de kommunale kulturtilbudene, og trakk dermed ned konsumet. Det kommunale kulturtilbudet består i hovedsak av museer, kinoer og biblioteker. Lavere konsum av undervisningstjenester bidro også til nedgangen. Denne nedgangen fanges opp gjennom lavere sysselsetting og reduserte innkjøp av varer og tjenester.

Offentlige investeringer

Målt i faste priser sank investeringene i offentlig forvaltning, medregnet staten og kommunene, med 3,6 prosent i 1. kvartal 2021, etter nedgang også andre halvår 2020. Investeringene i statsforvaltningen falt 6,4 prosent i 1. kvartal. Investeringene ble trukket ned av offentlig administrasjon.

Figur 3.10. Konsum i offentlig forvaltning (t.v.), statlig og kommunalt konsum (t.h.). Faste 2018-priser. Kvartal. Indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis volumending fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Disse består i hovedsak av investeringer i vei og jernbane, som erfaringsmessig kan variere en del fra kvartal til kvartal. Økte investeringer i helseforetakene dempet kvartalsnedgangen.

Bruttoinvesteringene i kommuneforvaltningen steg 0,5 prosent i kvartalet. Offentlig administrasjon trakk opp investeringene, mens lavere investeringer i institusjonslokaler i omsorgsnæringen dempet veksten. Offentlig administrasjon inneholder blant annet veier, boliger og kollektivtrafikk.

3.4. Timeverk falt mer enn sysselsettingen

Sysselsatte personer

Sesongjusterte tall viser at antall sysselsatte personer falt med 0,3 prosent, eller i overkant av 8 500 personer i 1. kvartal, etter en økning på 0,9 prosent i 4. kvartal i fjor. Nedgangen i 1. kvartal 2021 må sees i sammenheng med utviklingen i smitteverntiltakene siden høsten i fjor. I henhold til nasjonalregnskapets sysselsettingsdefinisjon er en arbeidstaker som er permittert på hel tid regnet som sysselsatt inntil tre måneder etter startdato for permitteringen. Delvis permitterte regnes derimot alltid som sysselsatte. Med andre ord vil en arbeidstaker som er blitt permittert på hel tid medio november 2020, altså i 4. kvartal, falle ut av sysselsettingsdefinisjonen først i februar, altså i løpet av 1. kvartal 2021. I henhold til permitteringstall fra NAV var det gjennomsnittlige antallet permitterte i 1. kvartal i overkant av 73 000. Til sammenligning var gjennomsnittet for 4. kvartal i overkant av 59 100. Rundt 38 500 av de permitterte i 1. kvartal

var permitterte på hel tid, mens om lag 34 600 var permitterte på deltid.

Næringen som bidro mest til nedgangen i sysselsettingen i 1. kvartal var overnattings- og serveringsvirksomheten. For denne næringen fortsatte den negative utviklingen i sysselsettingen fra 2020 også inn i 1. kvartal 2021, med et fall i antall sysselsatte personer på 12,4 prosent. Nedgangen i 1. kvartal er større enn i de foregående to kvartalene. Også kultur, underholdning og annen tjenesteyting trekker sysselsettingen ned. I helse- og omsorgstjenestene vokser antallet sysselsatte personer med 1,0 prosent, og er næringen som samlet sett trekker sysselsettingen mest opp.

Antallet ikke-bosatte lønnstakere har falt, og ifølge statistikken [Antall arbeidsforhold og lønn](#) var nedgangen på 21,8 prosent 1. kvartal 2021 sammenlignet med samme kvartal året før. Nedgangen var størst for overnattings- og serveringsvirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting, der bemanningsbyråene befinner seg. Innreiserestriksjonene kan ha bidratt til utviklingen, men en kan ikke utelukke at dette også reflekterer det generelle fallet i aktivitet i disse næringene.

Utførte timeverk

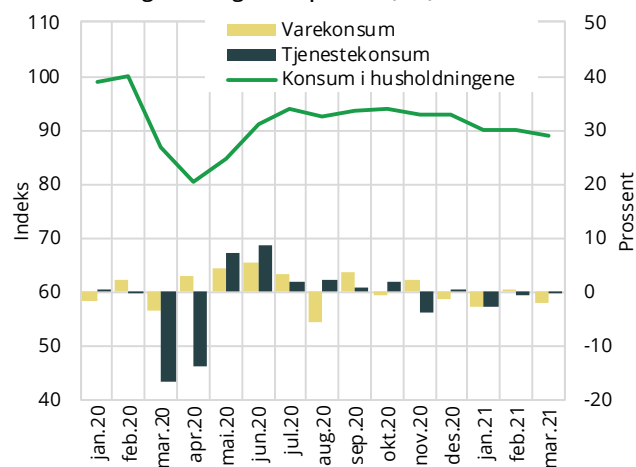
Justert for sesong- og kalendereffekter falt utførte timeverk med 0,7 prosent i 1. kvartal 2021. Denne nedgangen kom etter en periode på et halvt år med positiv utvikling, der veksten i 3. og 4. kvartal var henholdsvis 3,9 og 0,2 prosent.

Den samlede nedgangen i 1. kvartal 2020 kan langt på vei tilskrives fall i utførte timeverk i varehandelen og i overnattings- og serveringsvirksomheten. I 1. kvartal falt antall utførte timeverk 4,8 prosent i varehandelen og 21,9 prosent i overnatting og servering. Utviklingen i disse næringene må sees i lys av de relativt strenge smitteverntiltakene som har vært gjeldene i store deler av landet i 1. kvartal 2021. De utførte timeverkene i både bygge- og anleggsvirksomheten og helse- og omsorgstjenester økte i 1. kvartal og bidro til å trekke utviklingen i utførte timeverk opp.

3.5. Fall i både vare- og tjenestekonsumet

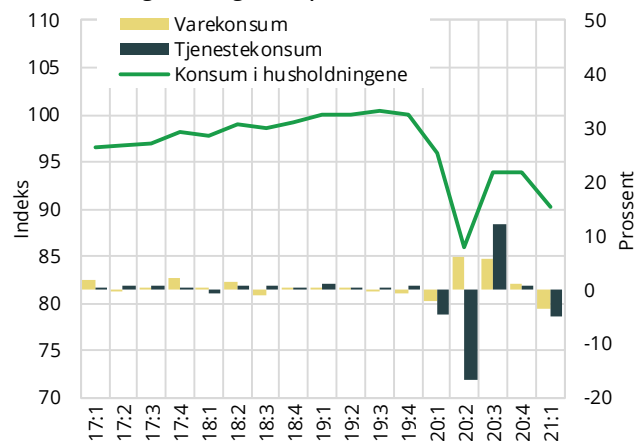
Strengere nasjonale og regionale tiltak førte til et fall i både vare- og tjenestekonsumet i 1. kvartal. Samlet konsum i husholdningene gikk særlig ned i januar. Nivået holdt seg stabilt i februar, før det

Figur 3.11. Konsum i husholdningene (t.v.), vare- og tjenestekonsum (t.h.). Faste 2018-priser. Måned. Indeksert volumutvikling. Februar 2020 = 100 (t.v.) og prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.12. Konsum i husholdningene (t.v.), vare- og tjenestekonsum (t.h.). Faste 2018-priser. Kvartal. Indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

igjen var nedgang i mars. Sammenlignet med foregående kvartal falt konsumet i husholdningene 3,9 prosent i 1. kvartal 2021. Det samlede konsumet var om lag 10 prosent lavere i mars 2021 enn i februar 2020.

Husholdningenes varekjøp vokste i 2020 og lå på et høyt nivå ved årsskiftet. I 1. kvartal 2021 falt varekonsumet 3,4 prosent. Dette er det første kvartalet med fall i varekonsumet siden 1. kvartal 2020. Likevel var varekonsumet fortsatt høyt. Nivået var om lag 6 prosent høyere i mars enn før pandemiens utbrudd. Økt elektrisitetskonsum bidro til å dempe nedgangen i 1. kvartal. Kjøp av biler falt gjennom hele tremånedersperioden, og bidro mest til å trekke ned varekonsumet i 1. kvartal. I deler

av kvartalet stengte ikke-essensielle butikker i flere kommuner, som førte til en nedgang i konsumet av blant annet klær og sko, samt møbler og hvitevarer, mens netthandelen økte. [Siden 1. kvartal 2020 har netthandel i kalenderjustert volum vokst over 50 prosent.](#)

Tjenestekonsumet falt kraftig i 2020, og lå på et lavt nivå ved utgangen av fjoråret. Nedgangen fortsatte de to første månedene i 1. kvartal, og i mars var det tilnærmet nullvekst. Samlet ga dette en kvartalsnedgang på 5,0 prosent i tjenestekonsumet i 1. kvartal. Det var i hovedsak fritidstjenester, hotell- og restauranttjenester samt passasjertransport som bidro til nedgangen. Disse konsumgruppene har blitt hardest rammet gjennom pandemien og opplevde den største nedgangen i 2020. I mars var tjenestekonsumet om lag 15 prosent lavere enn før pandemien inntraff.

I løpet av kvartalet ble det innført strengere restriksjoner på utenlandsreiser, noe som førte til en nedgang i både husholdningenes konsum i utlandet og utlendingers konsum i Norge. Husholdningenes konsum i utlandet var over 90 prosent lavere i mars enn før pandemien brøt ut. Utlendingers konsum i Norge var over 80 prosent lavere.

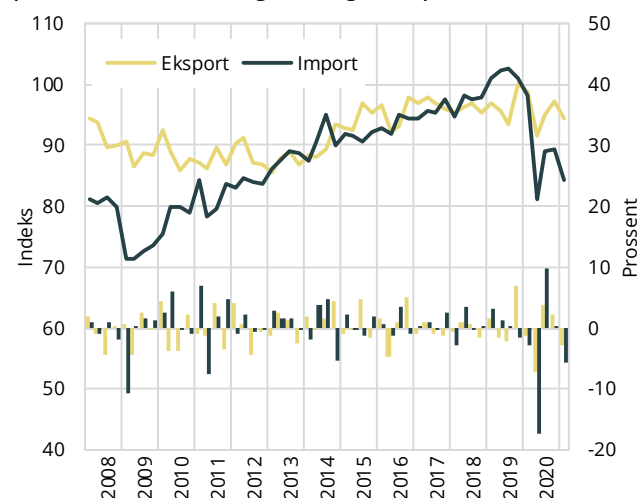
I 1. kvartal falt husholdningenes boliginvesteringer 1,0 prosent, som skyldes lavere investeringer i nybygg.

3.6. Større nedgang i importen enn i eksporten

Etter koronaviruset kom til Norge i mars 2020 har utenrikshandelen vært preget av store endringer i etterspørsel og i relative priser. Mens vareførselen til og fra Norge i hovedsak har vært lite berørt av restriksjoner på grensepasseringer, har deler av tjenestehandelen blitt kraftig påvirket. Det gjelder særlig import og eksport av reisetraffikk og relaterte tjenester. Prisene på en rekke av våre viktigste eksportvarer falt markert i 2020. Særlig viktig var nedgangen i prisen for olje og naturgass. Oljeprisen har imidlertid steget kraftig de siste månedene, fra i underkant av 40 USD per fat i slutten av oktober til over 60 USD i mars i år.

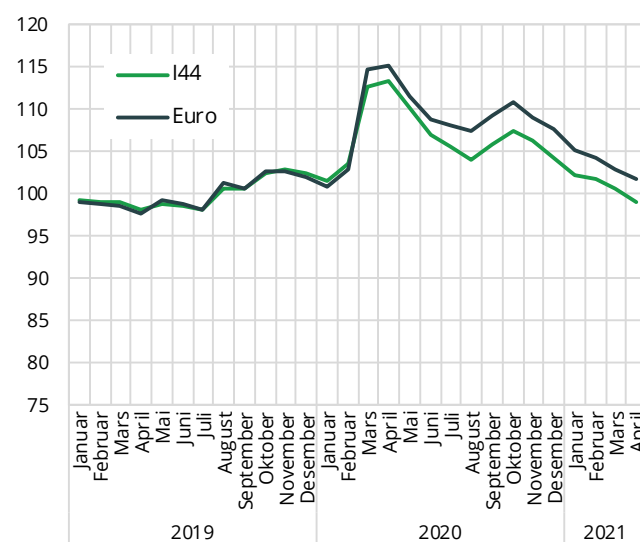
Den norske kronen svekket seg raskt i mars 2020. I perioder lå kursen for viktige valutaer som USD og euro mer enn 20 prosent over gjennomsnittskursene den siste måneden før utbruddet. Svekkelsen

Figur 3.13. Eksport og import. Faste 2018-priser. Kvartal. Indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.14. Valutakurser. Måned. 2019=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

ble kortvarig, og ved utgangen av året lå kursene for disse valutaene nær nivået ved årets start. Denne priseffekten på norske kroner gjorde det i en periode dyrere for Norge å importere det vi trengte, mens norske eksportprodukter ble billigere for utlandet. I 1. kvartal har kursnivået mot I44 (den importveide kursindeksen) ligget omtrent på samme nivå som før koronapandemien traff landet.

Samlet eksport for 1. kvartal 2021 ligger litt under nivået fra begynnelsen av 2020. I 4. kvartal 2020 nærmet eksporten seg nivåene fra før pandemien inntraff, og så ut til å hente seg inn igjen. Nå har pilen snudd, og eksporten viste igjen en nedgang i 1. kvartal 2021. Sesongjusterte volumtall viste en

nedgang på 2,9 prosent fra foregående kvartal.

Det største fallet kommer på varer i januar, mens i februar vokste både varer og tjenester. I mars vokste vareeksporten, mens tjenester hadde nedgang. Tradisjonelle varer hadde en positiv volumvekst på 2,1 prosent i 1. kvartal, mye drevet av eksportvekst for metaller, fisk, og fiskeprodukter. Hele veksten kom i mars måned. Eksportvolumet av olje og gass gikk ned 7,6 prosent, her var det særlig januar som dro ned, men det var også nedgang i mars. Imidlertid har olje- og gassprisene tatt seg kraftig opp og eksportprisen for samlet olje og gasseksport hadde en oppgang på over 50 prosent fra forrige kvartal, som innebærer en solid vekst i eksportinntektene fra olje og gass i løpende priser. Så viktige som olje- og gasseksporten er for total eksport av varer sørget prisoppgangen for at total vareeksport i løpende priser gikk opp 22,9 prosent. Tjenesteeksporten viste en svak volumnedgang i 1. kvartal. En tilsvarende moderat prisoppgang for tjenestene totalt gjør at tjenesteeksporten ender opp omtrent som forrige kvartal. Det er imidlertid større variasjon i utviklingen på mer detaljert nivå av tjenesteeksporten. Reisetrafikken, som etter hvert hadde begynt å ta seg inn etter det kraftige fallet i 2. kvartal 2020, gikk igjen ned om lag 30 prosent i 1. kvartal 2021, men da fra et allerede lavt nivå. Det var særlig nedgang i februar, mens det var en liten oppgang i mars. Fallet totalt for 1. kvartal kan igjen forklares ved økte innstramminger av de gjeldende reiserestriksjonene. Tjenestegruppen andre tjenester hadde en svak vekst, både i faste og løpende priser for kvartalet. Veksten var sterkest mot slutten av kvartalet.

Det var også nedgang i importen i 1. kvartal 2021. Kvartalsfallet var på 5,7 prosent for importen samlet, der hele nedgangen skriver seg fra januar, mens både februar og mars hadde svak vekst. I løpende priser var nedgangen på 4,1 prosent, grunnet en prisvekst på 1,7 prosent. Hvis man ser på netto eksport, er det en betydelig forbedring fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Målt i løpende priser og på ikke-sesongkorrigerte tall gikk handelsoverskuddet opp fra om lag 10 milliarder kroner i 4. kvartal 2020 til over 73 milliarder kroner i 1. kvartal 2021. Importnedgangen var bred, men med enkelte unntak. Produktgrupper som ikke-konkurrerende import og data og elektronikk dempet importnedgangen i 1. kvartal.

3.7. Revisjoner

Usikkerheten knyttet til tallene som utarbeides under koronapandemien gjør dem mer utsatt for revisjoner enn vanlig, da ny og bedre informasjon til enhver tid vurderes og tas inn som en del av kildegrunnlaget. Store endringer gjennom pandemien har ført til innføring av alternative indikatorer for å beregne aktiviteten i det månedlige og kvartalsvise nasjonalregnskapet. Dette gjelder spesielt flere tjenestenæringer der a-ordningen er kilde. Resultatene for 2020 har til denne publikasjonen blitt sammenstilt mot blant annet omsetningstall fra mva-registeret. Månedsførløpet i BNP for Fastlands-Norge er likevel også revidert i mindre omfang bakover i tid. Siste beregninger viser at fallet i aktiviteten i fastlandsøkonomien fortsatt var 2,5 prosent i 2020.

I publiseringen av nasjonalregnskapstall 12. februar ble det lagt til grunn en reell nedgang i konsumet i husholdningene i 2020 på 7,4 prosent. Nedgangen var i stor grad knyttet til tjenestekonsum med en anslått volumnedgang på om lag 12 prosent fra 2019. I denne publiseringen er tjenestekonsumet i 2020 revidert opp 12 milliarder 2018-kroner. Halvparten er knyttet til konsumgruppen kultur og fritid som følge av ny vurdering av lotteritjenester. Resten av revisjonen er knyttet til overnatting og servering. Oppjusteringene bygger blant annet på omsetningstall basert på momsoppgaver for overnattings- og serveringsvirksomhet, en statistikk som foreligger med et etterslep. Nedgangen i tjenestekonsumet er etter dette anslått til om lag 10 prosent fra 2019 til 2020. Samlet nedgang i 2020 for konsum i husholdningene er endret fra 7,4 prosent i februarpubliseringen til 6,7 prosent nå.

Tallene for utenrikshandelen har også vært gjenstand for noe revisjon. Samlet eksport er revidert opp med litt over 7 milliarder kroner. Rundt 3,5 milliarder kroner skriver seg fra en oppjustering av råolje- og gasseksport. Litt over 2 milliarder skyldes en oppjustering av utlendingers konsum i Norge.

Samlet import i løpende priser har blitt oppjustert med litt over 2 milliarder kroner. Ny informasjon fra olje- og gassinvesteringene ga en nedjustering på om lag 4 milliarder kroner på import av varer i 2020. På den annen side viste ikke-finansiell sektors import- og eksportstatistikk en oppjustering på nær 7 milliarder kroner i importen av informasjonstjenester for 2020.

Tabell 3.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2018 priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2019	2020	19.2	19.3	19.4	20.1	20.2	20.3	20.4	21.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 548 015	1 440 755	388 869	390 181	388 432	373 263	335 554	366 467	367 003	351 903
Konsum i husholdninger	1 465 262	1 367 789	368 101	369 323	367 505	353 089	318 991	348 628	348 971	335 212
Varekonsum	668 007	705 595	169 162	168 525	167 340	163 952	173 888	183 851	185 856	179 622
Tjenestekonsum	724 766	650 911	180 874	181 974	183 631	175 033	145 878	163 862	165 218	156 951
Husholdningenes kjøp i utlandet	122 752	27 444	30 609	31 310	29 663	25 068	674	3 785	2 059	1 556
Utlendingers kjøp i Norge	-50 264	-16 161	-12 546	-12 486	-13 128	-10 965	-1 449	-2 870	-4 162	-2 917
Konsum i ideelle organisasjoner	82 753	72 965	20 768	20 857	20 926	20 174	16 563	17 839	18 033	16 691
Konsum i offentlig forvaltning	841 508	855 679	209 804	211 035	212 422	212 921	208 321	214 689	219 840	216 517
Konsum i statsforvaltningen	411 130	423 323	102 502	103 098	103 782	105 509	103 134	106 473	108 240	106 449
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	361 203	371 683	90 086	90 584	91 028	92 795	90 302	93 505	95 117	93 112
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	49 927	51 640	12 416	12 513	12 754	12 714	12 832	12 968	13 124	13 337
Konsum i kommuneforvaltningen	430 378	432 356	107 302	107 938	108 640	107 412	105 187	108 216	111 600	110 069
Bruttoinvestering i fast realkapital	891 426	857 248	222 321	228 710	226 370	218 091	213 411	211 268	214 061	210 347
Utvinning og rørtransport	172 306	165 167	43 462	43 580	45 908	43 277	41 308	39 621	40 974	39 501
Utenriks sjøfart	2 642	4 683	596	818	920	1 853	181	1 361	1 288	1 833
Fastlands-Norge	716 478	687 398	178 263	184 311	179 541	172 961	171 921	170 286	171 799	169 013
Næringer	318 274	298 842	77 969	81 207	80 774	77 594	72 962	73 156	74 961	74 433
Tjenester tilknyttet utvinning	3 766	2 511	984	1 003	964	764	708	615	427	496
Andre tjenester	189 001	179 271	46 636	48 042	47 245	46 504	42 587	43 628	46 507	44 487
Industri og bergverk	50 293	44 688	12 073	13 175	13 099	11 865	10 936	11 132	10 710	11 228
Annen vareproduksjon	75 214	72 373	18 276	18 987	19 466	18 461	18 732	17 781	17 318	18 223
Boliger (husholdninger)	190 300	182 659	48 032	48 029	46 283	45 289	45 431	44 896	46 976	46 525
Offentlig forvaltning	207 904	205 897	52 262	55 075	52 485	50 079	53 528	52 233	49 862	48 055
Bruttoinvestering i verdigjenstander	378	151	93	94	94	85	12	38	17	9
Lagerendring og statistiske avvik	145 788	109 593	39 590	38 335	29 879	35 660	16 308	29 168	21 803	33 240
Bruttoinvestering i alt	1 037 592	966 992	262 004	267 139	256 342	253 836	229 730	240 474	235 880	243 596
Innenlandsk sluttanvendelse	3 427 114	3 263 426	860 676	868 354	857 196	840 020	773 606	821 630	822 724	812 016
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	3 106 001	2 983 832	776 936	785 527	780 395	759 145	715 797	751 442	758 642	737 433
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1 049 412	1 061 577	262 066	266 110	264 907	263 000	261 849	266 922	269 702	264 572
Eksport i alt	1 356 582	1 350 429	336 579	329 762	352 340	347 832	323 160	335 401	342 776	332 909
Tradisjonelle varer	429 387	419 917	107 155	106 688	108 446	105 900	97 678	105 673	108 989	111 231
Råolje og naturgass	544 745	599 843	133 096	127 682	148 299	145 396	148 783	150 536	152 136	140 602
Skip, plattformer og fly	12 195	8 143	4 496	2 565	2 008	3 264	1 651	2 128	1 101	1 098
Tjenester	370 256	322 526	91 832	92 827	93 587	93 272	75 048	77 065	80 550	79 978
Samlet sluttanvendelse	4 783 697	4 613 855	1 197 255	1 198 116	1 209 535	1 187 852	1 096 766	1 157 032	1 165 500	1 144 925
Import i alt	1 199 522	1 057 130	302 222	303 402	298 712	290 390	240 395	263 690	264 644	249 675
Tradisjonelle varer	718 462	699 651	181 750	180 300	176 900	172 622	159 833	180 428	183 903	173 873
Råolje og naturgass	25 396	22 547	5 085	7 510	7 307	7 229	5 126	4 844	5 629	5 765
Skip, plattformer og fly	33 015	30 180	10 378	9 556	6 574	9 161	8 232	7 893	4 894	4 808
Tjenester	422 650	304 752	105 010	106 036	107 930	101 379	67 204	70 526	70 218	65 230
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	3 584 175	3 556 725	895 032	894 714	910 824	897 462	856 370	893 341	900 856	895 250
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	3 003 219	2 929 236	752 077	757 399	757 470	742 312	698 893	732 969	747 674	739 851
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	580 956	627 489	142 955	137 315	153 354	155 150	157 477	160 372	153 182	155 399
Fastlands-Norge (basisverdi)	2 605 506	2 539 976	652 757	657 390	657 765	645 870	606 153	634 321	647 160	642 926
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 949 758	1 889 434	489 338	493 039	492 451	482 797	449 752	470 200	480 255	477 604
Industri og bergverk	224 468	218 702	57 123	57 134	57 129	56 411	52 868	54 209	56 139	56 773
Annen vareproduksjon	358 099	359 632	89 896	91 470	89 803	89 217	87 626	89 897	91 440	92 101
Tjenester inkl. boligjenester	1 367 192	1 311 100	342 319	344 435	345 519	337 169	309 257	326 094	332 677	328 730
Offentlig forvaltning	655 748	650 541	163 418	164 351	165 314	163 073	156 401	164 121	166 905	165 322
Produktavgifter og -subsidier	397 713	389 260	99 320	100 009	99 705	96 441	92 740	98 648	100 514	96 925

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2018-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2019	2020	19.2	19.3	19.4	20.1	20.2	20.3	20.4	21.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,4	-6,9	0,1	0,3	-0,4	-3,9	-10,1	9,2	0,1	-4,1
Konsum i husholdninger	1,3	-6,7	0,1	0,3	-0,5	-3,9	-9,7	9,3	0,1	-3,9
Varekonsum	0,0	5,6	0,3	-0,4	-0,7	-2,0	6,1	5,7	1,1	-3,4
Tjenestekonsum	2,8	-10,2	0,4	0,6	0,9	-4,7	-16,7	12,3	0,8	-5,0
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,9	-77,6	-2,0	2,3	-5,3	-15,5	-97,3	462,0	-45,6	-24,4
Utlendingers kjøp i Norge	4,2	-67,8	1,0	-0,5	5,1	-16,5	-86,8	98,0	45,0	-29,9
Konsum i ideelle organisasjoner	3,0	-11,8	0,6	0,4	0,3	-3,6	-17,9	7,7	1,1	-7,4
Konsum i offentlig forvaltning	1,9	1,7	0,7	0,6	0,7	0,2	-2,2	3,1	2,4	-1,5
Konsum i statsforvaltningen	1,9	3,0	0,7	0,6	0,7	1,7	-2,3	3,2	1,7	-1,7
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	1,6	2,9	0,6	0,6	0,5	1,9	-2,7	3,5	1,7	-2,1
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,8	3,4	1,4	0,8	1,9	-0,3	0,9	1,1	1,2	1,6
Konsum i kommuneforvaltningen	1,9	0,5	0,8	0,6	0,7	-1,1	-2,1	2,9	3,1	-1,4
Bruttoinvestering i fast realkapital	4,8	-3,8	4,2	2,9	-1,0	-3,7	-2,1	-1,0	1,3	-1,7
Utvinning og rørtransport	12,6	-4,1	10,6	0,3	5,3	-5,7	-4,5	-4,1	3,4	-3,6
Utenriks sjøfart	-68,2	77,3	93,8	37,2	12,4	101,5	-90,2	651,2	-5,3	42,3
Fastlands-Norge	4,0	-4,1	2,6	3,4	-2,6	-3,7	-0,6	-1,0	0,9	-1,6
Næringer	5,6	-6,1	-0,1	4,2	-0,5	-3,9	-6,0	0,3	2,5	-0,7
Tjenester tilknyttet utvinning	38,7	-33,3	21,1	1,9	-3,9	-20,7	-7,3	-13,2	-30,5	16,1
Andre tjenester	3,5	-5,1	-0,7	3,0	-1,7	-1,6	-8,4	2,4	6,6	-4,3
Industri og bergverk	24,4	-11,1	1,6	9,1	-0,6	-9,4	-7,8	1,8	-3,8	4,8
Annen vareproduksjon	-0,6	-3,8	-0,4	3,9	2,5	-5,2	1,5	-5,1	-2,6	5,2
Boliger (husholdninger)	-1,7	-4,0	0,3	0,0	-3,6	-2,1	0,3	-1,2	4,6	-1,0
Offentlig forvaltning	7,2	-1,0	9,3	5,4	-4,7	-4,6	6,9	-2,4	-4,5	-3,6
Bruttoinvestering i verdigjenstander	5,8	-60,1	-5,4	1,5	-0,5	-9,2	-86,2	221,6	-54,7	-47,5
Lagerendring og statistiske avvik	-0,5	-24,8	-2,9	-3,2	-22,1	19,3	-54,3	78,9	-25,3	52,5
Bruttoinvestering i alt	4,1	-6,8	3,1	2,0	-4,0	-1,0	-9,5	4,7	-1,9	3,3
Innenlandsk sluttanvendelse	2,3	-4,8	1,2	0,9	-1,3	-2,0	-7,9	6,2	0,1	-1,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	2,1	-3,9	0,9	1,1	-0,7	-2,7	-5,7	5,0	1,0	-2,8
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	2,9	1,2	2,3	1,5	-0,5	-0,7	-0,4	1,9	1,0	-1,9
Eksport i alt	0,5	-0,5	-1,6	-2,0	6,8	-1,3	-7,1	3,8	2,2	-2,9
Tradisjonelle varer	4,6	-2,2	-2,4	-0,4	1,6	-2,3	-7,8	8,2	3,1	2,1
Råolje og naturgass	-4,3	10,1	-2,5	-4,1	16,1	-2,0	2,3	1,2	1,1	-7,6
Skip, plattformer og fly	1,4	-33,2	43,8	-43,0	-21,7	62,5	-49,4	28,9	-48,3	-0,2
Tjenester	3,5	-12,9	-0,8	1,1	0,8	-0,3	-19,5	2,7	4,5	-0,7
Samlet sluttanvendelse	1,8	-3,6	0,4	0,1	1,0	-1,8	-7,7	5,5	0,7	-1,8
Import i alt	4,7	-11,9	1,2	0,4	-1,5	-2,8	-17,2	9,7	0,4	-5,7
Tradisjonelle varer	5,7	-2,6	-0,9	-0,8	-1,9	-2,4	-7,4	12,9	1,9	-5,5
Råolje og naturgass	5,0	-11,2	-0,2	47,7	-2,7	-1,1	-29,1	-5,5	16,2	2,4
Skip, plattformer og fly	-12,9	-8,6	59,5	-7,9	-31,2	39,4	-10,1	-4,1	-38,0	-1,8
Tjenester	4,7	-27,9	1,3	1,0	1,8	-6,1	-33,7	4,9	-0,4	-7,1
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	0,9	-0,8	0,1	0,0	1,8	-1,5	-4,6	4,3	0,8	-0,6
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,3	-2,5	0,6	0,7	0,0	-2,0	-5,8	4,9	2,0	-1,0
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	-6,1	8,0	-2,4	-3,9	11,7	1,2	1,5	1,8	-4,5	1,4
Fastlands-Norge (basisverdi)	2,5	-2,5	0,7	0,7	0,1	-1,8	-6,1	4,6	2,0	-0,7
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2,6	-3,1	0,8	0,8	-0,1	-2,0	-6,8	4,5	2,1	-0,6
Industri og bergverk	2,7	-2,6	1,5	0,0	0,0	-1,3	-6,3	2,5	3,6	1,1
Annen vareproduksjon	1,5	0,4	1,3	1,8	-1,8	-0,7	-1,8	2,6	1,7	0,7
Tjenester inkl. boligjenester	2,8	-4,1	0,5	0,6	0,3	-2,4	-8,3	5,4	2,0	-1,2
Offentlig forvaltning	2,2	-0,8	0,5	0,6	0,6	-1,4	-4,1	4,9	1,7	-0,9
Produktavgifter og -subsidier	1,4	-2,1	0,1	0,7	-0,3	-3,3	-3,8	6,4	1,9	-3,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2018=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2019	2020	19.2	19.3	19.4	20.1	20.2	20.3	20.4	21.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	102,3	103,9	101,9	102,3	103,1	103,4	103,8	104,0	104,1	105,5
Konsum i offentlig forvaltning	103,2	105,8	102,5	103,8	104,3	105,3	108,0	105,4	104,8	108,5
Bruttoinvestering i fast kapital	102,6	105,8	102,4	102,8	103,3	104,6	106,3	105,8	106,5	107,2
Fastlands-Norge	102,4	104,8	102,3	102,5	102,9	103,9	105,1	105,0	105,4	106,7
Innenlandsk sluttanvendelse	102,5	105,1	101,7	102,5	103,7	104,6	104,8	104,6	106,0	106,6
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	102,5	104,7	102,2	102,8	103,4	104,0	105,4	104,6	104,6	106,6
Eksport i alt	95,6	82,2	96,0	93,9	94,2	88,6	76,3	81,0	82,9	99,1
Tradisjonelle varer	100,7	97,3	101,0	99,8	102,0	102,3	97,9	94,0	95,6	100,9
Samlet sluttanvendelse	100,5	98,4	100,1	100,2	100,9	99,9	96,4	97,7	99,2	104,4
Import i alt	103,3	106,5	102,8	103,6	105,0	105,5	108,2	106,0	106,2	107,9
Tradisjonelle varer	102,5	106,8	102,2	102,7	103,8	105,0	109,3	106,8	106,2	108,5
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	99,6	96,0	99,2	99,0	99,6	98,1	93,1	95,3	97,2	103,4
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	102,2	103,9	101,6	102,4	103,2	104,1	104,4	103,5	103,7	105,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2019	2020	19.2	19.3	19.4	20.1	20.2	20.3	20.4	21.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,3	1,6	0,5	0,4	0,8	0,2	0,4	0,2	0,1	1,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,2	2,6	0,6	1,2	0,5	0,9	2,6	-2,5	-0,5	3,5
Bruttoinvestering i fast kapital	2,6	3,1	0,6	0,4	0,5	1,3	1,6	-0,5	0,6	0,6
Fastlands-Norge	2,4	2,4	0,3	0,2	0,4	1,0	1,2	-0,1	0,3	1,3
Innenlandsk sluttanvendelse	2,5	2,6	0,0	0,8	1,1	0,9	0,1	-0,2	1,4	0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,5	2,1	0,5	0,6	0,6	0,6	1,3	-0,7	0,0	2,0
Eksport i alt	-4,4	-14,0	-1,7	-2,2	0,4	-5,9	-13,9	6,1	2,4	19,6
Tradisjonelle varer	0,7	-3,4	1,8	-1,2	2,3	0,3	-4,3	-4,0	1,7	5,6
Samlet sluttanvendelse	0,5	-2,1	-0,5	0,0	0,8	-1,0	-3,6	1,4	1,5	5,2
Import i alt	3,3	3,1	1,2	0,8	1,4	0,5	2,5	-2,1	0,2	1,7
Tradisjonelle varer	2,5	4,2	1,1	0,5	1,0	1,1	4,1	-2,3	-0,5	2,1
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	-0,4	-3,6	-1,0	-0,2	0,6	-1,5	-5,2	2,4	2,0	6,4
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,2	1,7	0,3	0,8	0,8	0,9	0,3	-0,9	0,2	1,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Måned. Faste 2018-priser. Prosentvis volumendring fra foregående periode

	Aug. 2020	Sep. 2020	Okt. 2020	Nov. 2020	Des. 2020	Jan. 2021	Feb. 2021	Mars 2021
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	-1,5	1,6	0,3	-1	-0,2	-3,3	-0,1	-0,8
Konsum i husholdninger	-1,6	1,7	0,3	-1	-0,1	-3,3	0,1	-1
Varekonsum	-5,7	3,8	-0,6	2,4	-1,4	-2,7	0,2	-1,9
Tjenestekonsum	2,7	0,8	2	-3,9	0,2	-3,5	-0,6	0,1
Husholdningenes kjøp i utlandet	22,9	-45,3	-7,3	-35,3	36,7	2,2	-49	19
Utlendingers kjøp i Norge	13,3	4,6	36,8	14,3	-27,7	18,3	-46,4	10,7
Konsum i ideelle organisasjoner	1,9	0	1,9	-1,2	-2	-4,9	-2,4	2
Konsum i offentlig forvaltning	1,2	0,1	1,2	0,6	0,8	-1,9	-0,5	0
Konsum i statsforvaltningen	0,9	0,3	0,9	0,3	0,2	-1,3	-1	0
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,9	0,3	0,9	0,3	0,3	-1,6	-1,2	0
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	0,6	0,5	0,3	0,7	-0,2	1,2	0,4	0,1
Konsum i kommuneforvaltningen	1,5	0	1,6	0,9	1,3	-2,5	0	0,1
Bruttoinvestering i fast realkapital	0,3	3,6	-2	0,4	1,9	-4,6	1,5	1,9
Utvinning og rørtransport (bruttoinvestering)	0,2	-2,8	4,3	-1	4,8	-6	-2,6	4,6
Utenriks sjøfart (bruttoinvestering)	..	-99,1	..	630,4	-98,4	..	365,2	-98,8
Fastlands-Norge (bruttoinvestering)	-1,9	7,5	-3,6	-1	3,2	-4,8	0,3	4
Næringer (bruttoinvestering)	-2,1	8,6	-2,9	-1,1	4,1	-5,6	1,3	5,5
Tjenester tilknyttet utvinning (bruttoinvestering)	1,1	1,4	-33	2,9	1,2	9,1	9,2	-4,2
Andre tjenester (bruttoinvestering)	-0,7	12,3	-1,4	-1,5	4,4	-9,2	0,9	6,9
Industri og bergverk (bruttoinvestering)	0	1,8	-6,7	1	3,7	0,8	0,4	2,7
Annen vareproduksjon (bruttoinvestering)	-6,6	4,3	-3,4	-1,4	3,7	-0,1	2,8	4,4
Boliger (husholdninger) (bruttoinvestering)	-4,1	2,5	3,2	0,2	3,1	-5,5	2,2	3,6
Offentlig forvaltning (bruttoinvestering)	0,3	10,4	-10,1	-1,9	2,1	-3,1	-2,9	2,1
Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	-43,1	-30,4	-34,1	-27,7	134	-67,2	73,1	-71,3
Lagerendring og statistiske avvik	128,5	-38,5	-41,2	140	-64,9	168,7	-3,3	-8,3
Bruttoinvestering i alt	10,8	-3,6	-6,2	9,8	-7,9	5,1	0,8	0,5
Innenlandsk sluttanvendelse	2,7	-0,3	-1,4	2,4	-2,3	-0,6	0,1	-0,2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	-0,8	2,5	-0,3	-0,6	0,9	-3,3	-0,1	0,5
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1	2,1	-1,1	0,2	1	-2,1	-0,9	0,4
Eksport i alt	-1,1	1,7	1,8	-2,9	4,9	-4,7	-0,2	-0,5
Tradisjonelle varer (eksport)	5,3	1,3	1,3	-4,3	6,6	-1,3	-1,4	4,8
Råolje og naturgass (eksport)	-4,7	2,7	1,3	-3,5	6	-8,8	0,3	-4,6
Skip, plattformer og fly (eksport)	-64	-23,2	-11,7	-68,8	591,5	-88	785	-60,9
Tjenester (eksport)	0,8	0,9	3,6	0,9	-1,5	0,9	-2	1,5
Samlet sluttanvendelse	1,6	0,2	-0,4	0,8	-0,2	-1,8	0	-0,3
Import i alt	3,2	-1,3	0	3,2	-5,7	-4,4	2,4	0
Tradisjonelle varer (import)	0,6	-1,5	1	7	-8,2	-3,6	1	2,8
Råolje og naturgass (import)	72	-9,1	32,5	-34,9	15,4	20,2	13,4	-48
Skip, plattformer og fly (import)	111	19,9	-45,5	-7,9	-33,5	-16,8	114,8	-19,2
Tjenester (import)	0,2	-2,8	2	-1,9	2,1	-7,8	0,1	-0,2
Bruttonasjonalprodukt, markedsverdi ¹	1,1	0,7	-0,6	0,1	1,5	-1	-0,7	-0,4
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge, markedsverdi ¹	1	0,7	1,3	-0,7	1,1	-1	-0,5	-0,5
Oljevirkksomhet og utenriks sjøfart ²	1,5	0,8	-9,2	4,6	3,1	-1,1	-1,6	0,3
Bruttoprodukt Fastlands-Norge, basisverdi	1,5	0,5	1,3	-0,7	1,1	-0,6	-0,6	-0,5
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning (bruttoprodukt)	1,5	0,6	1,6	-1,2	1,2	-0,3	-0,6	-0,6
Industri og bergverk (bruttoprodukt)	5,9	-2	2	1,4	0,3	1,9	-1,9	-0,5
Annen vareproduksjon (bruttoprodukt)	-2,1	1,1	3,3	-4,8	5	0,6	-1,5	-1,7
Tjenester inkl. boligjenester (bruttoprodukt)	1,8	0,9	1,1	-0,7	0,3	-1	-0,1	-0,3
Offentlig forvaltning (bruttoprodukt)	1,4	0,4	0,3	0,7	0,7	-1,2	-0,6	-0,1
Produktavgifter og -subsidier	-2,1	1,7	1,5	-0,6	1,3	-4,1	0,2	-0,7

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.² Omfatter utvinning av råolje og naturgass, rørtransport og utenriks sjøfart.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.6. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2011-2024. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Prognoser				
										2021	2022	2023	2024	
Realøkonomi														
Konsum i husholdninger mv	3,5	2,8	2,1	2,7	1,1	2,2	1,6	1,4	-6,9	5,1	7,9	3,3	3,1	
Konsum i offentlig forvaltning	1,5	1,0	2,7	2,4	2,3	1,9	0,5	1,9	1,7	2,7	1,6	1,2	1,7	
Bruttoinvestering i fast realkapital	7,5	6,3	-0,3	-4,0	3,9	2,6	2,2	4,8	-3,8	0,9	1,4	3,1	1,3	
Utvinning og rørtransport	14,6	19,0	-1,8	-12,2	-16,0	-5,4	0,7	12,6	-4,1	-1,0	-6,0	10,0	4,0	
Bruttoinvestering Fastlands-Norge	7,4	2,9	0,4	-0,2	9,0	6,8	1,5	4,0	-4,1	0,9	3,2	1,6	0,6	
Næringer	10,5	-3,2	-0,7	-2,8	12,6	9,2	3,1	5,6	-6,1	0,2	2,1	1,4	1,8	
Bolig	10,9	5,3	-1,4	3,2	6,6	7,3	-6,5	-1,7	-4,0	4,4	7,1	2,4	-1,6	
Offentlig forvaltning	-1,8	11,8	4,5	0,2	6,4	2,6	8,1	7,2	-1,0	-1,1	1,3	1,1	1,1	
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	3,7	2,3	1,9	2,0	3,1	3,1	1,3	2,1	-3,9	3,5	5,0	2,4	2,2	
Eksport	1,7	-1,8	3,4	4,3	1,1	1,7	-1,2	0,5	-0,5	2,9	7,2	4,3	2,6	
Eksport av tradisjonelle varer	-0,2	1,3	3,1	6,9	-8,6	1,7	1,5	4,6	-2,2	6,8	3,4	3,1	2,6	
Eksport av råolje og naturgass	0,5	-5,5	2,7	2,1	4,9	5,1	-5,0	-4,3	10,1	0,8	5,9	4,3	1,7	
Import	2,9	5,0	2,0	1,9	2,7	1,9	1,4	4,7	-11,9	2,7	8,3	4,6	3,8	
Import av tradisjonelle varer	2,2	1,8	1,9	2,8	-0,2	3,8	2,9	5,7	-2,6	4,0	3,4	2,5	2,9	
Bruttonasjonalprodukt	2,7	1,0	2,0	2,0	1,1	2,3	1,1	0,9	-0,8	2,8	4,3	2,7	1,8	
BNP Fastlands-Norge	3,7	2,3	2,2	1,4	0,9	2,0	2,2	2,3	-2,5	3,1	4,1	2,4	1,9	
BNP Industri og bergverk	2,0	3,3	2,8	-4,6	-4,2	0,0	1,7	2,7	-2,6	5,4	2,4	2,5	1,4	
Arbeidsmarked														
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	1,7	0,4	1,4	0,7	0,6	0,3	1,6	1,8	-2,1	1,6	2,3	0,4	1,4	
Sysselsatte personer	2,0	1,1	1,0	0,5	0,3	1,2	1,6	1,6	-1,3	0,4	1,4	1,0	1,0	
Arbeidsstyrke	1,5	1,2	0,7	1,5	0,2	-0,2	1,4	1,0	0,4	0,3	0,6	0,7	0,9	
Yrkesandel (nivå)	71,4	71,2	70,7	71,0	70,4	69,7	70,2	70,5	70,4	70,5	70,7	71,0	71,3	
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,3	3,8	3,6	4,5	4,7	4,2	3,8	3,7	4,6	4,6	4,2	3,9	3,7	
Priser og lønninger														
Årslønn	4,0	3,9	3,1	2,8	1,7	2,3	2,8	3,5	3,1	3,1	3,1	3,2	3,6	
Konsumprisindeksen (KPI)	0,8	2,1	2,0	2,1	3,6	1,8	2,7	2,2	1,3	3,1	1,8	1,8	1,9	
KPI-JAE ²	1,2	1,6	2,4	2,7	3,0	1,4	1,6	2,2	3,0	2,1	2,0	1,9	1,9	
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,9	2,7	3,4	2,0	4,0	5,2	6,2	0,7	-3,4	5,8	3,3	2,5	1,9	
Importpris tradisjonelle varer	0,3	1,4	4,3	4,6	1,7	3,5	4,6	2,5	4,2	1,3	1,3	1,2	1,4	
Boligpris	6,8	4,0	2,7	6,1	7,0	5,0	1,4	2,5	3,9	9,2	3,3	2,0	1,6	
Inntekter, renter og valuta														
Husholdningenes disponible realinntekt	4,4	4,0	2,3	5,4	-1,6	2,0	1,0	2,3	2,5	0,9	3,5	2,2	2,4	
Husholdningenes sparerate (nivå)	6,9	7,2	7,7	9,8	6,9	6,6	5,9	7,6	15,4	11,9	7,9	7,5	7,2	
Pengemarkedsrente (nivå)	2,2	1,8	1,7	1,3	1,1	0,9	1,1	1,6	0,7	0,5	1,1	1,7	2,0	
Utlånsrente, rammelån (nivå) ³	3,9	4,0	3,9	3,2	2,6	2,6	2,7	3,0	2,6	2,0	2,3	2,8	3,2	
Realrente etter skatt (nivå)	2,1	0,7	0,8	0,1	-1,6	0,1	-0,7	0,2	0,7	-1,4	0,0	0,4	0,6	
Importveid kronekurs (44 land) ⁴	-1,2	2,2	5,3	10,5	1,8	-0,8	0,1	2,9	6,7	-5,6	0,1	0,0	0,0	
NOK per euro (nivå)	7,47	7,81	8,35	8,95	9,29	9,33	9,6	9,85	10,72	10,21	10,22	10,22	10,22	
Utenriksøkonomi														
Driftsbalansen (milliarder kr) ⁵	374	317	341	250	138	180	283	102	66	319	379	398	362	
Driftsbalansen i prosent av BNP	12,6	10,3	10,8	8,0	4,5	5,5	8,0	2,8	1,9	8,3	9,2	9,2	8,1	
Utlandet														
Eksportmarkedsindikator	1,1	1,9	4,7	5,4	3,9	5,6	4,0	2,7	-8,6	9,5	8,4	4,7	4,2	
Konsumpris euro-området	2,5	1,4	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	1,9	1,5	1,9	2,0	
Pengemarkedsrente, euro (nivå)	0,6	0,2	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,6	-0,5	-0,3	0,0	
Råoljepris i dollar (nivå) ⁶	112	109	100	53	45	55	72	64	43	66	65	62	60	
Råoljepris i kroner (nivå) ⁶	650	639	627	431	379	452	583	564	407	556	541	516	500	

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.² KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer.³ Gjennomsnitt for året. Utlånsrente, rammelån med pant i bolig.⁴ Positivt fortegn innebærer depresiering.⁵ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Informasjon t.o.m. 1. juni 2021 er benyttet.